

ZIŅOJUMS PAR AUTOGĀZES TIRGUS UZRAUDZĪBAS REZULTĀTIEM

Publiskojamā versija

SATURS

IEVADS	3
KOPSAVILKUMS	3
1. AUTOGĀZES TIRGUS	11
1.1. Autogāzes konkrētais tirgus	11
1.1.1. Konkrētās preces tirgus	11
1.1.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus	13
1.1.3. Konkrētie tirgi	14
1.2. Autogāzes tirgus Latvijā	14
1.2.1. Sašķidrinātās naftas gāzes imports un eksports	14
1.2.2. Autogāzes tirgus apjoms	17
1.2.3. Autogāzes apjoms kopējā degvielas patēriņā	20
1.3. Patēriņam nodotā autogāze	24
1.3.1. Tirgus dalībnieki	24
1.3.2. Apjoms, tirgus sadalījums	25
1.3.3. CR un HHI	26
1.4. Vairumtirdzniecības izplatīšanas līmenis	27
1.4.1. Tirgus dalībnieki	27
1.4.2. Klienti, apjoms, tirgus sadalījums	27
1.4.3. CR un HHI	29
1.4.4. Vairumtirdzniecības cenas	30
1.5. Mazumtirdzniecības izplatīšanas līmenis	32
1.5.1. Tirgus dalībnieki	32
1.5.2. Mazumtirdzniecības tirgus apjoms, tirgus sadalījums	32
1.5.3. CR un HHI	34
1.5.4. Autogāzes uzpildes stacijas	34
1.5.5. Tirgus dalībnieku tirgus daļas un HHI konkrētajos tirgos	36
1.5.6. Mazumtirdzniecības cenas	37
1.5.6.1. Cenu noteikšana tirgū	37
1.5.6.2. Mazumtirdzniecības cenas struktūra	38
1.5.6.3. Cenu salīdzinājums (01.07.2011. – 31.12.2011.)	40

2. SAISTĪTAIS TIRGUS (AUTOGĀZES IEKĀRTU UZSTĀDĪŠANA)	43
2.1. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas konkrētais tirgus	43
2.1.1. Konkrētās preces tirgus	43
2.1.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus	44
2.1.3. Konkrētie tirgi	45
2.2. Autogāzes iekārtu veidi un to uzstādīšanas cenas	45
2.3. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas ekonomiskais pamatojums.....	46
2.4. Autogāzes izmantošanas priekšrocības un trūkumi	47
2.5. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus apjoms	48
2.6. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus attīstība	49
2.6.1. Konkurences situācija tirgū	49
2.6.2. Autogāzes kā degvielas tirgus attīstības kavēkļi.....	51
2.7. Jaunu auto pieejamība, auto garantijas nosacījumi	52
SECINĀJUMI.....	53
PIELIKUMI.....	56

IEVADS

Autogāzes tirgus uzraudzība (turpmāk – tirgus uzraudzība) uzsākta 2011.gada augustā. Atbilstoši izvirzītajam mērķim, uzraudzības ietvaros izvērtēta konkurences situācija autogāzes vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgos, kā arī ar tiem saistītajā tirgū – autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgū.

Uzraudzības ietvaros pieprasīta un apkopota informācija no VAS „Ceļu satiksmes drošības direkcija” (turpmāk – CSDD), Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID), automašīnu pilnvarotajiem izplatītājiem Latvijā, konkrēto tirgu dalībniekiem – autogāzes vairumtirgotājiem, mazumtirgotājiem, un autogāzes iekārtu uzstādītājiem, kā arī izvērtēta publiski pieejamā informācija.

Tirgus uzraudzības ietvaros tika izvērtēta konkurences situācija autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgū 2011.gada beigās (informācija apkopota no 2011.gada decembra līdz 2012.gada janvārim (ieskaitot)), vienlaicīgi iegūstot informāciju no CSDD par kopējiem tirgus rādītājiem periodā no 2008. – 2012.gadam. Tāpat analizēta situācija autogāzes vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgos laika posmā no 2005.gada līdz 2011.gadam (ieskaitot), izvērtējot kopējos tirgus rādītājus (VID sniegtā informācija) periodā no 2005. – 2011.gadam, atsevišķu tirgus dalībnieku darbības tirgū rādītājus (tirgus dalībnieku sniegtā informācija) periodā no 2007. – 2011.gadam, kā arī izvērtējot informāciju par katra tirgus dalībnieka piemērotajām mazumtirdzniecības cenām periodā no 01.07.2011. līdz 31.12.2011.

KOPSAVILKUMS

AUTOGĀZES TIRGUS

Sašķidrīnātās naftas gāzes (SNG) imports, eksports

1. Latvijā SNG netiek iegūta, tāpat arī netiek veikta naftas produktu pārstrāde, līdz ar to viss valstī patērētais SNG apjoms tiek ievests. Kopumā 2011.gadā autogāzi Latvijā importēja 13 tirgus dalībnieki, ievēdot to no Krievijas, Baltkrievijas, Kazahstānas, Polijas, Lietuvas un Igaunijas, savukārt eksportējot - uz Poliju, Lietuvu un Igauniju.
2. SNG importa apjoms 2007.gadā Latvijā bija 91,3 tūkst. t, bet eksporta apjoms bija 47,3 tūkst. t. Periodā no 2008. - 2011.gadam ir vērojams stabils gan SNG importa (no 91,3 tūkst. t līdz 135,6 tūkst. t), gan arī eksporta (no 47,3 tūkst. t līdz 83,2 tūkst. t) pieaugums, 2011.gadā importa apjomam pārsniedzot 2007.gada apjomu par 48,4%, bet eksporta apjomam – par 75,8%.
3. Latvijā lielākie importētāji un eksportētāji ir SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Intergaz” un SIA „Lukoil Baltija R”. Periodā no 2007. - 2011.gadam šo trīs tirgus dalībnieku kopā importētais SNG apjoms veido vairāk nekā 90% no kopējā Latvijā ievestā apjoma, tāpat - eksportētais SNG apjoms veido vairāk nekā 90% no kopējā SNG eksporta apjoma.
4. Tirgus dalībnieku SNG vidējās svērtās importa un eksporta cenas periodā no 2007. - 2011.gadam ir bijušas svārstīgas, tomēr kopumā šajā periodā vidējās svērtās SNG cenas ir palielinājušās. 2011.gadā vidējā importa cena ir par 21,4% augstāka nekā 2007.gadā, tāpat arī eksporta cena ir attiecīgi par 16,8% augstāka.
5. Starpība starp vidējo SNG eksporta cenu un vidējo importa cenu periodā no 2007. – 2011.gadam svārstās intervālā no 6,45 – 24,95 LVL/t, kas veido 1,7 – 9,4% no eksporta vidējās cenas.
6. Periodā no 2007.-2011.gadam SNG importa vidējās svērtās cenas starp tirgus dalībniekiem atšķiras pat par 50,5%, tāpat arī eksporta vidējās svērtās cenas starp tirgus dalībniekiem atšķiras maksimāli par 18,3%, kas var tikt izskaidrots ar būtiski

atšķirīgajiem importa un eksporta apjomiem starp tirgus dalībniekiem, kā arī ar atšķirīgajiem darījumu veikšanas laikiem gada ietvaros.

Tirgus kopējais apjoms

7. Autogāzes tirgus kopējo apjomu Latvijā veido patēriņam nodotais autogāzes apjoms (realizēts lietotājiem, mazumtirgotājiem, vairumtirgotājiem un pārvietots realizācijai mazumtirdzniecības vai vairumtirdzniecības vietā), kas ir daļa no kopējā Latvijā patērētā SNG apjoma. Latvijas tirgū patēriņam nodotais autogāzes apjoms 2007.gadā bija 29,5 tūkst. t., kas veidoja 32,3% no importa apjoma. Autogāzes apjoms 2008. un 2009.gadā kopumā samazinājās par 34,7%, savukārt, 2010. un 2011.gadā – pieauga par 35,2% (līdz 26,1 tūkst. t). 2012.gadā autogāzes apjoms pieauga vēl par 54,0% (līdz 40,1 tūkst. t), tādējādi patēriņam nodotās autogāzes apjoms 2012.gadā bija par 35,9% lielāks nekā 2007.gadā.
8. Salīdzinot 2010.gadā Latvijā patēriņam nodoto autogāzes apjomu (21,0 tūkst. t) ar kopējo pasaules patērētās autogāzes apjomu 2010.gadā (22,9 milj. t), secināms, ka Latvijā patēriņam nodotais autogāzes apjoms veido tikai 0,09% no kopējā autogāzes apjoma pasaulē. Lielākās autogāzes patēriņa valstis pasaulē ir Koreja, Turcija, Krievija, Polija un Itālija.

Autogāzes kā degvielas nozīmīgums

9. Autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņā 2007.gadā veidoja tikai 2,1%, 2008. un 2009.gadā samazinoties līdz 1,7%, savukārt 2010.gadā atkal nedaudz pieaugot līdz 1,8%, 2011.gadā – līdz 2,3% un 2012.gadā – līdz 3,4% no kopējā degvielas patēriņa apjoma. Savukārt, vērtējot autogāzes un benzīna kā degvielu konkurenci tirgū, secināms, ka 2011.gadā autogāzes patēriņa daļa ir 9,3% (no kopējā patērētā autogāzes un benzīna apjoma), savukārt 2012.gadā autogāzes patēriņa daļa ir būtiski pieaugusi līdz 15,0%.
10. Transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu skaits Latvijā kopumā periodā ir pieaudzis no 32 tūkst. līdz 40 tūkst. (jeb par 24,6%). Tāpat ir palielinājies transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvars kopējā CSDD reģistrēto transportlīdzekļu apjomā, no 3,0% (uz 01.01.2009.) līdz 5,7% (uz 01.01.2013.), tādējādi īpatsvaram pieaugot par 90% jeb 2,7%-punktiem.
11. Salīdzinot Latvijā patērētās autogāzes īpatsvaru kopējā degvielas patēriņā un reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvaru kopējā reģistrēto transportlīdzekļu apjomā ar citām pasaules valstīm, kurās autogāzes izmantošana ieņem būtisku lomu, secināms, ka Latvijā patērētās autogāzes īpatsvars un arī reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvars ir būtiski zemāks par pasaules „līdervalstīm”, tomēr, salīdzinot Latvijas rādītājus ar valstīm, kurās benzīna un autogāzes cenu attiecība ir aptuveni līdzvērtīga, secināms, ka Latvijā patērētās autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņā un reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvars ir samērā līdzīgs.

Patēriņam nodotā autogāze

12. Komersantu skaits, kas periodā no 2005. - 2011.gadam nodevuši patēriņam autogāzi, ir bijis samērā nemainīgs, 2011.gadā patēriņam autogāzi nododot 13 tirgus dalībniekiem. No tiem 5 tirgus dalībnieki darbojas gan autogāzes izplatīšanas vairumtirdzniecības līmenī, gan arī mazumtirdzniecības līmenī, 1 tirgus dalībnieks darbojas tikai autogāzes izplatīšanas vairumtirdzniecības līmenī, bet 2 tirgus dalībnieki autogāzi importē un tālāk izplata tikai jau uzpildītu balonos. Vēl 5 tirgus dalībnieki autogāzi pārvieto tikai uz savām mazumtirdzniecības vietām, tādējādi faktiski nedarbojoties vairumtirdzniecības tirgū.

Patēriņam nodotās autogāzes apjoms un tirgus daļas

13. Kopējais patēriņam nodotās autogāzes apjoms Latvijā 2007.gadā bija 29,5 tūkst. t, 2008.gadā – 23,0 tūkst. t, 2009.gadā – 19,1 tūkst. t, 2010.gadā - 20,8 tūkst. t, bet 2011.gadā kopējais patēriņam nodotais autogāzes apjoms bija 25,8 tūkst. t.

14. Izteikti vadošās pozīcijas, vadoties pēc tirgus daļām periodā, ieņem 3 komersanti – SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” (tirgus daļām visā periodā svārstoties no aptuveni 15 – 45%). SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa strauji pieauga 2011.gadā, savukārt SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Intergaz” tirgus daļas 2011.gadā, salīdzinot ar 2010.gada rādītājiem, samazinājās. Vēl 5 komersantu tirgus daļas periodā ir mazākas par 10%, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir mazākas par 1% no tirgus kopējā apjoma. SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa ir pieaugusi gan uz vairumtirdzniecības, gan uz mazumtirdzniecības apjoma pieauguma rēķina.
15. Lielākie 3 tirgus dalībnieki kopā 2011.gadā patēriņam nodevuši 23,7 tūkst. t autogāzes, kas ir 91,7% no kopējā patēriņam nodotā autogāzes apjoma.
16. Vērtējot tirgus koncentrāciju pēc patēriņam nodotās autogāzes apjoma, secināms, ka gan aprēķinātais HHI indekss (> 2800 visā periodā), gan arī CR rādītāji (2 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai pārsniedzot 60% robežu, savukārt 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai esot aptuveni 90% līmenī visā periodā) ļauj secināt, ka tirgus ir augsti koncentrēts visa perioda no 2007. – 2011.gadam ietvaros.

Vairumtirdzniecības izplatīšanas līmenis

17. Ar autogāzes vairumtirdzniecību 2011.gadā ir nodarbojušies 6 tirgus dalībnieki, no kuriem: 2 tirgus dalībniekiem vairumtirdzniecības darījumos ir bijis tikai 1 klients, 1 tirgus dalībniekam 2011.gadā vairumtirdzniecības darījumos ir bijuši 3 klienti, bet pārējiem 3 tirgus dalībniekiem 2011.gadā klientu skaits ir būtiski lielāks (no 10 līdz pat 22 klientiem). Vienlaikus jāatzīmē, ka 5 no šiem tirgus dalībniekiem vienlaicīgi patēriņam nodod autogāzi arī savā mazumtirdzniecības tīklā.

Vairumtirdzniecības apjoms un tirgus daļas

18. Periodā no 2007. – 2011.gadam lielākā daļa (56,5 – 69,3%) no patēriņam nodotās autogāzes ir nodota pašu realizācijai mazumtirdzniecībā, t.i., tirgus dalībnieki autogāzi ir importējuši, lai to izplatītu savā mazumtirdzniecības tīklā (neiesaistoties vairumtirdzniecības līmenī Latvijā). Faktiskais autogāzes vairumtirdzniecības tirgus Latvijā apjoms 2011.gadā bija tikai 8,0 tūkst. t (jeb 30,7% no kopējā patēriņam nodotā autogāzes apjoma).
19. Vadošās pozīcijas pēc tirgus daļām nemainīgi periodā ieņem 3 komersanti – SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” (šo komersantu individuālajām tirgus daļām periodā svārstoties no aptuveni 15% līdz pat 60%), vēl 2 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 10%, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir mazākas par 1% no tirgus kopējā apjoma.
20. Lielāko 3 tirgus dalībnieku kopējais vairumtirdzniecībā realizētais apjoms visa perioda ietvaros veido vairāk nekā 90% no kopējā tirgus apjoma.
21. Neskatoties uz to, ka HHI indekss visa perioda no 2007. - 2009.gadam ietvaros kopumā ir nedaudz samazinājies, gan aprēķinātais HHI indekss (> 1800 visā periodā), gan arī CR rādītāji (3 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai periodā pārsniedzot 90% robežu) ļauj secināt, ka tirgus visa perioda ietvaros ir vērtējams kā augsti koncentrēts.

Vairumtirdzniecības cenas

22. Vairumtirdzniecības tirgus dalībnieku vidējā svērtā klientiem vairumtirdzniecībā piemērotā cena 2007.gadā bija 379,38 LVL/t, 2008.gadā sasniedzot perioda augstāko vērtību – 473,03 LVL/t (pieaugums par 24,7%), bet 2009.gadā turpretī samazinoties līdz perioda zemākajai vērtībai – 309,43 LVL/t (kas ir par 18,4% mazāk nekā 2007.gadā un par 34,6% mazāk nekā 2008.gadā). 2010.gadā vairumtirdzniecības tirgus vidējā realizācijas cena pieauga par 22,1% līdz 377,71 LVL/t, bet 2011.gadā - vēl par 19,5% līdz 451,51 LVL/t.
23. Izvērtējot gada vidējo vairumtirdzniecības cenu atšķirības starp 3 lielākajiem vairumtirgotājiem, secināms, ka vislielākā atšķirība starp zemāko un augstāko vidējo

vairumtirdzniecības cenu bija 61,10 LVL/t 2009.gadā, bet vismazākā cenu atšķirība bija 13,50 LVL/t 2010.gadā.

24. Secināms, ka gada vidējā svērtā vairumtirdzniecības cena starp tirgus dalībniekiem būtiski atšķiras, piemēram, 2011.gadā cenu intervāls starp komersantiem ir 161,25 LVL/t (vidējā svērtā vairumtirdzniecības cena ir robežās no 417,95 LVL/t līdz 579,20 LVL/t). Savukārt vislielākā starpība starp atsevišķu tirgus dalībnieku klientiem pārdotās autogāzes lielāko un mazāko vairumtirdzniecības cenu (viena komersanta ietvaros pa atsevišķiem tā klientiem) ir 194,28 LVL/t.
25. Starpība starp visu tirgus dalībnieku vidējo vairumtirdzniecības cenu gadā un vidējo importa cenu gadā (uzcenojums) periodā svārstās no 60,19 – 105,81 LVL/t, kas ir bijis 14,2 – 32,1% no vairumtirdzniecības vidējās svērtās cenas. Mazākais uzcenojums ir bijis 2011.gadā, bet lielākais – 2009.gadā.

Mazumtirdzniecības izplatīšanas līmenis

26. Periodā no 2005.-2011.gadam autogāzi mazumtirdzniecībā ir realizējuši 66 tirgus dalībnieki. Tirgus dalībnieku kopējam skaitam periodā ir tendence samazināties: 2005.gadā tirgū darbojās 52 komersanti, bet 2011.gadā - vairs tikai 40 tirgus dalībnieki. No tiem 2011.gadā 5 tirgus dalībnieki darbojās gan autogāzes izplatīšanas vairumtirdzniecības līmenī, gan arī mazumtirdzniecības līmenī, vēl 5 tirgus dalībnieki importē autogāzi savai mazumtirdzniecībai (nepārdodot to vairumtirdzniecībā), bet 30 tirgus dalībnieki darbojas tikai autogāzes izplatīšanas mazumtirdzniecības līmenī. Lielākā daļa no tirgus dalībniekiem autogāzi izplata kopā ar pārējām degvielām (benzīnu, dīzeļdegvielu), bet ir arī atsevišķi tirgus dalībnieki, kas izplata tikai autogāzi.

Mazumtirdzniecības apjoms un tirgus daļas

27. Kopējais autogāzes mazumtirdzniecības tirgus apjoms Latvijā 2007.gadā bija 26,8 tūkst. t, 2008.gadā – 21,5 tūkst. t, 2009.gadā – 18,2 tūkst. t, 2010.gadā – 19,7 tūkst. t, bet 2011.gadā kopējais mazumtirdzniecības tirgus apjoms bija 25,0 tūkst. t.
28. Mazumtirdzniecības tirgū kopumā izteikti vadošās pozīcijas atbilstoši tirgus daļām periodā ieņem 2 komersanti – SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil Baltija R” (komersantu individuālajām tirgus daļām Latvijā periodā svārstoties no aptuveni 14% līdz pat 40%), vēl 3 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 10%, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir mazākas par 5% no autogāzes mazumtirdzniecības tirgus kopējā apjoma.
29. Lielāko 2 tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir bijusi lielāka par 40% visā periodā (turklāt kopējai tirgus daļai perioda ietvaros pieaugot). Arī 5 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa periodā ir pieaugusi, t.i., no 65,4% 2007.gadā līdz 77,8% 2011.gadā.
30. HHI indekss periodā ir palielinājies no 1266 līdz 1862, tāpat ir pieaugušas arī CR2 un CR5 vērtības (2 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai pārsniedzot 50% robežu, savukārt 5 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai pārsniedzot 75% robežu), kas, kopsakarā vērtējot, norāda, ka lielāko tirgus dalībnieku īpatsvars tirgū kopumā perioda beigās ir būtiski pieaudzis. HHI indekss un CR vērtības norāda, ka periodā no 2007. - 2009.gadam tirgus ir vērtējams kā mēreni koncentrēts, savukārt 2010. un 2011.gadā, pieaugot HHI indeksam un arī CR rādītājiem, tirgus jau ir vērtējams kā augsti koncentrēts.

Autogāzes uzpildes stacijas

31. Kopumā tirgū 2011.gadā darbojās 24 tirgus dalībnieki, kuriem ir pa vienai GUS, 11 tirgus dalībniekiem ir vairākas GUS (no 2 līdz 5), bet tikai 5 tirgus dalībniekiem kopumā Latvijas teritorijā ir vairāk nekā 5 GUS.
32. Pārsvarā GUS Latvijā ir izvietotas pilsētu administratīvajās teritorijās vai to tuvākajā apkārtnē (116 GUS jeb 78% no kopējā GUS skaita), savukārt lauku teritorijās ir izvietotas tikai 33 GUS (jeb 22%). Vienlaicīgi jāatzīmē, ka 49 GUS (jeb 32,9% no

kopējām GUS) atrodas Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā vai tās tuvākajā apkārtnē.

33. Uzraudzības ietvaros KP ir identificējusi 29 konkrētos tirgus, secinot, ka tikai 1 no definētajiem konkrētajiem tirgiem ir vairāk nekā 10 GUS (Rīga), vēl 6 konkrētajos tirgos GUS skaits ir no 5 līdz 10 (Jelgava, Daugavpils, Jēkabpils, Saldus, Valmiera, Ventspils), savukārt visos pārējos konkrētajos tirgos darbojas mazāk par 5 GUS katrā. Jāatzīmē, ka 4 konkrētajos tirgos darbojas tikai 2 GUS (Balvi, Krāslava, Limbaži, Preiļi), savukārt vēl 2 tirgos darbojas tikai pa vienam GUS (Alūksne, Valka). GUS skaits katrā no konkrētajiem tirgiem korelē ar autogāzes realizācijas kopējo apjomu šajos tirgos.
34. Izvērtējot GUS tīkla pārklājumu, secināms, ka 2011.gadā SIA „Latvijas propāna gāze” ir GUS 20 no kopumā 29 konkrētajiem tirgiem, SIA „Lukoil Baltija R” ir GUS 17 no kopumā 29 konkrētajiem tirgiem, savukārt SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” – 14 konkrētajos tirgos. Vēl 8 tirgus dalībniekiem GUS ir 2 - 5 konkrētajos tirgos, bet pārējiem tirgus dalībniekiem GUS ir tikai vienā no konkrētajiem tirgiem.

Tirgus daļas un HHI konkrētajos tirgos

35. No kopumā 29 definētajiem konkrētajiem tirgiem SIA „Latvijas propāna gāze” darbojas 20 konkrētajos tirgos, 14 no tiem tirgus daļa ir lielāka par 40%, savukārt SIA „Lukoil Baltija R” darbojas 17 konkrētajos tirgos, 8 no tiem tirgus daļa ir lielāka par 40%. Abi šie tirgus līderi kopā darbojas 12 konkrētajos tirgos, 11 no kuriem abu tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir lielāka par 50%. Kopumā no 25 konkrētajiem tirgiem, kuros darbojas kāds no abiem līderiem (vai abi kopā), 23 konkrētajos tirgos šo tirgus dalībnieku tirgus daļa (tirgus daļa atsevišķi kādam no tiem, vai arī abu tirgus daļa kopā) ir lielāka par 40%. SIA „Lukoil Baltija R” Alūksnē un SIA „Latvijas propāna gāze” Valkā aplūkotā perioda ietvaros atrodas monopola stāvoklī (tiem ir 100% tirgus daļa).
36. AS „Virši-A” tirgus daļa 2011.gadā 2 konkrētajos tirgos ir lielāka par 30%, turklāt vienā no tirgiem AS „Virši-A” tirgus daļai pārsniedzot 80%, tāpat SIA „Intergaz” tirgus daļa ir lielāka par 40% Jēkabpilī un Daugavpilī, SIA RK „Galvers” tirgus daļa ir lielāka par 30% Jēkabpilī, SIA „Lūcija” un SIA „D.J.” tirgus daļas ir lielākas par 40% Dobelē, SIA „Zemgales gāze” tirgus daļa ir lielāka par 30% Jelgavā, bet SIA „A un C” tirgus daļa ir lielāka par 40% Ogrē.
37. Izvērtējot 2 lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļas pa konkrētajiem tirgiem visa perioda ietvaros, secināms, ka SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļas konkrētajos tirgos vairāk ir samazinājušās nekā pieaugušas, savukārt SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļas konkrētajos tirgos vairāk ir pieaugušas.
38. HHI koncentrācijas indekss konkrētajos tirgos norāda, ka pilnīgi visi no definētajiem konkrētajiem tirgiem ir vērtējami kā augsti koncentrēti. HHI koncentrācijas indekss atsevišķajos konkrētajos tirgos visa perioda ietvaros ir no 2154 līdz 10000.
39. HHI indekss perioda ietvaros ir pieaudzis 8 konkrētajos tirgos, 7 tirgos tas nav būtiski mainījies, bet 14 tirgos HHI indekss ir samazinājies. Līdz ar to, vērtējot atsevišķus konkrētos tirgus, redzams, ka HHI koncentrācijas indekss tirgos perioda ietvaros kopumā vairumā gadījumu ir samazinājies, kas skaidrojams ar tirgus pārdali starp esošajiem tirgus dalībniekiem, tādējādi var uzskatīt, ka tirgus koncentrācija šajos tirgos ir samazinājusies.

Mazumtirdzniecības cenas

40. Autogāzes mazumtirdzniecības cenu savās GUS, aprēķinot uz cenu attiecināmās atbilstošās izmaksas, nosaka 22 tirgus dalībnieki (vienlaicīgi, norādot autogāzes mazumtirdzniecības cenu, izvērtē arī konkurentu noteiktās cenas tirgū), savukārt pārējie tirgus dalībnieki (14) piemērojas konkurentu noteiktajām cenām konkrētajos tirgos, t.i., nosaka mazumtirdzniecības cenu ņemot vērā tikai citu tirgus dalībnieku noteiktās cenas (neveicot cenu aprēķina kalkulācijas).

41. Lielākā daļa komersantu autogāzes mazumtirdzniecības cenu tirgū aprēķina, balstoties uz kopējām ar autogāzes tirdzniecību saistītajām izmaksām un aprēķinot vienu bāzes cenu visiem konkrētajiem tirgiem, savukārt katrā konkrētajā tirgū cenu koriģē un piemēro, vadoties pēc dažādiem konkrēto tirgu ietekmējošiem faktoriem.
42. Lielāko daļu no autogāzes mazumtirdzniecības cenas veido iepirkuma cena - 57,1% jeb 0,251 LVL/l¹, tāpat būtisku daļu no mazumtirdzniecības cenas veido attiecināmie nodokļi - 29,4% jeb 0,129 LVL/l, savukārt tirgus dalībnieku vidējais uzcenojums veido tikai 13,5% no mazumtirdzniecības cenas jeb 0,059 LVL/l. Uzcenojums sastāv gan no ar autogāzes realizāciju saistītajām izmaksām (vidēji periodā 7,4%) 0,032 LVL/l apmērā, gan arī peļņas (vidēji periodā 6,1%) 0,027 LVL/l apmērā.
43. Tirgus dalībniekiem, kuri paši autogāzi importē, autogāzes iepirkuma cenas īpatsvars ir salīdzinoši mazāks, nekā tiem tirgus dalībniekiem, kas darbojas tikai autogāzes mazumtirdzniecības līmenī (realizācijai nepieciešamo autogāzi iepērkot vairumtirdzniecības līmenī).
44. Vidējā svērtā autogāzes mazumtirdzniecības cena periodā kopumā Latvijā bija 0,439 LVL/l. Perioda sākumā (01.07.2011.) vidējā svērtā mazumtirdzniecības cena Latvijā (visos konkrētajos tirgos kopumā) bija 0,426 LVL/l, bet perioda beigās – 0,454 LVL/l. Kopēja tendence periodā no 01.07.2011. – 31.12.2011. cenām nedaudz samazināties (aptuveni par 0,005 LVL/l) ir bijusi augusta beigās un septembra sākumā, pēc tam sekojot ilgstošam (periodā no aptuveni 08.09.2011. līdz 22.10.2011.) un pakāpeniskam, tomēr kopumā salīdzinoši nelielam cenu pieaugumam (aptuveni par 0,030 LVL/l jeb 7,5%). Sākot no aptuveni novembra sākuma, līdz pat decembra (perioda) beigām autogāzes mazumtirdzniecības cenas nav būtiski mainījušās.
45. Perioda ietvaros mazumtirdzniecības cena kopumā Latvijā ir svārstījusies intervālā no 0,348 LVL/l Tukuma konkrētajā tirgū līdz 0,463 LVL/l Rīgas konkrētajā tirgū, bet, vērtējot cenu izmaiņu intervālu katrā konkrētajā tirgū atsevišķi, vidēji cenu apmērs periodā ir svārstījies 0,046 LVL/l robežās. Vislielākais cenu svārstību intervāls ir Rīgas un Tukuma konkrētajos tirgos (0,086 LVL/l), bet vismazākais tas ir Krāslavas un Valkas konkrētajos tirgos (0,005 LVL/l).
46. Izvērtējot 5 lielāko tirgus dalībnieku mazumtirdzniecības cenu apmēru perioda ietvaros, secināms, ka kopumā augstākais cenu līmenis ir SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”, kam seko SIA „Intergaz”, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Eko gāze”, bet viszemākais cenu līmenis kopumā tirgū ir SIA „Lukoil Baltija R” (Rīgas konkrētajā tirgū SIA „Lukoil Baltija R”, SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Eko gāze” piemēroto cenu līmenis būtiski neatšķiras). Vienlaicīgi jāņem vērā, ka katrs no šiem tirgus dalībniekiem piedāvā dažāda veida atlaides (lojalitātes un/vai apjoma atlaides), tādējādi faktiskā katram klientam piemērotā autogāzes mazumtirdzniecības cena var atšķirties no sākotnēji norādītās bāzes cenas. Atlaižu apmērs starp tirgus dalībniekiem svārstās no 0,005 līdz pat 0,040 LVL/l.
47. Aplūkojot 5 lielāko tirgus dalībnieku piemēroto cenu izmaiņu periodiskumu un secību, secināms, ka perioda ietvaros pārsvarā gadījumu SIA „Lukoil Baltija R” autogāzes mazumtirdzniecības cenu konkrētajos tirgos maina pirmā, pēc tam cenu izmaiņas veic SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Eko Gāze”, savukārt SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” cenu izmaiņas pārsvarā veic pēdējā. SIA „Intergaz” seko cenu izmaiņām Daugavpils konkrētajā tirgū, savukārt Jēkabpils un Rēzeknes konkrētajos tirgos SIA „Intergaz” cenu izmaiņu laiks un tendences atšķiras no pārējiem tirgus dalībniekiem.
48. Tirgus dalībnieku piemēroto cenu atšķirības starp konkrētajiem tirgiem ir samērā svārstīgas un mainīgas atkarībā no konkrētās dienas, kurā cenu atšķirības ir vērtētas.

¹ Aprēķināts ņemot vērā perioda (01.07.2011. – 31.12.2011.) vidējo mazumtirdzniecības cenu tirgū (0,439 LVL/l);

Kopumā visa perioda ietvaros zemākas autogāzes mazumtirdzniecības cenas ir Balvu, Siguldas, Jēkabpils, Saulkrastu konkrētajos tirgos, savukārt augstākās cenas ir bijušas Valkas, Krāslavas, Liepājas, Dobeles un Jelgavas konkrētajos tirgos. 01.07.2011. cenu atšķirību amplitūda starp konkrētajiem tirgiem bija 0,053 LVL/l, savukārt 01.12.2011. - 0,049 LVL/l.

49. Veiktā korelācijas analīze norāda, ka nav vērojama cieša sakarība starp noteiktās mazumtirdzniecības cenas apmēru un koncentrācijas līmeni konkrētajā tirgū, respektīvi, nav tieša saikne, ka tirgos ar augstāku koncentrācijas līmeni tiek piemērotas augstākas mazumtirdzniecības cenas. Tāpat arī korelācijas analīze norāda, ka noteiktās mazumtirdzniecības cenas apmērs nevar tikt viennozīmīgi izskaidrots ar konkrētā tirgus ģeogrāfisko atrašanās vietu, t.i., cik tālu konkrētā GUS atrodas no Rīgas.

AUTOGĀZES IEKĀRTU UZSTĀDĪŠANAS TIRGUS

50. Atkarībā no autogāzes iekārtu pamatdarbības principiem un veiktajiem sistēmu uzlabojumiem, tās iedala paaudzēs (1-5.paaudzes iekārtas). Latvijā ir pieejamas pirmās, otrās un ceturtās paaudzes autogāzes iekārtas. Trešās paaudzes iekārtas vairs netiek ražotas, bet piektās paaudzes iekārtas 2012.gada sākumā vēl bija testēšanas stadijā, turklāt tās ir ievērojami dārgākas, kas mazina patērētāju interesi par šīs paaudzes iekārtu uzstādīšanu.
51. Autogāzes iekārtas uzstādīšanas izmaksas (iekārtas un uzstādīšanas kopējā cena) svārstās no aptuveni 270 LVL līdz pat 1200 LVL. Lielā cenu amplitūda ir skaidrojama gan ar dažādām tirgū pieejamajām autogāzes iekārtām un to komplektācijām, gan arī ar katras automašīnas, kurai paredzēts uzstādīt autogāzes iekārtu, tehnisko specifikāciju. Vidēji iekārtas uzstādīšanas cena (servisa darbs un uzstādītāja uzcenojums) veido no 100 LVL līdz 200 LVL, savukārt pārējo kopējās iekārtas cenu veido pašas iekārtas (iekārtu veidojošo sastāvdaļu) izmaksas.
52. Pie nobraukuma, kas ir mazāks par 10 tūkst. km gadā, autogāzes iekārtas uzstādīšanas cena varētu atmaksāties tikai vairāku gadu garumā. Tāpat vairāku gadu garumā iekārtas uzstādīšanas izmaksas atmaksājas arī pie nobraukuma 10 tūkst. km, ja automašīnas degvielas patēriņš ir zem 11 litriem / 100 km. Savukārt jau pie nobraukuma 15 tūkst. km vai mazāka nobraukuma ar automašīnu, kuras degvielas patēriņš ir lielāks par 9 litriem / 100 km, autogāzes iekārtas uzstādīšanas investīcijas iespējams atgūt jau viena gada laikā.
53. Autogāzes izmantošanas priekšrocības: autogāze Latvijā ir aptuveni divas reizes lētāka nekā benzīns un dīzeļdegviela; tiek radīti mazāk toksiskie izmeši; tiek samazināts kopējais ogļskābās gāzes izmešu daudzums par 15 - 20%; autogāze saglabā motorresursu un motoreļļas lietderīgo mūžu; dzinējs strādā līdzenāk un klusāk; dzinējs strādā „mīkstāk”; degkamerā neizveidojas uzdegums.
54. Autogāzes izmantošanas trūkumi: automašīnas dinamisko rādītāju pazemināšanās par 2-5%; dzinēja jauda nedaudz samazinās; aukstumā dzinēju nav iespējams iedarbināt ar autogāzi; pieaug automašīnas svars un samazinās bagāžas nodalījuma ietilpība; augstas autogāzes iekārtas uzstādīšanas izmaksas; nepieciešams veikt autogāzes iekārtas tehniskās apkopes; ierobežojums automašīnām ar autogāzes degvielas iekārtām izmantot slēgtās apakšzemes autostāvvietas; retāk pieejamās autogāzes uzpildes stacijas; nedaudz sarežģītāka degvielas patstāvīga iepildīšana.
55. Kopējais uzstādīto autogāzes iekārtu skaits 2008.gadā bija tikai 1812, 2009.gadā – 1455, 2010.gadā – 2707, 2011.gadā - 6780 un 2012.gada 10 mēnešos 11569 veiktās pārbūves. 2012.gada 10 mēnešos ir veiktas gandrīz tik pat daudz pārbūves cik iepriekšējā periodā (no 2008.gada līdz 2011.gadam) kopumā.
56. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgū 01.01.2010. darbojās tikai 21 tirgus dalībnieks, 01.01.2011. tas pieauga līdz 26 tirgus dalībniekiem, savukārt 01.01.2012. tirgus

dalībnieku skaits tirgū gandrīz dubultojās (līdz 47 tirgus dalībniekiem) un 01.01.2013. pieauga jau līdz 116 tirgus dalībniekiem. Vērojama korelācija, ka, pieaugot tirgus kopējam apjomam (iekārtu skaitam), pieaug arī tirgū darbojošos dalībnieku skaits.

57. Autogāzes iekārtu uzstādītāji darbojas visā Latvijas teritorijā - 01.01.2013. tirgus dalībnieki savu darbību ir sertificējuši kopumā 21 Latvijas pilsētā (un to teritorijās). Lielākā daļa tirgus dalībnieku darbojas Rīgā un tās apkārtnē (50%).
58. Tirgus dalībnieki norāda, ka konkrētā pakalpojuma tirgū konkurence ir ļoti liela, tirgū darbojas daudz sertificētu uzņēmumu, turklāt arī jaunu tirgus dalībnieku ienākšanai tirgū nepastāv būtiski šķēršļi vai kādi ierobežojumi. Konkurence tirgū, galvenokārt, notiek ar konkrētā pakalpojuma cenu.
59. Tirgus dalībnieki norāda, ka nepastāv nekādi ierobežojumi attiecībā uz autogāzes iekārtu veidojošo komponentu (detāļu) pieejamību, respektīvi, Latvijas tirgus dalībniekiem ir pieejamas visas ES esošo vadošo zīmolu autogāzes iekārtu detaļas.
60. Apkopojot automašīnu tirgotāju iesniegto informāciju un izvērtējot publiski pieejamo informāciju, secināms, ka tirgū var iegādāties 6 zīmolu jaunas automašīnas, kuras ir iespējams komplektēt ar jau rūpnīcā uzstādītu autogāzes iekārtu. Vienlaikus automašīnu tirgotāji norāda, ka autogāzes iekārtas uzstādīšanas gadījumā automašīnas ražotāja rūpnīca neuztur garantiju automašīnas mezgliem, kas saistīti ar autogāzes iekārtas uzstādīšanu.
61. Būtiskākie šķēršļi, kas kavē autogāzes tirgus attīstību, t.i., kas kavē autogāzes kā transportlīdzekļu degvielas izplatību: maz iespēju iegādāties jaunu automašīnu ar autogāzes iekārtām; automašīnu garantija var tikt zaudēta, uzstādot autogāzes iekārtas; nepieciešams ieguldīt naudas līdzekļus iekārtas uzstādīšanai; nepietiekošs autogāzes uzpildes staciju tīkla pārklājums; korektas informācijas trūkums; nav valsts atbalsta autogāzes izmantošanai u.c.

1. AUTOGĀZES TIRGUS

1.1. Autogāzes konkrētais tirgus

1.1.1. Konkrētās preces tirgus

Sašķidrinātā naftas gāze ir naftas pārstrādes blakus produkts (40% pēc jēlnaftas attīrīšanas, 60% pēc destilācijas) - propāna, butāna un nedaudz (ap 1%) nepiesātināto ogļūdeņražu maisījums². Sašķidrināto naftas gāzi izmanto gan kā automobiļu degvielu, gan kā kurināmo ražošanas procesiem, apkurei un sadzīvē. Gāzi, ko izmanto kā automobiļu degvielu, apliek ar akcīzes nodokli un to ir pieņemts saukt par autogāzi.

Autogāze, tāpat kā benzīns u.c. degvielas, ņemot vērā to fiziskās un ķīmiskās īpatnības, atsevišķi uzskatāma par homogēnu jeb viendabīgu precī, tāpēc autogāzei, kas tiek realizēta dažādos degvielas izplatīšanas tīklos, pastāv ļoti augsta savstarpējā aizvietojamība.

No patērētāja viedokļa autogāze un benzīns daļēji ir savstarpēji aizvietojami, jo faktiski abas šīs degvielas var tikt izmantotas, darbinot automašīnu iekšdedzes dzinējus (automašīnai vienlaicīgi ir gan rūpnīcas uzstādītā benzīna iesmidzināšanas sistēma, gan arī papildus uzstādītā autogāzes iekārta), tādējādi atkarībā no degvielas (benzīna vai autogāzes) cenas patērētājs izmantojamo degvielu var izvēlēties. Tomēr, ņemot vērā, ka situācijā, kad automašīnai jau ir uzstādīta autogāzes iekārta, izmaksas patērētājiem rada tikai tiešie izdevumi par degvielas iegādi, tādējādi, ņemot vērā Latvijā esošās krasās cenu atšķirības starp benzīnu un autogāzi (piemēram, 06.11.2012. SIA „Lukoil Baltija R” degvielas uzpildes stacijās autogāze bija par 0,483 LVL³ lētāka nekā 95E markas benzīns⁴), var pieļaut, ka faktiskā autogāzes aizstāšana ar benzīnu nenotiek. Turklāt arī situācijā, kad patērētājs, investējot ievērojamus finanšu līdzekļus, ir izvēlējis uzstādīt automašīnai autogāzes iekārtu ar mērķi ekonomēt finanšu līdzekļus (sākotnēji atpelnot ar iekārtas uzstādīšanu saistītos izdevumus), var pieņemt, ka pārsvarā automašīnā kā degviela tiks izmantota tieši autogāze (atsevišķos gadījumos izmantojot arī benzīnu, piemēram, ziemas periodā pie auksta auto dzinēja, vai autogāzes iekārtas bojājuma gadījumā). Tāpat ar autogāzes iekārtas uzstādīšanu saistītās izmaksas ir pietiekami augstas (pēc apkopotajiem autogāzes iekārtu uzstādītāju sniegtajiem datiem, izmaksas par iekārtas uzstādīšanu atkarībā no automašīnas modeļa, dzinēja u.c. tehniskajiem parametriem var svārstīties no aptuveni 270 LVL līdz pat 1200 LVL), lai iekārtas uzstādīšana nebūtu ekonomiski izdevīga pilnīgi visos gadījumos. Līdz ar to iekārtu uzstādīšanas izmaksas var būt par pietiekamu šķērslī benzīna aizstāšanai ar autogāzi automašīnās, kurām ir tikai benzīna iesmidzināšanas sistēma un autogāzes iekārta ir papildus jāuzstāda, lai turpmāk varētu izmantot kā degvielu arī autogāzi. Vienlaikus jānorāda, ka būtiski mainoties situācijai tirgū (piemēram, autogāzes iekārtu cenām, benzīna un autogāzes cenu starpībai vai citiem ietekmējošiem faktoriem), savstarpējā produktu faktiskā aizstājamība var būtiski mainīties.

No piegādātāju viedokļa gan autogāzes, gan arī citu degvielu izplatīšana notiek līdzīgā veidā, jo gan autogāze, gan arī citi degvielas veidi nereti tiek pārdoti vienā degvielas/gāzes uzpildes stacijā (turpmāk – DUS/GUS), tie ir saistīti ar kopīgu pārdošanas infrastruktūru, kuras izveidošana prasa ievērojamus ieguldījumus. Atšķirībā no dīzeļdegvielas un benzīna, kuru tirgošana faktiski vienmēr notiek vienlaicīgi, turklāt abu šo degvielas veidu tirdzniecībai nepieciešamas tās pašas iekārtas un pārsvarā tiek

² IEA - Advanced Motor Fuels Annual Report 2010. Pieejams:

http://www.iea.org/impagr/cip/pdf/AMF_2010_Annual_Report.pdf;

³ Pieejams: <http://www.leta.lv/news/latvia/66FC53D6-6186-426C-81E2-31BA9DA9F5AE/>;

⁴ Zemāka autogāzes cena pamatā veidojas mazākas akcīzes nodokļa likmes rezultātā (salīdzinot ar benzīnu un dīzeļdegvielu), savukārt, pašu naftas produktu cena bez nodokļiem ir samērā līdzīga, piemēram, 2011. gada decembra vedējā biržas vērtība benzīnam bija 914 USD/tonnā, savukārt autogāzei – 802 USD/tonnā (vidējais blīvums benzīnam ir 0,755, autogāzei – 0,550);

izmantoti vienoti mārketinga pasākumi, autogāzes glabāšanas un uzpildīšanas iekārtas ir nedaudz atšķirīgas, fiziski tās parasti DUS/GUS teritorijā ir izvietotas atsevišķi, turklāt nereti autogāzes uzpildīšanai ir nepieciešama arī DUS/GUS operatora klātbūtne. Arī tirgus dalībnieki norāda, ka autogāze ir blakusprodukts degvielas tirdzniecībā, kurš ir nepieciešams, lai nodrošinātu pilnu degvielas produktu klāstu, taču, ņemot vērā autogāzes salīdzinoši mazo popularitāti Latvijā, kā arī sarežģītākās autogāzes glabāšanas un uzpildīšanas iekārtas, autogāzes tirdzniecība netiek piedāvāta visās DUS. Degvielas tirgotāji norāda, ka autogāze ir citas bīstamības klases produkts nekā pārējā degviela, turklāt tās tirdzniecībai nepieciešama cita loģistika un pārdošanas izmaksas ir lielākas⁵.

Turklāt tirgū pastāv prakse arī nomāt autogāzes iekārtas no citiem tirgus dalībniekiem, kas ir specializējušies autogāzes tirdzniecībā, vai par nomas maksu ļaut šādiem tirgus dalībniekiem uzstādīt autogāzes uzpildīšanas iekārtas savā DUS teritorijā. Par autogāzes izplatīšanas iespējamu nodalīšanu no pārējām degvielām liecina arī fakts, ka tirgū darbojas arī tādi komersanti, kas nodarbojas tikai ar autogāzes tirdzniecību, netirgojot pārējās degvielas (piemēram, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Intergaz”).

KP apvienošanās lietās⁶ ir definējusi autogāzes tirgu atsevišķi no pārējo degvielu tirgiem, atsevišķi identificējot autogāzes mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības tirgus. Vienlaikus KP iepriekš pieņemtajos lēmumos apvienošanās lietās degvielas (benzīna un dīzeļdegvielas) mazumtirdzniecībā⁷ ir secinājusi, ka konkrētais tirgus ir visu veidu benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus. Šādi secinājumi izdarīti, cita starpā, atsaucoties uz Eiropas Komisijas līdzšinējo praksi degvielas tirgu definēšanā⁸, kur Komisija benzīna un dīzeļdegvielas tirgu nodala atsevišķi, tostarp nodalot mazumtirdzniecības līmeni no vairumtirdzniecības līmeņa.

Autogāzes (kā naftas produkta) vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai ir nepieciešamas atsevišķas atļaujas (licences). 02.02.1995. likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.pantā, kurā noteikti skaidras naudas lietošanas ierobežojumi, sestā daļa nosaka: „Šā panta piemērošanā par vairumtirdzniecību uzskatāma iepirkto preču pārdošana savā vārdā saimnieciskās darbības veicējam tālākpārdošanai, ražošanai vai savas darbības nodrošināšanai. Šā panta piemērošanā par mazumtirdzniecību uzskatāma preču pārdošana gala patēriņam vai izmantošanai”. Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) metodoloģijā vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības jēdzieni ir definēti salīdzinoši plašāk. Saskaņā ar CSP izmantoto metodoloģiju mazumtirdzniecība ir jaunu un lietotu preču tālāk pārdošana (pārdošana bez pārveidošanas), galvenokārt, plašai sabiedrībai personiskam vai māsaimniecības patēriņam vai izmantošanai, ko veic veikalos, kioskos, tirdzniecības vietās, tirgos, standos u.tml., kā arī mazumtirdzniecība, ko veic uzņēmumi, kas veic tirdzniecību pa pastu, ielu pārdevēji un apkārtceļojošie sīktirgotāji, patērētāju kooperatīvi, izsoļu nami u.tml. Mazumtirdzniecībā ieskaita arī degvielas mazumtirdzniecību degvielas uzpildes stacijās. Turpretī vairumtirdzniecība ir jaunu un lietotu preču tālākpārdošana (pārdošana bez pārveidošanas) mazumtirgotājiem vai citiem vairumtirgotājiem, profesionāliem

⁵ Latvijas degvielas tirgotāju asociācijas viedoklis, publiski pieejamā informācija:

<http://www.db.lv/sodien-laikraksta/lielaks-akcizes-nodoklis-autogazei-laika-jautajums-377412>;

⁶ KP 22.10.2008. lēmums Nr.107 „Par SIA „Sašķidrinātā naftas gāze” un SIA „Latvijas propāna gāze” apvienošanu”, pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/1u3m7DFOYm.pdf>;

KP 26.09.2003. lēmums Nr.44 „Par SIA „Massonyx Ltd” ziņojumu par apvienošanu”, pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/hPB9U5Txxg.pdf>;

⁷ Piemēram, KP 11.08.2011. lēmums Nr.55 „Par SIA „LUKoil Baltija R” un SIA „Augstceltne” apvienošanu”, pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/tBm5CVJBOV.pdf>;

⁸ Eiropas Komisijas 01.07.2004. lēmums lietā Nr.COMP/M.3375 – Statoil/SDS, pieejams: http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m3375_en.pdf;

lietotājiem un iestādēm. Vairumtirdzniecība iekļauj arī vairumtirdzniecības starpnieku, aģentu vai brokeru darbību preču pārdošanā. Vairumtirdzniecības uzņēmums ir uzņēmums, kura galvenais darbības veids ir jaunu un lietotu preču tālākpārdošana (pārdošana bez pārveidošanas) mazumtirgotājiem vai citiem vairumtirgotājiem, profesionāliem lietotājiem un iestādēm.⁹ Lai arī gan vairumtirdzniecība, gan mazumtirdzniecība ir uzskatāma par iepirkto preču pārdošanu, taču tā kā preču pārdošana tiek veikta dažādos preču izplatīšanas līmeņos, katrā no tiem piemērojot atšķirīgus nosacījumus, tai skaitā realizācijas cenu, tad KP secina, ka ir pamats nošķirt abus augstāk minētos izplatīšanas līmeņus.

1.1.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

KP 26.09.2003. apvienošanās lietas lēmumā Nr.44¹⁰, ņemot vērā apvienošanās ietekmi uz valsts teritoriju kopumā, kā ģeogrāfisko tirgu autogāzes vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā ir definējusi Latvijas teritoriju kopumā, neizdalot sīkāk atsevišķus ģeogrāfiskos tirgus. Savukārt KP 22.10.2008. apvienošanās lietas lēmumā Nr.107¹¹, ņemot vērā, ka apvienošanās ietvaros bija paredzēts vienam tirgus dalībniekam nodot savus aktīvus konkrētās ģeogrāfiskajās teritorijās citam tirgus dalībniekam (aktīvi atradās Rīgā, Daugavpilī, Jūrmalā un Cēsīs), kā ģeogrāfiskos tirgus KP identificēja autogāzes mazumtirdzniecības tirgus atsevišķi Rīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, Daugavpils pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, Cēsu pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē un Jūrmalā.

Tāpat jāatzīmē autogāzes izplatīšanas līdzība ar citu degvielu izplatīšanu (benzīna un dīzeļdegvielas), tādējādi ir pamatoti atsaukties uz KP praksi, definējot degvielas ģeogrāfiskos tirgus katrā atsevišķā lietā atkarībā no izvērtējamajiem konkurences apstākļiem tirgū, ņemot vērā piedāvājuma aspektus, noteikt kā ģeogrāfisko tirgu visu Latvijas teritoriju kopumā, savukārt, ņemot vērā pieprasījuma aizstājamību, kā ģeogrāfisko tirgu noteikt konkrētas Latvijas pilsētas un tuvāko apkārtni ap tām.

KP savā praksē¹², definējot benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus ģeogrāfiskās robežas, ir identificējusi, ka ar terminu „tuvākā apkārtnē” tiek saprasts 2 līdz 3 km attālums aiz pilsētu administratīvajām robežām. GUS pārklājums Latvijā nav tik plašs, kā tas ir benzīna un dīzeļdegvielas tirgos, īpaši lauku apvidos (t.i., ārpus pilsētu teritorijām). Latvijā 2011.gada ietvaros kopumā darbojās 149 GUS, no kurām lielākā daļa (jeb 78%) atrodas pilsētu centros vai tiešā to tuvumā, un tikai 33 GUS (jeb 22%) atrodas lauku teritorijās (GUS izvietojuma karte pievienota pielikumā Nr.1). Atbilstoši VID datiem¹³ benzīnu un dīzeļdegvielu Latvijā 2011.gada ietvaros varēja iegādāties kopumā 539 DUS. Līdz ar to bieži vien attālums, ko patērētājam ir jāveic līdz tuvākajam GUS, kurā viņam ir iespēja iegādāties autogāzi, ir būtiski lielāks, nekā attālums līdz tuvākajam DUS, kur ir iespējams iegādāties benzīnu un dīzeļdegvielu. Lielākā daļa tirgus dalībnieku, atbildot uz jautājumu par katra atsevišķa GUS ģeogrāfiskā tirgus robežām, ir norādījuši, ka konkurence pastāv, un līdz ar to par ģeogrāfisko tirgu ir atzīstama teritorija, kas ir aptuveni 20 līdz 30km rādiusā ap pilsētu administratīvajām robežām (68% (jeb 28) no atbildes sniegušajiem tirgus dalībniekiem).

⁹ Centrālās statistikas pārvaldes interneta vietne, pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/mazumtirdznieciba-35852.html> un <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/vairumtirdznieciba-35856.html>;

¹⁰ KP 26.09.2003. lēmums Nr.44 „Par SIA „Massonyx Ltd” ziņojumu par apvienošanos”, pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/hPB9U5Txxg.pdf>;

¹¹ KP 22.10.2008. lēmums Nr.107 „Par SIA „Sašķidrinātā naftas gāze” un SIA „Latvijas propāna gāze” apvienošanos”, pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/1u3m7DF0Ym.pdf>;

¹² Piemēram, KP 26.10.2005. lēmums Nr.55 „Par SIA „Latvija Statoil” un SIA „Regal” 25.07.2005. iesniegumu par apvienošanos”, pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/eXZ3qItS9q.pdf>;

¹³ Naftas produktu degvielas aprīte. Pieejams:

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=11&id=402&hl=1&IzveleId=1551&periodsId=5509>;

Ņemot vērā minēto, KP uzskata, ka ir pietiekami pamatoti par konkrēto ģeogrāfisko tirgu autogāzes mazumtirdzniecībā uzskatīt lielākās Latvijas pilsētas ar aptuveni 20 līdz 30 km attālumu aiz pilsētu administratīvo teritoriju robežām. Vienlaikus jānorāda, ka konkrētu lietu izvērtēšanas ietvaros, ņemot vērā katras atsevišķas lietas apstākļus, tirgus var tikt definēts arī šaurāk, vai gluži pretēji – plašāk, tostarp, identificējot kā ģeogrāfiskos tirgus maģistrālos valsts autoceļus, pie kuriem konkrētie GUS atrodas (līdzīgi, kā definējot ģeogrāfiskos tirgus benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgos).

Līdz ar to autogāzes vairumtirdzniecības ģeogrāfiskais tirgus vērtējams kā Latvija kopumā, savukārt autogāzes mazumtirdzniecības ģeogrāfiskais tirgus katras atsevišķas lietas ietvaros var tikt identificēts šaurāk, t.i., līdz vienas atsevišķas pilsētas un tās apkārtnes (aptuveni 20 līdz 30 km aiz pilsētas administratīvās teritorijas robežām) teritorijai.

1.1.3. Konkrētie tirgi

Ņemot vērā augstāk minēto, KP secina, ka saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 4.punktu konkrētie tirgi uzraudzības ietvaros ir:

- 1) autogāzes vairumtirdzniecības tirgus Latvijā;
- 2) autogāzes mazumtirdzniecības tirgus atsevišķu pilsētu administratīvajās teritorijās un aptuveni 20 līdz 30 km apkārtņē (uzraudzības ietvaros identificēto konkrēto tirgu karte pievienota pielikumā Nr.1).

Vienlaikus, uzraudzības ietvaros tirgus definīcija var palikt atvērta, uzraudzības uzdevumu izpildei tirgus dalībnieku mazumtirdzniecības rādītājus izvērtējot pēc nepieciešamības katrā situācijā atsevišķi, t.i., gan visas valsts teritorijā kopumā, gan atsevišķos konkrētajos identificētajos ģeogrāfiskajos tirgos Latvijas pilsētās un to apkārtņē.

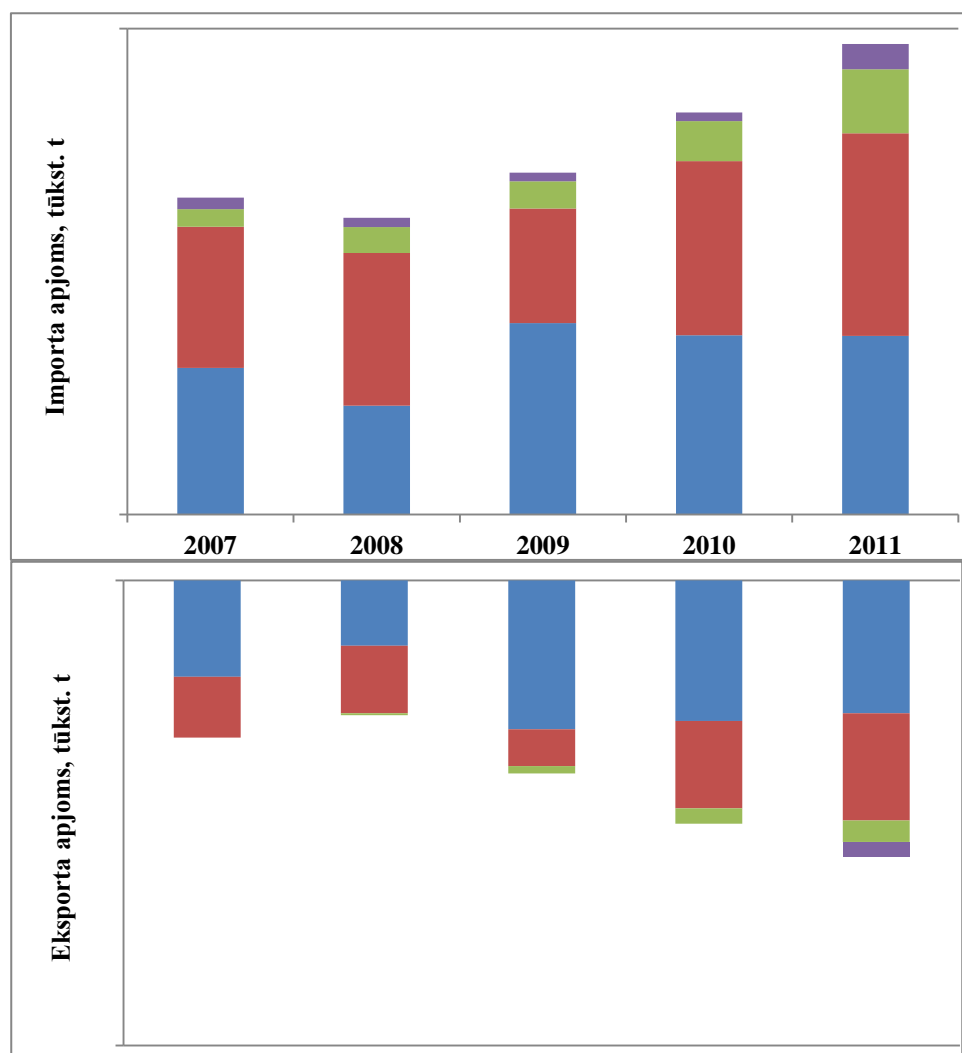
1.2. **Autogāzes tirgus Latvijā**

1.2.1. Sašķidrinātās naftas gāzes imports un eksports

Latvijā sašķidrinātā naftas gāze (turpmāk – SNG) netiek iegūta, tāpat arī netiek veikta naftas produktu pārstrāde, līdz ar to viss valstī patērētais SNG apjoms tiek ievests. Uzraudzības lietas ietvaros tika pieprasīta informācija no vairumtirdzniecības tirgus dalībniekiem (kuriem bija spēkā esošas VID izsniegtas licences naftas produktu vairumtirdzniecībai un kuri 2011.gadā faktiski ir nodevuši patēriņam autogāzi) par importa un eksporta darījumiem (apjomiem, vidējām svērtajām cenām u.c.).

Kopumā 2011.gadā autogāzi Latvijā importēja 13 tirgus dalībnieki, no kuriem divi (SIA „AGA” un SIA „Saurida Latvija”) autogāzi importē un tālāk izplata tikai jau uzpildītu balonos (līdz ar to, tā nav paredzēta tālākai tradicionālajai mazumtirdzniecībai GUS tīklos Latvijā). SNG tirgus dalībnieki Latvijā ievēd no Krievijas, Baltkrievijas, Kazahstānas, Polijas, Lietuvas un Igaunijas, savukārt eksportē (tirgus dalībnieki ievesto SNG tālāk pārdod citu valstu klientiem un izved ārpus valsts teritorijas) to uz Poliju, Lietuvu un Igauniju.

SNG importa un eksporta struktūra pa tirgus dalībniekiem no 2007.-2011.g., tūkst.t

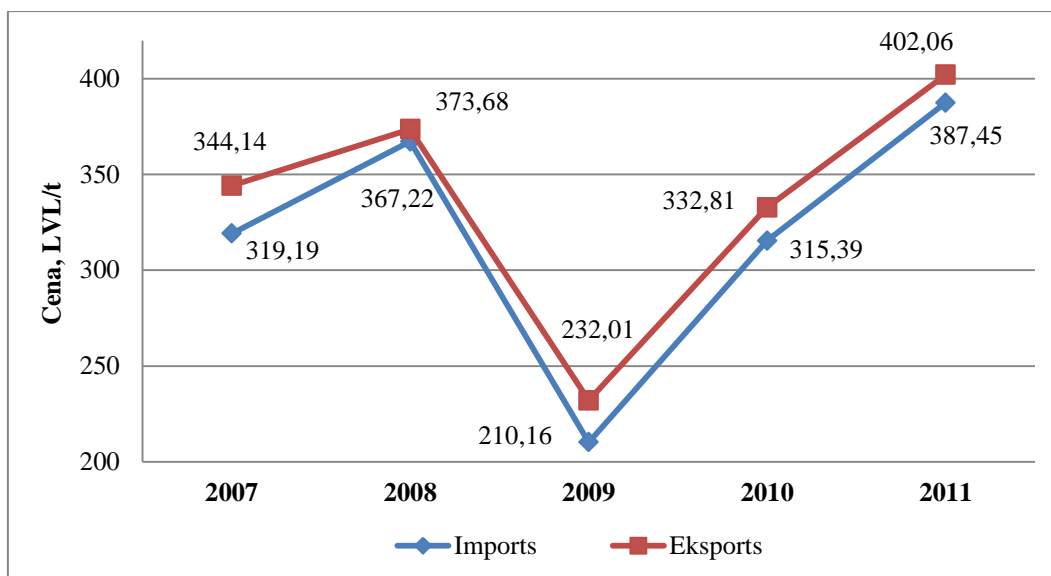

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

SNG kopējais importa apjoms 2007.gadā Latvijā bija 91,3 tūkst. t, bet eksporta apjoms bija 47,3 tūkst. t. 2008.gadā salīdzinot ar 2007.gadu SNG importa apjoms samazinājās par 6,3%, bet eksporta apjoms samazinājās par 14,3%. Periodā no 2009.gada līdz 2011.gadam ir vērojams stabils gan SNG importa (no 98,5 tūkst. t līdz 135,6 tūkst. t), gan arī eksporta (no 58,1 tūkst. t līdz 83,2 tūkst. t) pieaugums. Jāatzīmē, ka 2011.gadā importa apjoms bija par 48,4% lielāks nekā 2007.gadā, bet eksporta apjoms 2011.gadā ir pieaudzis par 75,8%, salīdzinot ar 2007.gadu.

Latvijā lielākie importētāji ir SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Intergaz” un SIA „Lukoil Baltija R”. Visā periodā šo trīs tirgus dalībnieku kopā importētais SNG apjoms veido vairāk nekā 90% no kopējā Latvijā ievestā apjoma, 2011.gadā īpatsvaram sasniedzot 94,6%. Minētie komersanti ir arī lielākie SNG eksportētāji, 2011.gadā kopā eksportējot 94,6% no visa eksportētā apjoma. Vienlaikus jāatzīmē, ka SIA „Intergaz” un SIA „Latvijas propāna gāze” importētie un eksportētie apjomi ir samērā līdzvērtīgi (katram 30 - 65% no kopējā apjoma perioda ietvaros), savukārt SIA „Lukoil Baltija R” importētais un arī eksportētais SNG apjoms ir būtiski mazāks (5 - 15% no kopējā apjoma perioda ietvaros), tomēr SIA „Lukoil Baltija R” eksporta un importa apjomam šajā periodā ir stabila tendence pieaugt, 2011.gadā pat trīskāršojot 2007.gada importa un eksporta apjomus.

SNG importa un eksporta vidējās svērtās cenas no 2007.-2011.g., LVL/t

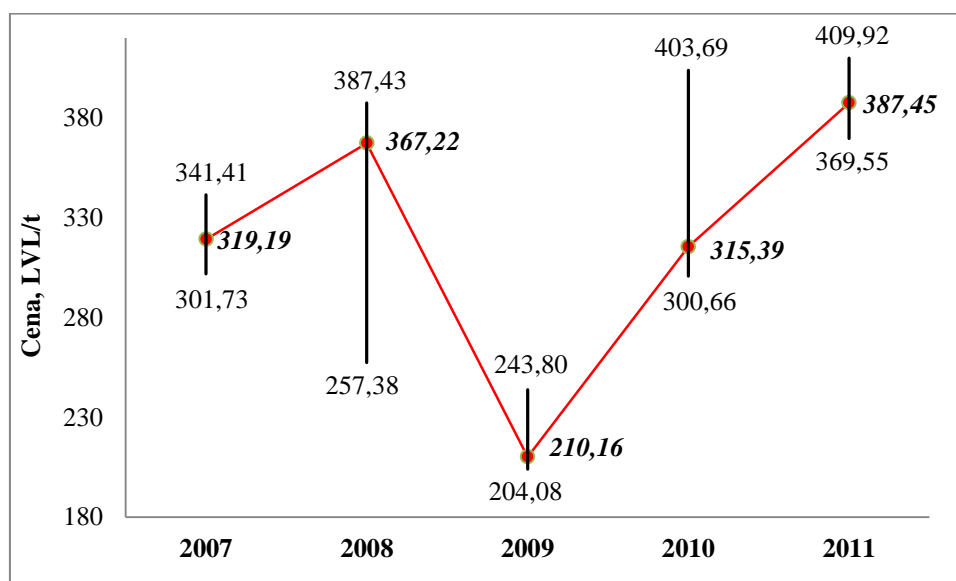

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Tirgus dalībnieku SNG vidējās svērtās importa un eksporta cenas periodā no 2007.gada līdz 2011.gadam ir bijušas mainīgas, tomēr kopumā šajā periodā vidējās svērtās SNG cenas ir palielinājušās. 2011.gadā vidējā importa cena ir par 21,4% augstāka nekā 2007.gadā, tāpat arī eksporta cena ir attiecīgi par 16,8% augstāka. 2009.gadā SNG cenas būtiski samazinājās (vidēji par 40%), tomēr straujais cenu kāpums 2010. un 2011.gadā pacēla SNG cenu perioda visaugstākajā līmenī, importa vidējai cenai sasniedzot 387,45 LVL/t, bet eksporta cenai sasniedzot 402,06 LVL/t. Starpība starp vidējo SNG eksporta cenu un vidējo importa cenu šajā periodā svārstās intervālā no 6,45 – 24,95 LVL/t, kas ir bijis 1,7 – 9,4% no eksporta vidējās cenas.

Izvērtējot katra komersanta importa vidējās svērtās cenas periodā pa gadiem, secināms, ka tirgus dalībnieku SNG iepirkumu vidējās svērtās cenas būtiski atšķiras.

SNG importa MIN, MAX un vidējā svērtā cena no 2007.-2011.g., LVL/t

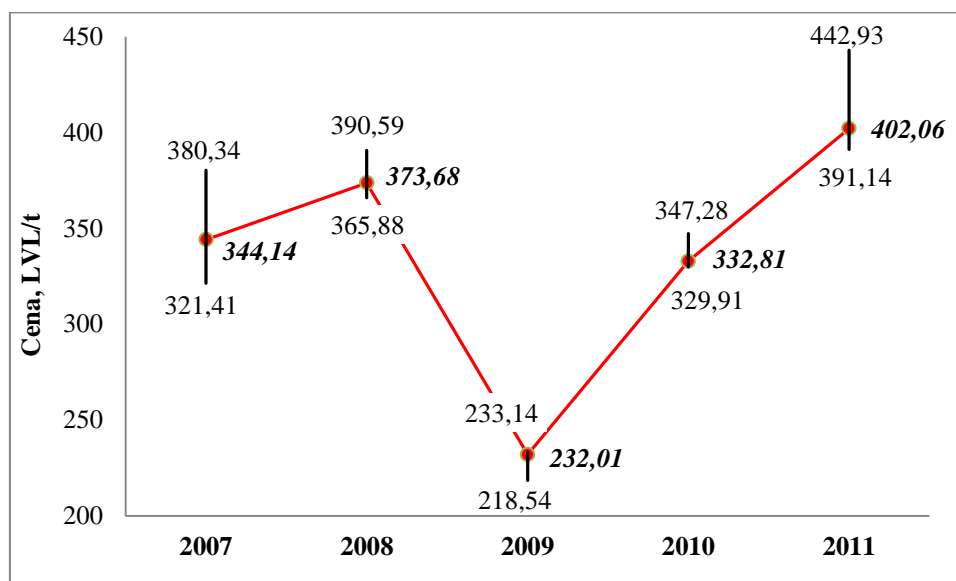
Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Lielākās importa vidējo svērto cenu atšķirības ir 2008.gadā un 2010.gadā, respektīvi, 2008.gadā viena tirgus dalībnieka vidējā svērtā SNG iepirkuma cena ir par 50,5% augstāka kā cita tirgus dalībnieka vidējā svērtā cena. Tāpat arī 2010.gadā vidējā svērtā SNG iepirkuma cena variē no 300,66 LVL/t līdz 403,69 LVL/t (par 34,3% augstāka cena).

Katra tirgus dalībnieka SNG eksporta vidējā svērtā cena tāpat kā importa cenas būtiski atšķiras.

Attēls Nr.4

SNG eksporta MIN, MAX un vidējā svērtā cena no 2007.-2011.g., LVL/t

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Lielākās eksporta vidējo svērto cenu atšķirības ir 2007.gadā un 2011.gadā, respektīvi, 2007.gadā viena tirgus dalībnieka vidējā svērtā SNG eksporta cena ir 321,41 LVL/t, bet cita tirgus dalībnieka vidējā svērtā SNG eksporta cena ir 380,34 LVL/t, kas ir par 18,3% augstāka. Tāpat arī 2011.gadā vidējā svērtā SNG eksporta cena variē no 391,14 LVL/t līdz 442,93 LVL/t (par 13,2% augstāka cena).

Būtiskās SNG importa un eksporta vidējo cenu starp komersantiem atšķirības, galvenokārt, ir izskaidrojamas ar diviem rādītājus ietekmējošiem faktoriem: (1) atsevišķi mazie kamersanti, kas importē SNG tikai tālākai realizācijai savā mazumtirdzniecības tīklā, importē to par būtiski augstāku cenu, nekā lielle komersanti, kuri SNG importē gan tālākai realizācijai vairumtirdzniecībā, gan arī eksportē SNG, tādējādi importējot būtiski lielākus SNG apjomus; (2) apkopojot importa un eksporta cenu atšķirības starp komersantiem, uzraudzības ietvaros tika iegūta informācija no komersantiem par cenām kopumā visa gada griezumā, kur importa un eksporta cenu intervāla plašumu ietekmē precīzs SNG iegādes vai eksporta laiks, jo SNG cena gada ietvaros ir svārstīga¹⁴. Līdz ar to, viena gada ietvaros veiktajiem darījumiem var būt būtiski atšķirīga SNG importa un / vai eksporta cena.

1.2.2. Autogāzes tirgus apjoms

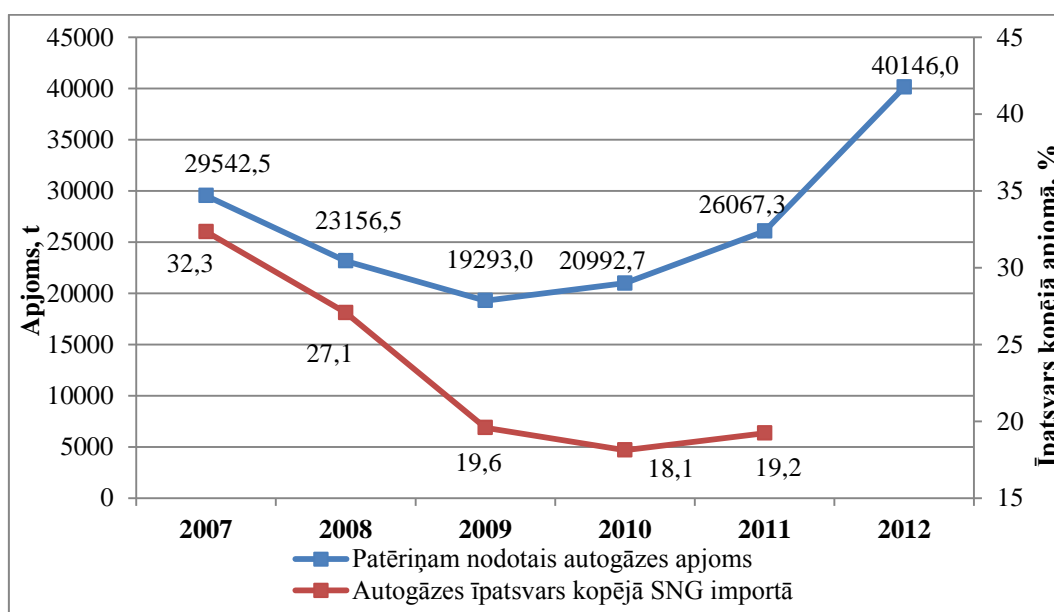
SNG importa un eksporta savstarpējā starpība (ārējās tirdzniecības rādītāji) veido apjomu, kas fiziski paliek valstī, tomēr ne viss šis apjoms var tikt uzskatīts par

¹⁴ Publiski pieejamā informācija: <http://www.geo.tv/GeoDetail.aspx?ID=42376>;

autogāzes tirgus apjomu. Autogāzes tirgus kopējo apjomu Latvijā veido patēriņam nodotais autogāzes apjoms (realizēts lietotājiem, mazumtirgotājiem, vairumtirgotājiem un pārvietots realizācijai mazumtirdzniecības vai vairumtirdzniecības vietā), kas ir daļa no kopējā Latvijā patērētā SNG apjoma. Tāpat SNG izmanto arī kā kurināmo apkures sistēmās (pēc sastāva tā ir identiska autogāzei, atšķiras tikai kārtība, kādā SNG tiek piemēroti nodokļi). Vienlaikus jāatzīmē, ka daļa no ievestās SNG fiziski var atrasties valstī (noliktavās), tomēr šo daļu nevar uzskatīt par autogāzes tirgus apjoma daļu, ja tā nav nodota patēriņam valstī (pēc uzglabāšanas noliktavā SNG var tikt arī eksportēta). Līdz ar to, SNG imports, eksports un to savstarpējā starpība var raksturot tirgus dalībnieku Latvijā veiktās darbības ar SNG, bet autogāzes tirgus Latvijā kopējo apjomu identificē patēriņam Latvijas tirgū nodotais autogāzes apjoms.

Attēls Nr.5

Patēriņam nodotās autogāzes apjoms un īpatsvars SNG struktūrā no 2007.-2012.g.¹⁵

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku un VID sniegtās informācijas.

Latvijas tirgū patēriņam nodotais autogāzes apjoms 2007.gadā bija 29,5 tūkst. t., kas veidoja 32,3% no importa apjoma. Patēriņam nodotais autogāzes apjoms 2008.gadā samazinājās par 6,3 tūkst. t (jeb 21,6%), un samazinājās vēl par 3,9 tūkst. t. (jeb 16,7%) arī nākamajā - 2009.gadā. Autogāzes apjoms 2008. un 2009.gadā, salīdzinot ar 2007.gada apjomu, kopumā samazinājās par 34,7%, savukārt 2010. un 2011.gadā patēriņam nodotās autogāzes apjoms pieauga par 35,2% (no 19,3 tūkst. t līdz 26,1 tūkst. t), tuvojoties 2007.gada līmenim, autogāzes īpatsvaram SNG importa apjomā šajā periodā svārstoties robežās no 18,1% līdz 19,6%. 2012.gadā patēriņam nodotais autogāzes apjoms pieauga vēl par 54,0% (no 26,1 tūkst. t līdz 40,1 tūkst. t), tādējādi patēriņam nodotās autogāzes apjoms 2012.gadā bija par 35,9% lielāks nekā 2007.gadā.

Salīdzinot 2010.gadā Latvijā patēriņam nodoto autogāzes apjomu (21,0 tūkst. t) ar kopējo pasaules patērētās autogāzes apjomu 2010.gadā (22,9 milj. t)¹⁶, secināms, ka Latvijā patēriņam nodotais autogāzes apjoms veido tikai 0,09% no kopējā autogāzes apjoma pasaulē. Lielākās autogāzes patēriņa valstis pasaulē ir Koreja (4,4 milj. t jeb

¹⁵ Informācija par 2012.g. kopējiem SNG importa apjomiem nav pieejama;

¹⁶ Dati no World LP Gas Association ziņojuma „Autogas incentive policies”. Pieejams:

<http://www.worldlpgas.com/uploads/Modules/Publications/autogas-incentive-policies-2012-updated-july-2012.pdf>;

19,2%) Turcija (2,5 milj. t jeb 10,9%), Krievija (2,3 milj. t jeb 10,0%), Polija (1,7 milj. t jeb 7,4%) un Itālija (1,2 milj. t jeb 5,2%)¹⁷.

Patēriņam nodotās autogāzes apjoms ir tirgū faktiski piedāvātais autogāzes apjoms patēriņam, tomēr līdz patērētājiem tas var nonākt dažādā veidā, t.i., (1) importētājam autogāzi nododot patēriņam paša realizācijai mazumtirdzniecībā (respektīvi, importētājs pats ir arī mazumtirgotājs, pārdodot autogāzi patērētājiem); (2) importētājam autogāzi nododot patēriņam vairumtirdzniecībā citiem tirgus dalībniekiem (respektīvi, importētājs autogāzi nodod patēriņam un izplata vairumtirdzniecības līmenī, kur to iegādājas mazumtirgotāji tālākai realizācijai patērētājiem vai komersanti pašu patēriņam).

Latvijā ir tirgus dalībnieki, kas (1) darbojas tikai autogāzes vairumtirdzniecības līmenī, pārdodot importēto autogāzi citiem komersantiem (nedarbojoties mazumtirdzniecības līmenī), (2) darbojas gan vairumtirdzniecības, gan arī mazumtirdzniecības līmenī (pārdodot autogāzi citiem tirgus dalībniekiem, kā arī importējot to savai mazumtirdzniecībai), (3) darbojas tikai autogāzes mazumtirdzniecības līmenī, iepērkot autogāzi no vairumtirgotājiem vai to importējot (izlaižot vairumtirdzniecības līmeni Latvijā). Vairāki no tirgus dalībniekiem vairumtirdzniecības līmenī autogāzi citiem tirgus dalībniekiem neizplata, nodrošinot tikai sev nepieciešamā apjoma importu. Ņemot vērā minēto, ir pamatoti nodalīt atsevišķi to patēriņam nodotās autogāzes apjomu, kas Latvijā tiek izplatīts caur vairumtirdzniecības līmeni, no apjoma, ko patēriņam nodod tirgus dalībnieki pašu personiskajām mazumtirdzniecības vajadzībām, jo, izvērtējot un analizējot vairumtirdzniecības līmeni Latvijā un konkurences situāciju šajā izplatīšanas līmenī, nebūtu korekti vairumtirdzniecības tirgus Latvijā kopējā apjomā ieskaitīt arī to patēriņam nodoto autogāzes apjomu, kas faktiski vairumtirdzniecības līmenī Latvijā netiek piedāvāts.

Tabula Nr.1

Patēriņam nodotā autogāzes apjoma struktūra Latvijā no 2007.-2012.g.¹⁸

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Patēriņam nodotais autogāzes apjoms, t	29542,5	23156,5	19293,0	20992,7	26067,3	40146,0
tai skaitā:						
pašu realizācijai mazumtirdzniecībā nodotais apjoms, t¹⁹	16800,5	13084,2	12350,4	14134,4	18052,8	-
īpatsvars patēriņam nodotajā apjomā, %	56,9	56,5	64,0	67,3	69,3	-
vairumtirdzniecībā realizētais apjoms (citiem komersantiem), t	12742,0	10072,2	6942,6	6858,3	8014,5	-
īpatsvars patēriņam nodotajā apjomā, %	43,1	43,5	36,0	32,7	30,7	-

Avots: izveidota pēc tirgus dalībnieku un VID sniegtās informācijas.

Aplūkotajā periodā lielākā daļa (56,5 – 69,3%) no patēriņam nodotās autogāzes ir nodota pašu realizācijai mazumtirdzniecībā, t.i., tirgus dalībnieki autogāzi ir importējuši, lai to izplatītu mazumtirdzniecības tīklā (neiesaistoties vairumtirdzniecības līmenī Latvijā). 2011.gadā 18,0 tūkst. t (jeb 69,3%) no kopējā patēriņam nodotā autogāzes apjoma tika nodotas tālākai realizācijai mazumtirdzniecībā, bet 8,0 tūkst. t

¹⁷ turpat;

¹⁸ Tirgus dalībnieki informāciju sniedza par periodu no 2007. – 2011.g., par 2012.g. pieejama tikai VID sniegtā informācija par patēriņam nodotās autogāzes kopējo apjomu;

¹⁹ Aprēķināts no kopējā patēriņam nodotā autogāzes apjoma atņemot tirgus dalībnieku vairumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjomu;

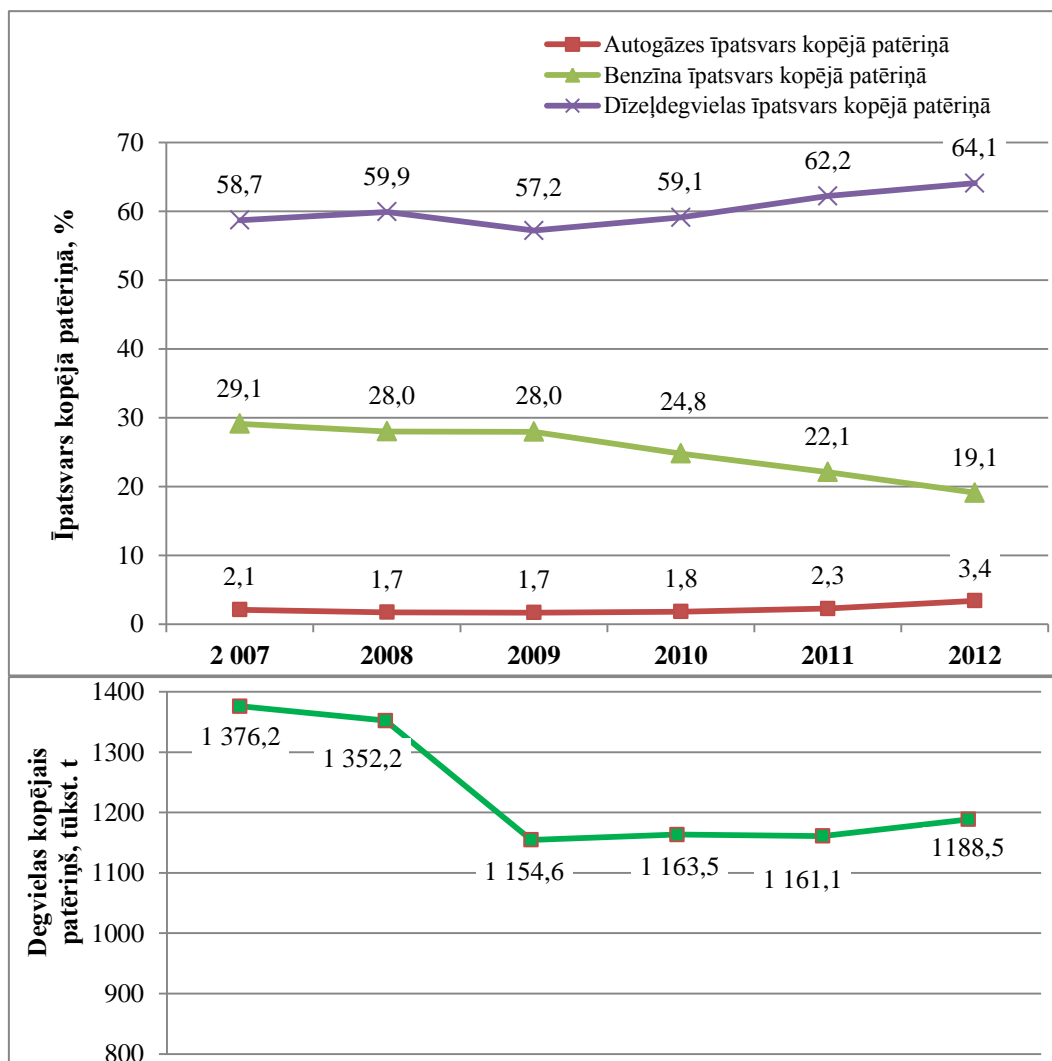
(jeb 30,7%) no kopējā patēriņam nodotā autogāzes apjoma tika izplatītas caur vairumtirdzniecības līmeni. Līdz ar to secināms, ka faktiskais autogāzes vairumtirdzniecības līmeņa Latvijā apjoms 2011.gadā bija 8,0 tūkst. t.

1.2.3. Autogāzes apjoms kopējā degvielas patēriņā

Atbilstoši VID informācijai²⁰ kopējā degvielas patēriņā tiek ieskaitīts benzīna, dīzeļdegvielas un autogāzes patēriņš, petrolejas, kurināmā gāzes, degvielleļļas u.c. degvielu patēriņš.

Attēls Nr.6

Kopējais degvielas patēriņš un atsevišķu degvielas veidu īpatsvars kopējā degvielas patēriņa struktūrā Latvijā no 2007.-2012.g.

Avots: izveidots pēc VID datiem²¹.

Latvijā 2007.gadā kopā tika patērētas 1,38 milj. t. degvielas, kas ir lielākais apjoms aplūkotajā periodā. 2008.gadā kopējais patērētās degvielas apjoms būtiski nemainījās (1,35 milj. t), savukārt 2009.gadā patērētās degvielas apjoms samazinājās par 16,7% līdz 1,15 milj. t., 2010. un 2011.gadā kopējam degvielas apjomam būtiski

²⁰ Naftas produktu (degvielas) aprites pielikumi. Pieejams:

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=11&id=402&hl=1&IzveleId=1551&periodsId=6003;>

²¹ turpat;

nemainoties - 1,16 milj. t. katru gadu. 2012.gadā kopējais degvielas patēriņš ir pieaudzis par 2,4% līdz 1,19 milj. t.

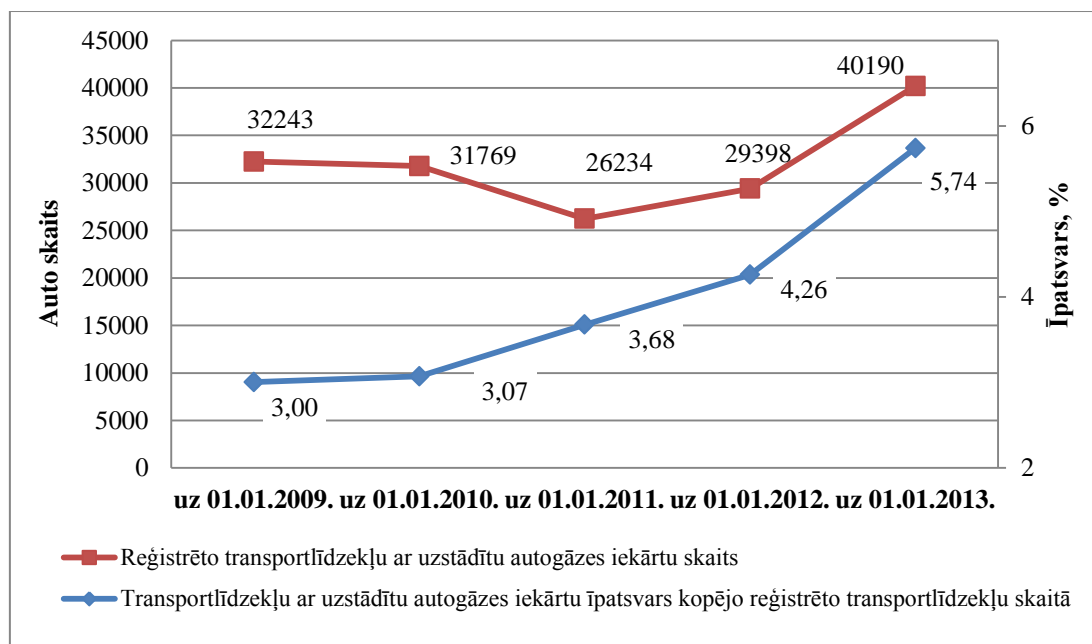
Izvērtējot degvielas patēriņa struktūru, secināms, ka lielāko daļu no degvielas kopējā patēriņa veido dīzeļdegviela un benzīns. Dīzeļdegvielas īpatsvars kopējā degvielas patēriņa struktūrā 2007.gadā veidoja 58,7%, turklāt ar kopējo tendenci turpmākajos gados pieaugt, 2012.gadā dīzeļdegvielas īpatsvaram veidojot jau 64,1%. Benzīna patēriņa īpatsvars kopējā degvielas patēriņa struktūrā 2007.gadā veidoja 29,1%, savukārt atšķirībā no tendencēm attiecībā uz patērētās dīzeļdegvielas apjomu, benzīna patēriņa apjoms turpmākajos gados ir samazinājies, 2012.gadā benzīna īpatsvaram veidojot 19,1%. Autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņā 2007.gadā veidoja tikai 2,1%, 2008. un 2009.gadā samazinoties līdz 1,7%, savukārt 2010.gadā atkal nedaudz pieaugot līdz 1,8%, 2011.gadā – līdz 2,3% un 2012.gadā – līdz 3,4% no kopējā degvielas patēriņa apjoma.

Nemot vērā, ka Latvijā faktiski autogāzi kā transportlīdzekļu degvielu izmanto tikai benzīna dzinējos (attiecīgi modificējot transportlīdzekļa iekārtas un piemērojot tās autogāzes izmantošanai)²², korekti būtu atsevišķi salīdzināt arī patēriņa attiecību tieši starp benzīna un autogāzes degvielu izmantošanu. 2011.gadā autogāzes patēriņa daļa ir 9,3% (no kopējā patērētā autogāzes un benzīna apjoma), savukārt 2012.gadā autogāzes patēriņa daļa ir būtiski pieaugusi līdz 15,0%. Jāatzīmē, ka iepriekšējos gados autogāzes un benzīna patēriņa attiecība bija būtiski mazāka, t.i., 2007.gadā autogāzes patēriņa īpatsvars bija 6,7%, 2008.gadā – 5,8%, 2009.gadā – 5,7%, bet 2010.gadā – 6,8%.

Par autogāzes kā transportlīdzekļu degvielas vietu kopējā degvielas patēriņa apjomā un tendencēm pa gadiem, liecina arī valstī reģistrēto transportlīdzekļu skaits (CSDD), kuriem ir uzstādītas autogāzes iekārtas, tādējādi šajos transportlīdzekļos ļaujot kā degvielu izmantot arī autogāzi.

Attēls Nr.7

Transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu skaits un īpatsvars Latvijā no 2009.-2013.g.

Avots: izveidots pēc CSDD datiem²³.

²² Skatīt secinājumus un konstatētos faktus turpmāk ziņojumā;

²³ Reģistrēto transportlīdzekļu skaits. Pieejams:

http://www.csdd.lv/lat/noderiga_informacija/statistika/transportlidzekli/;

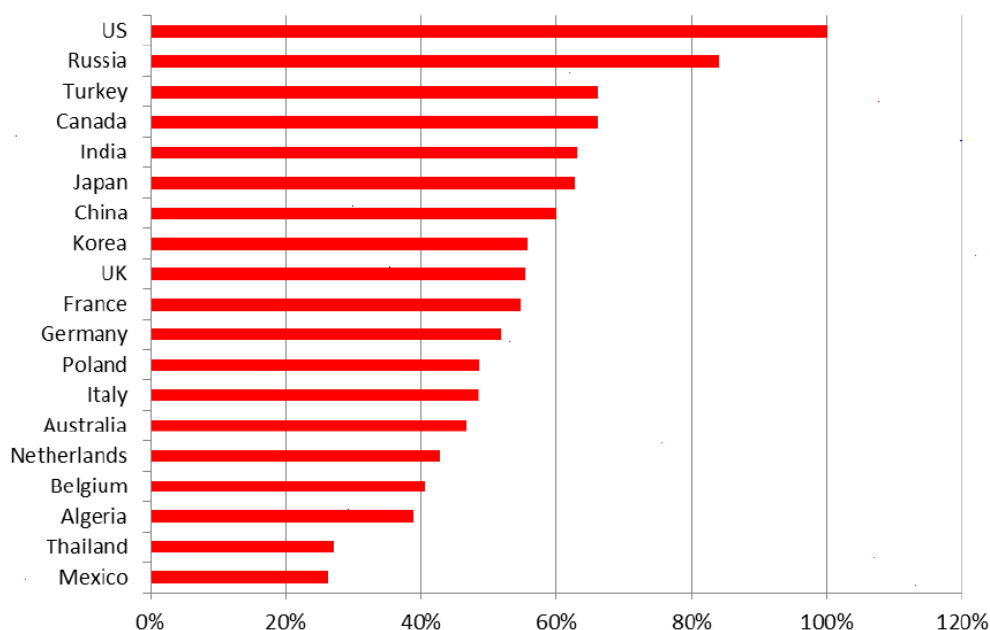
Izvērtējot reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu skaitu periodā no 01.01.2009. līdz 01.01.2013., secināms, ka transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu skaits kopumā ir pieaudzis no 32 tūkst. līdz 40 tūkst. (jeb par 24,6%). Tāpat minētajā periodā katru gadu ir palielinājies transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvars kopējā CSDD reģistrēto transportlīdzekļu apjomā, no 3,0% (uz 01.01.2009.) līdz 5,7% (uz 01.01.2013.), īpatsvaram pieaugot par 90%.

Līdz ar to konstatējams, ka Latvijā uz 01.01.2013. tikai 5,7% no kopumā CSDD reģistrētajām automašīnām ir aprīkotas ar autogāzes iekārtām un autogāzes izmantošana sastāda nelielu degvielas tirgus daļu. Turklāt jāņem vērā, ka šīm automašīnām autogāzes izmantošana ir aizvietoājama arī ar rūpnīcā paredzētās degvielas izmantošanu (benzīnu).

Salīdzinot autogāzes īpatsvaru dažādu valstu degvielas patēriņa struktūrā, jāņem vērā, ka autogāzes un citu degvielu cenu atšķirības starp valstīm var būtiski variēt (piemērotā akcīzes nodokļa apmēra dēļ), kas var būt kā viens no iemesliem autogāzes izplatības rādītāju atšķirībām valstu vidū. Tādējādi, lai objektīvi savā starpā varētu salīdzināt autogāzes patēriņa īpatsvaru dažādās valstīs, jāizvērtē benzīna un autogāzes cenu atšķirības šajās valstīs.

Attēls Nr.8

Autogāzes cenas apmērs salīdzinot ar benzīna cenu 2010.gadā, %

Avots: World LP Gas Association ziņojums „Autogas incentive policies”²⁴.

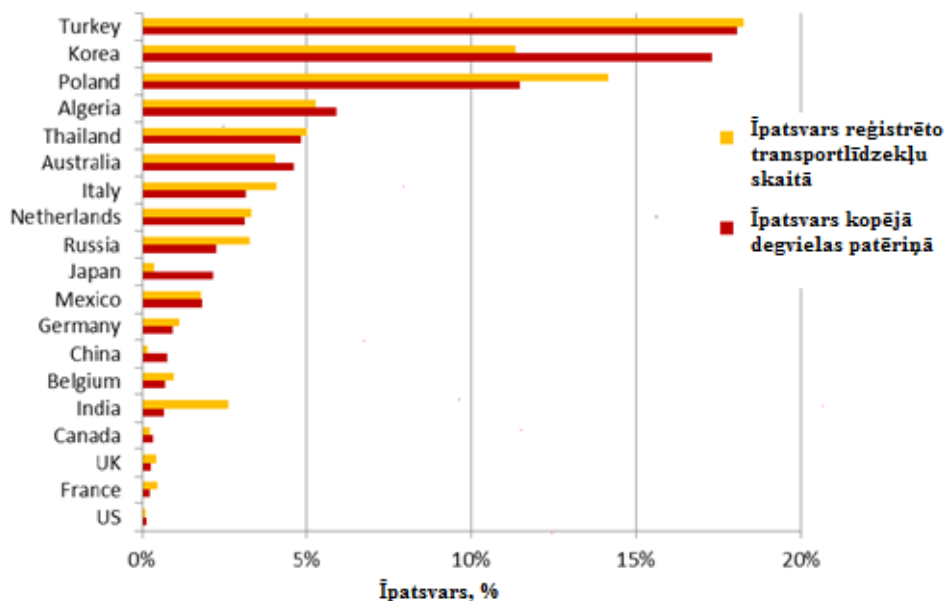
Pasaules autogāzes asociācijas pētījumā aptaujāto valstu vidū Amerikas Savienotajās Valstīs autogāzes mazumtirdzniecības cena ir līdzīga benzīna cenai, Krievijā autogāzes cenas apmērs ir aptuveni 85% robežās, Turcijā un Kanādā autogāzes cenas apmērs ir aptuveni 65% no benzīna cenas apmēra, savukārt vairumā aptaujāto valstu salīdzinājuma attiecība ir no 40 – 60%. Vislielākā cenu atšķirība no pētījumā aptaujātajām valstīm ir Meksikā, kur autogāzes cenas apmērs ir aptuveni 25% robežās no benzīna mazumtirdzniecības cenas apmēra.

²⁴ Pieejams: <http://www.worldlpgas.com/uploads/Modules/Publications/autogas-incentive-policies-2012-updated-july-2012.pdf>;

Lielākā benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāja Latvijā 95E benzīna cena 06.11.2012. bija 0,939, savukārt lielākā autogāzes mazumtirgotāja cena 06.11.2012. bija 0,443²⁵, tādējādi secināms, ka autogāzes cenas apmērs veidoja 47,2% no benzīna cenas apmēra. Aptuveni līdzvērtīga autogāzes un benzīna cenas apmēra salīdzinājuma attiecība Eiropā 2010.gadā bija Nīderlandē, Itālijā un Polijā, savukārt Beļģijā autogāzes un benzīna cenas apmēra attiecība ir vēl lielāka (autogāzes cenas apmērs ir ap 40% robežās no benzīna cenas apmēra).

Attēls Nr.9

Autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņā 2009.gadā un reģistrēto transportlīdzekļu skaitā 2010.gadā, %

Avots: World LP Gas Association ziņojums „Autogas incentive policies”²⁶.

Lielākais autogāzes patēriņa īpatsvars ir Turcijā, kur aptuveni 18% no kopējā patērētā degvielas apjoma veido autogāze, arī reģistrēto transportlīdzekļu skaits ar uzstādītu autogāzes iekārtu veido aptuveni 18% no kopējā reģistrēto transportlīdzekļu skaita, turklāt, izvērtējot degvielas cenu savstarpējo attiecību, konstatējams, ka Turcijā autogāzes un benzīna cenu atšķirība ir viena no mazākajām (autogāzes cenas apmērs ir aptuveni 65% no benzīna cenas). Ar lielo savstarpējo degvielas cenu atšķirību (autogāzes cenas apmērs ir aptuveni 48% no benzīna cenas) likumsakarīgi var tikt izskaidrots autogāzes lielais patēriņš Polijā, kur autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņa struktūrā veido aptuveni 12%, bet reģistrēto transportlīdzekļu skaits ar uzstādītu autogāzes iekārtu veido aptuveni 14% no kopējā reģistrēto transportlīdzekļu skaita. Pretēji iepriekš minētajai situācijai Turcijā, citās Eiropas valstīs (Itālijā, Nīderlandē, Beļģijā), neskatoties uz lielo autogāzes un benzīna cenu atšķirību (autogāzes cenas apmērs ir no 41 - 48% no benzīna cenas), autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņa struktūrā veido tikai no 1 - 3,5%, reģistrēto transportlīdzekļu skaits ar uzstādītu autogāzes iekārtu veido no 1 – 4% no kopējā reģistrēto transportlīdzekļu skaita šajās valstīs.

Salīdzinot 2009.gadā Latvijā patērētās autogāzes īpatsvaru kopējā degvielas patēriņā (1,7%) un 2010.gadā reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu

²⁵ Salīdzinātas SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” un SIA „Latvijas propāna gāze” degvielas cenas.

Pieejams: <http://www.leta.lv/news/latvia/66FC53D6-6186-426C-81E2-31BA9DA9F5AE/>;

²⁶ Pieejams: <http://www.worldlpgas.com/uploads/Modules/Publications/autogas-incentive-policies-2012-updated-july-2012.pdf>;

īpatsvaru kopējā reģistrēto transportlīdzekļu apjomā (3,7%) ar citām pasaules valstīm, kurās autogāzes izmantošana ieņem būtisku lomu, secināms, ka Latvijā patērētās autogāzes īpatsvars un arī reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvars ir būtiski zemāks par pasaules „līdzervalstīm”, tomēr redzams, ka arī citās Eiropas valstīs autogāzes izplatība nav būtiski augstāka kā Latvijā (tai skaitā, Lielbritānijā, Francijā, Beļģijā, Vācijā). Turklāt, salīdzinot šos Latvijas rādītājus ar valstīm, kurās benzīna un autogāzes cenu attiecība ir aptuveni līdzvērtīga (kā iepriekš konstatēts, tās ir Beļģija, Nīderlande, Itālija, Polija), secināms, ka Latvijā patērētās autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņā un reģistrēto transportlīdzekļu ar uzstādītu autogāzes iekārtu īpatsvars ir samērā līdzīgs gan ar Beļģijas, gan arī Nīderlandes un Itālijas rādītājiem, tikai Polijā šiem rādītājiem esot būtiski augstākiem.

Vienlaikus, ņemot vērā minēto, secināms, ka autogāzes un benzīna cenu atšķirības ir tikai viens no faktoriem, kas ietekmē autogāzes patēriņu un iekārtu izmantošanas transportlīdzekļos pieaugumu, būtisku ietekmi radot arī citiem autogāzes izmantošanu ietekmējošiem faktoriem. Autogāzes patēriņu un izmantošanas popularitāti ietekmē arī atsevišķās valstīs esošās dažādas autogāzes (kā „zaļās enerģijas”) izmantošanas atbalsta programmas, piemēram, daļēji subsidējot autogāzes iekārtu uzstādīšanu, ilgtermiņā nosakot nodokļu politiku attiecībā uz autogāzi, paredzot bezmaksas stāvvietas pilsētās u.c. Līdzīgi arī Latvijā autogāzes patēriņa un uzstādīto iekārtu skaita pieaugums 2011. un 2012.gadā, benzīna un autogāzes cenu atšķirībai būtiski nemainoties, varētu būt skaidrojams ar aktīvi izvērsto autogāzes reklāmas kampaņu, kuras ietvaros gan autogāzes iekārtu uzstādītāji un transportlīdzekļu izplatītāji, gan autogāzes mazumtirgotāji aktīvi izplata informāciju par autogāzi kā „zaļo enerģiju” un ekonomiski daudz izdevīgāko degvielu, vienlaikus skaidrojot un kļiedējot sabiedrībā līdz šim pastāvošo uzskatu par autogāzes trūkumiem un tās izmantošanas negatīvajām pusēm.

1.3. Patēriņam nodotā autogāze

Patēriņam nodotās autogāzes apjoms ir tirgū faktiski piedāvātais autogāzes apjoms patēriņam, kas līdz patērētājiem var nonākt caur dažādiem izplatīšanas līmeņiem, t.i., gan importētājam realizējot autogāzi mazumtirdzniecībā, gan arī importētājam autogāzi izplatot vairumtirdzniecības līmenī, kur to iegādājas citi mazumtirgotāji tālākai realizācijai patērētājiem vai komersanti pašu patēriņam.

1.3.1. Tirgus dalībnieki

Saskaņā ar VID sniegto informāciju²⁷ par patēriņam Latvijā nodoto autogāzi (realizēts lietotājiem, mazumtirgotājiem, vairumtirgotājiem un pārvietots realizācijai mazumtirdzniecības vai vairumtirdzniecības vietā) redzams, ka laika periodā no 2005.gada līdz 2011.gadam (ieskaitot) kopumā autogāzi patēriņam ir nodevušas 16 juridiskas personas – tirgus dalībnieki.

Tirgus dalībnieku skaits pa atsevišķiem gadiem periodā ir bijis samērā nemainīgs: 2005. un 2006.gadā tirgū darbojās 12 tirgus dalībnieki, 2007.gadā tirgū darbojās 14 tirgus dalībnieki, bet kopš 2008.gada līdz pat 2011.gadam (ieskaitot) tirgū darbojās (un nodeva autogāzi patēriņam) 13 tirgus dalībnieki: SIA „AGA”, SIA „Aksion”, SIA „A un C”, SIA „Eko Gāze”, SIA RK „Galvers”, SIA „HAG”, SIA „Himserviss-autogāze Ventspils”, SIA „Intergaz”, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R”, SIA „Pro gāze SNGB”, SIA „Saurida Latvija”, SIA „Virāža A”.

No tiem 2011.gadā 5 tirgus dalībnieki darbojas gan autogāzes izplatīšanas vairumtirdzniecības līmenī, gan arī mazumtirdzniecības līmenī, SIA „Pro gāze SNGB” darbojas tikai autogāzes izplatīšanas vairumtirdzniecības līmenī, bet SIA „AGA” un SIA „Saurida Latvija” autogāzi importē un tālāk izplata tikai jau uzpildītu balonos. Vēl

²⁷ VID 02.02.2012. vēstule Nr.10.1.1/8981;

5 tirgus dalībnieki (SIA „Aksion”, SIA „Eko Gāze”, SIA RK „Galvers”, SIA „HAG”, SIA „Himserviss-autogāze Ventspils”) autogāzi pārvieto tikai uz savām mazumtirdzniecības vietām, faktiski nedarbojoties vairumtirdzniecības tirgū (iegūtā vairumtirdzniecības licence tiek izmantota tikai autogāzes pārvietošanai uz savām mazumtirdzniecības vietām).

1.3.2. Apjoms, tirgus sadalījums

Tirgus uzraudzības ietvaros tika iegūta informācija no VID²⁸ par tirgus dalībnieku²⁹ patēriņam nodotās autogāzes apjomu.

Kopumā 2011.gadā patēriņam nodotais autogāzes apjoms ir 26,1 tūkst. t. Lielākie 3 tirgus dalībnieki kopā 2011.gadā patēriņam nodevuši 23709 t autogāzes, kas ir 91,7% no kopējā patēriņam nodotā autogāzes apjoma, savukārt ceturta lielākā tirgus dalībnieka, SIA RK „Galvers”, 2011.gadā patēriņam nodotais apjoms ir būtiski mazāks (<10 % no kopējā apjoma). Visa perioda ietvaros SIA „Latvijas propāna gāze” pēc patēriņam nodotā autogāzes apjoma ir bijusi tirgus līderis, savukārt, ja 2007.gadā otro pozīciju ieņēma SIA „Intergaz”, trešajā vietā atstājot SIA „Lukoil Baltija R”, tad 2011.gadā stabilu otro pozīciju ieņēma jau SIA „Lukoil Baltija R”, trešajā vietā atstājot SIA „Intergaz”. SIA „Intergaz” patēriņam nodotās autogāzes apjomam visā periodā ir tendence samazināties, savukārt SIA „Lukoil Baltija R” apjomam – pieaugt. Tāpat arī atsevišķiem „mazajiem tirgus dalībniekiem” (ar salīdzinoši mazu patēriņam nodotās autogāzes apjomu 2011.gadā) patēriņam nodotās autogāzes apjoms ir bijis būtiski zemāks kā 2007.gadā (SIA „Aksion”, SIA „HAG”). Pārējiem tirgus dalībniekiem patēriņam nodotās autogāzes apjoms perioda ietvaros ir bijis svārstīgs, tomēr bez izteiktas tendences samazināties vai pieaugt.

Nemot vērā kopējo un katra tirgus dalībnieka patēriņam Latvijā nodoto autogāzes apjomu, ir iespējams aprēķināt atsevišķu komersantu tirgus daļas jeb katra atsevišķa komersanta patēriņam nodotās autogāzes apjoma īpatsvaru kopējā patēriņam nodotajā autogāzes apjomā Latvijā.

Tabula Nr.2

Tirgus dalībnieku patēriņam nodotās autogāzes īpatsvars kopējā apjomā no 2007.-2011.g., %

	2007	2008	2009	2010	2011
SIA „Aksion”	(*)(<10)	(*)(<1)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „A un C”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Eko Gāze”	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)
SIA RK „Galvers”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „HAG”	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)
SIA „Himserviss-autogāze Ventspils”	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)
SIA „Intergaz”	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<20)	(*)(<20)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)(<40)	(*)(<40)	(*)(>40)	(*)(>40)	(*)(<40)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<40)
SIA „Mēnestiņš”	(*)(<1)	-	-	-	-
SIA „Pro gāze SNGB”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Virāža A”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
Kopā:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Avots: izveidota pēc VID sniegtās informācijas.

²⁸ VID 02.02.2012. vēstule Nr.10.1.1/8981;

²⁹ SIA „AGA” un SIA „Saurida Latvija” autogāzi importē un tālāk izplata tikai jau uzpildītu balonos, līdz ar to, tā nav paredzēta tālākai tradicionālajai mazumtirdzniecībai GUS tīklos Latvijā, tāpēc SIA „AGA” un SIA „Saurida Latvija” dati, izvērtējot un analizējot konkurences situāciju tirgū uzraudzības ietvaros, netiks ņemti vērā;

No 12 tirgus dalībniekiem (kas darbojās periodā kopumā) izteikti vadošās pozīcijas, vadoties pēc tirgus daļām, periodā ieņem 3 komersanti – SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” (tirgus daļām visā periodā kopumā svārstoties no aptuveni 15 – 45%), vēl 5 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 10%, bet pārējo 4 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 1% no tirgus kopējā apjoma.

SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļa periodā ir bijusi samērā stabila, svārstoties ap 40% tirgus daļas robežu, - periodā vismazākā tā ir bijusi 2007.gadā, bet vislielākā – 2010.gadā. SIA „Intergaz” vislielākā tirgus daļa bija 2007.gadā, savukārt turpmākajos perioda gados tirgus daļas apmēram ir stabila tendence katru gadu samazināties, 2011.gadā SIA „Intergaz” tirgus daļai samazinoties zem 20% robežas. Periodā no 2007.gada līdz 2010.gadam SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa bija mazāka nekā 30%, tomēr tās tirgus daļa strauji pieauga 2011.gadā, savukārt SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Intergaz” tirgus daļas 2011.gadā, salīdzinot ar 2010.gada rādītājiem, samazinājās. SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa ir pieaugusi gan uz vairumtirdzniecības, gan uz mazumtirdzniecības apjoma pieauguma rēķina.

1.3.3. CR un HHI

Koncentrācijas indekss (turpmāk - CR) raksturo vairāku lielāko komercsabiedrību daļu kopējā tirgus apjomā procentos. Teorijā tiek uzskatīts, ja indekss tuvojas 100, tad tirgus raksturojams ar augstu monopolizācijas pakāpi, savukārt, ja tas ir nedaudz augstāks par nulli, tad to var aplūkot kā tirgu ar pietiekamu konkurenci.

Herfindāla – Hiršmana indeksu (turpmāk - HHI) tāpat var aplūkot kā koncentrācijas rādītāju, taču tas raksturo nevis tirgus daļu, kuru kontrolē vairākas lielākās kompānijas, bet gan „tirgus varas” sadalījumu starp visiem dotā tirgus subjektiem.

HHI teorijā tiek klasificēts trīs lielās grupās:

- 1) ja HHI ir mazāks par 1000, tirgus tiek vērtēts kā nekoncentrēts;
- 2) ja HHI ir lielāks par 1000, taču mazāks par 1800, tirgus tiek aplūkots kā mēreni koncentrēts;
- 3) ja HHI pārsniedz 1800, tad tirgus tiek uzskatīts par augsti koncentrētu.

Tabula Nr.3

**Koncentrācijas indekss un Herfindāla-Hiršmana indekss
pēc patēriņam nodotā apjoma no 2007.-2011.g.**

	2007	2008	2009	2010	2011
CR, %					
2 lielākie tirgus dalībnieki	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
3 lielākie tirgus dalībnieki	89,8	91,3	89,6	89,7	91,7
5 lielākie tirgus dalībnieki	94,3	95,8	94,6	94,8	95,9
HHI					
HHI (tirgum kopumā)	2833	2920	2971	3081	3083

Avots: izveidota pēc VID sniegtās informācijas.

Salīdzinot CR rādītājus izvērtētajā periodā, var secināt, ka 2 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir bijusi lielāka par 60% visā periodā, turklāt kopš 2008.gada kopējā 2 lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļa katru gadu ir pieaugusi, 2011.gadā sasniedzot maksimālo vērtību. Savukārt 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa periodā nav būtiski mainījusies, paliekot aptuveni 90%. Nākamo 2 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa visā periodā ir bijusi intervālā no aptuveni 4% līdz

5%. Būtiski atzīmēt, ka 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa 2011.gadā ir vislielākā, savukārt nākamo 2 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa šajā gadā ir vismazākā periodā. Šīs tirgus daļu struktūras izmaiņas ir viens no iemesliem, kas izskaidro HHI indeksa kopējo pieaugumu periodā (2011.gadā sasniedzot visaugstāko vērtību salīdzinot ar perioda iepriekšējiem gadiem). Vienlaikus būtisku nozīmi HHI indeksa apmēra izmaiņās ir radījušas arī 3 lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļu savstarpējās strukturālās izmaiņas, respektīvi, pēdējos perioda gados būtiski pieaugot 2 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai attiecībā pret trešo lielāko tirgus dalībnieku (kura tirgus daļai periodā ir tendence samazināties), tirgus HHI indekss ir palielinājies, kas norāda, ka lielāko tirgus dalībnieku īpatsvars tirgū perioda ietvaros kopumā ir pieaudzis.

Gan aprēķinātais HHI indekss (HHI indekss ir virs 2800 visā periodā), gan arī CR rādītāji (2 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai pārsniedzot 60% robežu, savukārt 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai esot aptuveni 90% līmenī visā periodā) ļauj secināt, ka tirgus ir augsti koncentrēts visa aplūkotā perioda ietvaros.

1.4. Vairumtirdzniecības izplatīšanas līmenis

Kā jau iepriekš (1.2.2.apakšpunktā) minēts, ir pamatoti nodalīt atsevišķi to patēriņam nodotās autogāzes apjomu, kas Latvijā tiek izplatīts caur vairumtirdzniecības līmeni, no apjoma, ko patēriņam nodod tirgus dalībnieki pašu personiskajām mazumtirdzniecības vajadzībām (pārvieta uz savām mazumtirdzniecības vietām). Vairumtirdzniecības izplatīšanas līmenī (autogāzes vairumtirdzniecības tirgū Latvijā) izvērtējot tikai to autogāzes apjomu, ko importētāji nodod patēriņam vairumtirdzniecībā citiem komersantiem (vairumtirgotājiem un mazumtirgotājiem tālākai realizācijai patērētājiem vai pašu patēriņam).

1.4.1. Tirgus dalībnieki

Kā tirgus dalībnieki vairumtirdzniecības tirgū Latvijā uzraudzības ietvaros ir apzināti tie komersanti un izvērtēti darbības rādītāji tiem komersantiem, kuri periodā no 2007. līdz 2011.gadam faktiski ir izplatījuši autogāzi vairumtirdzniecībā citiem komersantiem. Tirgus uzraudzības ietvaros tika iegūta informācija no komersantiem, kuriem bija spēkā esošas VID izsniegtas licences naftas produktu vairumtirdzniecībai. Pēc komersantu iesniegtās informācijas secināms, ka šajā periodā ar autogāzes vairumtirdzniecību ir nodarbojušies 8 tirgus dalībnieki, no kuriem 2011.gadā autogāzes vairumtirdzniecības darījumus ir veikuši tikai 6 tirgus dalībnieki – SIA „A un C”, SIA „Intergaz”, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R”, SIA „Pro gāze SNGB” un SIA „Virāža A”.

1.4.2. Klienti, apjoms, tirgus sadalījums

Izvērtējot vairumtirdzniecības tirgus dalībniekus pēc to klientu skaita 2011.gadā, secināms, ka 2011.gadā tirgū darbojās 2 tirgus dalībnieki, kuriem vairumtirdzniecības darījumos ir bijis tikai 1 klients, 1 tirgus dalībniekam 2011.gadā vairumtirdzniecības darījumos ir bijuši 3 klienti, bet pārējiem 3 tirgus dalībniekiem 2011.gadā klientu skaits ir būtiski lielāks (no 10 līdz par 22 klientiem). Vienlaikus jāatzīmē, ka 5 no šiem tirgus dalībniekiem vienlaicīgi patēriņam nodod autogāzi arī savā mazumtirdzniecības tīklā.

Vislielākais autogāzes realizācijas apjoms vairumtirdzniecībā perioda ietvaros bija 2007.gadā (12,7 tūkst. t). Periodā no 2007.gada līdz 2010.gada kopējais vairumtirdzniecības tirgus apjoms katru gadu ir samazinājies, savukārt 2011.gadā kopējais autogāzes vairumtirdzniecības tirgus apjoms nedaudz pieauga (līdz 8,0 tūkst. t), sasniedzot 63% no 2007.gada apjoma.

Lielāko 3 tirgus dalībnieku kopējais vairumtirdzniecībā realizētais apjoms visa perioda ietvaros veido vairāk nekā 90% no kopējā tirgus apjoma, piemēram, 2011.gadā 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējais vairumtirdzniecībā realizētais autogāzes apjoms ir gandrīz 7,5 tūkst. t (no kopējā tirgus apjoma 8,0 tūkst. t). Ceturtā lielākā tirgus dalībnieka 2011.gadā, SIA „Pro gāze SNGB”, vairumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjoms ir būtiski mazāks (<10 % no kopējā apjoma).

No 2007.gada līdz 2009.gadam SIA „Intergaz” pēc vairumtirdzniecībā realizētā autogāzes apjoma pārliecinoši ir bijusi tirgus līderis, savukārt 2010. un 2011.gadā SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” vairumtirdzniecībā realizētais apjoms ir aptuveni līdzīgs. Visā aplūkotajā periodā SIA „Latvijas propāna gāze” vairumtirdzniecības apjoms ir bijis mazāks nekā SIA „Intergaz” un SIA „Lukoil Baltija R”, turklāt jāatzīmē, ka SIA „Latvijas propāna gāze” vairumtirdzniecības apjoms perioda ietvaros katru gadu ir samazinājies. Tāpat perioda ietvaros būtisks vairumtirdzniecības apjoma samazinājums ir bijis arī SIA „Intergaz” un SIA „A un C”, savukārt SIA „Lukoil Baltija R” vairumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjoms perioda ietvaros ir pieaudzis, 2011.gadā būtiski pārsniedzot 2007.gada realizācijas apjomus. SIA „Pro gāze SNGB” un SIA „Virāža A” vairumtirdzniecības apjomi perioda ietvaros nav būtiski mainījušies.

Nemot vērā autogāzes vairumtirdzniecības Latvijā apjomu, kā arī informāciju par konkrēto tirgus dalībnieku realizācijas apjomiem, ir iespējams aprēķināt atsevišķu komersantu tirgus daļas (katra atsevišķa komersanta vairumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjoma īpatsvaru kopējā autogāzes vairumtirdzniecības tirgū Latvijā).

Tabula Nr.4

Vairumtirdzniecības tirgus dalībnieku tirgus daļas no 2007.-2011.g., %

	2007	2008	2009	2010	2011
SIA „Aksion”	-	-	(*)(<10)	-	-
SIA „A un C” ³⁰	(*)(<10)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)
SIA „Eko Gāze”	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<1)	-	-
SIA „Intergaz”	(*)(>60)	(*)(>50)	(*)(>40)	(*)(<40)	(*)(<40)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)(<20)	(*)(<20)	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<20)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)(<20)	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<40)	(*)(<40)
SIA „Pro gāze SNGB”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Virāža A”	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
<i>Kopā:</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Avots: izveidota pēc tirgus dalībnieku un VID sniegtās informācijas.

No kopumā 8 tirgus dalībniekiem (kas ir darbojušies tirgū visa perioda ietvaros) izteikti vadošās pozīcijas pēc tirgus daļām nemainīgi periodā ieņem 3 komersanti – SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” (šo komersantu individuālajām tirgus daļām visā periodā svārstoties no aptuveni 15% līdz pat 60%), vēl 2 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 10%, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir mazākas par 1% no tirgus kopējā apjoma.

SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļa periodā ir bijusi samērā stabila, svārstoties ap 20% tirgus daļas robežu, - periodā vismazākā tā ir bijusi 2007.gadā, bet vislielākā – 2009. un 2010.gadā. SIA „Intergaz” tirgus daļa 2007.gadā bija lielāka par 60%, savukārt turpmākajos perioda gados tirgus daļas apmēram ir stabila tendence samazināties, līdz 2011.gadā SIA „Intergaz” tirgus daļa bija mazāka par 40%. Savukārt

³⁰ tas pats;

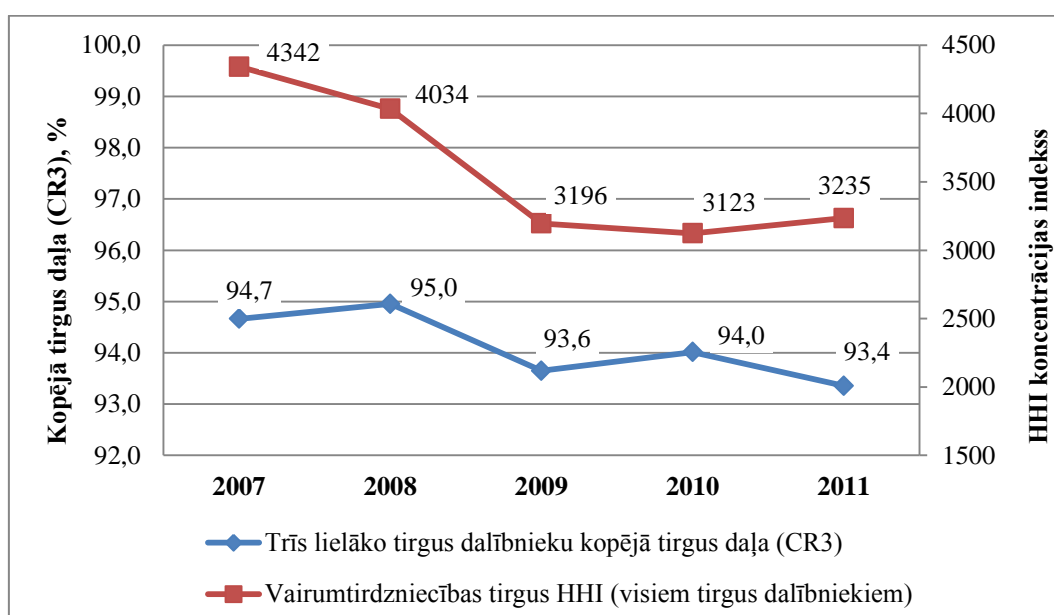
SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļas apmēram perioda ietvaros ir tendence pieaugt, 2011.gadā tirgus daļa ir mazāka par 40% (salīdzinot ar <20% 2007.gadā). Tirgus daļu pārdale starp SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” visticamāk ir notikusi uz vairumtirdzniecības cenu rēķina (skatīt 1.4.4.apakšpunktu), t.i., SIA „Lukoil Baltija R” vidējā svērtā vairumtirdzniecības cena perioda beigās ir zemāka par SIA „Intergaz” vidējo svērtu vairumtirdzniecības cenu.

1.4.3. CR un HHI

Autogāzes vairumtirdzniecības tirgū vadošās pozīcijas periodā ieņem 3 komersanti, tāpēc nākamajā attēlā identificētas šo tirgus dalībnieku kopējās tirgus daļas (CR3) izmaiņas perioda ietvaros, papildus atspoguļojot arī kopējo tirgus koncentrācijas indeksu (HHI) un HHI indeksa izmaiņas perioda ietvaros.

Attēls Nr.10

Lielāko 3 tirgus dalībnieku CR un kopējā tirgus HHI no 2007.-2011.g.

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Salīdzinot CR rādītājus izvērtētajā periodā, var secināt, ka 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa visu periodu ir bijusi lielāka par 90%. Jāatzīmē, ka 2011.gadā 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir viszemākā visa perioda ietvaros, tomēr, salīdzinot to ar 2007.gada tirgus daļu, secināms, ka 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējās tirgus daļas samazinājums ir tikai par aptuveni 1%. Neliela tirgus koncentrācijas samazināšanās ir vērojama arī balstoties uz HHI indeksu, kurš visa perioda ietvaros kopumā arī ir nedaudz samazinājies (no 4342 līdz 3235). Tas ir skaidrojams gan ar 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējās tirgus daļas (CR3) nelielu samazinājumu 2011.gadā, gan arī ar iepriekš (1.4.2.apakšpunktā) norādītajām vairumtirdzniecības apjomu izmaiņām starp SIA „Intergaz” (īpatsvaram tirgū samazinoties) un SIA „Lukoil Baltija R” (īpatsvaram tirgū pieaugot), respektīvi, 2007.gadā izteikts līderis tirgū bija SIA „Intergaz”, savukārt 2011.gadā SIA „Intergaz” un SIA „Lukoil Baltija R” autogāzes vairumtirdzniecības apjomi ir aptuveni līdzīgi, radot tirgū labvēlīgākus apstākļus konkurences attīstībai.

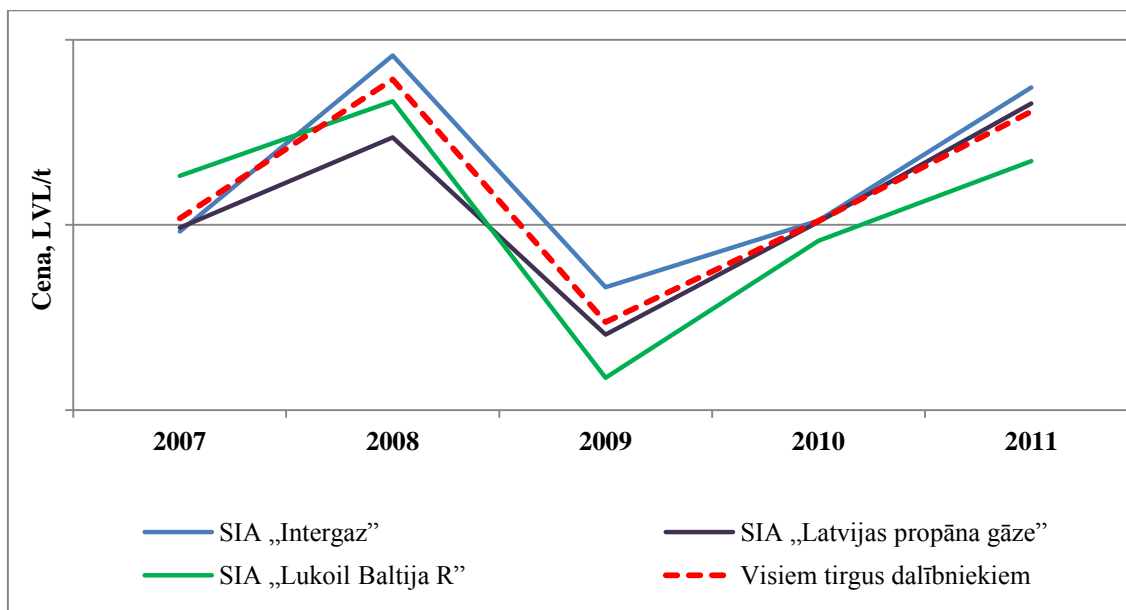
Gan aprēķinātais HHI indekss (HHI indekss visā periodā ir virs 1800), gan arī CR rādītāji (3 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai periodā pārsniedzot 90% robežu) ļauj secināt, ka tirgus visa uzraudzībā aplūkotā perioda ietvaros ir vērtējams kā augsti koncentrēts.

1.4.4. Vairumtirdzniecības cenas

Tirgus uzraudzības ietvaros tika iegūta informācija no autogāzes vairumtirdzniecības tirgus dalībniekiem par katra tirgus dalībnieka vairumtirdzniecības vidējo svērto autogāzes vairumtirdzniecības cenu pa gadiem periodā no 2007. - 2011.gadam. Lielāko 3 tirgus dalībnieku (SIA „Intergaz”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Latvijas propāna gāze”) vidējās svērtās autogāzes cenas, salīdzinot ar visu tirgus dalībnieku kopējo vidējo svērto autogāzes vairumtirdzniecības cenu pa gadiem, norādītas attēlā.

Attēls Nr.11

Lielāko 3 vairumtirgotāju vidējās svērtās autogāzes realizācijas cenas no 2007.-2011.g., LVL/t

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Visu vairumtirdzniecības tirgus dalībnieku vidējā svērtā klientiem vairumtirdzniecībā piemērotā cena 2007.gadā bija 379,38 LVL/t, 2008.gadā sasniedzot perioda augstāko vērtību – 473,03 LVL/t (pieaugums par 24,7%), bet 2009.gadā turpretī samazinoties līdz perioda zemākajai vērtībai – 309,43 LVL/t (kas ir par 18,4% mazāk nekā 2007.gadā un par 34,6% mazāk nekā 2008.gadā). 2010.gadā vairumtirdzniecības tirgus vidējā realizācijas cena pieauga par 22,1% (salīdzinot pret iepriekšējo gadu) līdz 377,71 LVL/t, gandrīz sasniedzot 2007.gada līmeni, bet 2011.gadā vairumtirdzniecības vidējā svērtā cena attiecībā pret 2010.gadu pieauga vēl par 19,5% līdz 451,51 LVL/t (par 19,0% pārsniedzot 2007.gada vidējo cenu un gandrīz sasniedzot 2008.gada vidējo cenu, kad tā perioda ietvaros ir visaugstākā).

Lielāko tirgus dalībnieku vairumtirdzniecības cenas variē ap vidējās svērtās cenas rādītājiem (likumsakarīgi, ņemot vērā 3 lielāko tirgus dalībnieku lielo kopējo tirgus daļu tirgū), līdz ar to perioda ietvaros tendences pa gadiem atsevišķiem tirgus dalībniekiem ir samērā līdzīgas iepriekšējā rindkopā minētajām vidējās vairumtirdzniecības cenas tendencēm. Izvērtējot vidējo vairumtirdzniecības cenu atšķirības starp 3 lielākajiem vairumtirgotājiem, secināms, ka vislielākā atšķirība starp zemāko un augstāko 3 lielāko komersantu vidējo vairumtirdzniecības cenu bija 61,10 LVL/t 2009.gadā, bet vismazākā cenu atšķirība bija 13,50 LVL/t 2010.gadā.

Papildus jāatzīmē, ka perioda ietvaros ir notikušas 3 lielāko tirgus dalībnieku vairumtirdzniecības cenu apmēra savstarpējas izmaiņas, t.i., perioda sākumā SIA „Intergaz” un SIA „Latvijas propāna gāze” vidējās svērtās vairumtirdzniecības cenas

bija zem tirgus kopējās vidējās svērtās cenas, bet SIA „Lukoil Baltija R” vidējā svērtā vairumtirdzniecības cena bija virs tirgus vidējās cenas, savukārt perioda beigās situācija ir pretēja – SIA „Lukoil Baltija R” vairumtirdzniecības vidējā cena ir zem tirgus vidējā līmeņa, bet SIA „Intergaz” un SIA „Latvijas propāna gāze” attiecīgi – virs vidējā līmeņa.

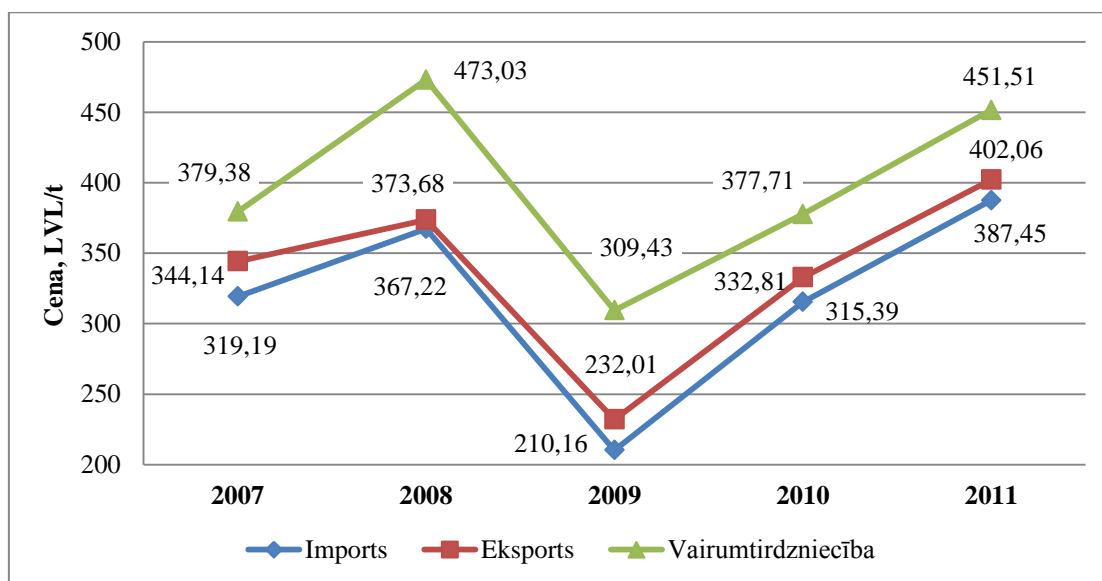
Tāpat tirgus dalībnieki sniedza informāciju par 2011.gada vairumtirdzniecības darījumiem, identificējot katra atsevišķa tirgus dalībnieka autogāzes vairumtirdzniecības cenas un realizācijas apjomus par atsevišķiem klientiem. Vidējā svērtā vairumtirdzniecības cena starp tirgus dalībniekiem būtiski atšķiras, t.i., cenu intervāls starp visiem tirgus dalībniekiem ir 161,25 LVL/t (vidējā svērtā vairumtirdzniecības cena ir robežās no 417,95 LVL/t līdz 579,20 LVL/t). Vislielākā starpība starp klientiem pārdotās autogāzes lielāko un mazāko vairumtirdzniecības cenu (pa atsevišķiem klientiem viena tirgus dalībnieka ietvaros) ir 194,28 LVL/t, turklāt, ņemot vērā vidējās svērtās cenas apmēru, secināms, ka klientiem piemērotās vairumtirdzniecības cenas apmērs aptuveni vienmērīgi sadalās šajā cenu intervālā.

Jāņem vērā, ka, apkopojot vairumtirdzniecības cenu atšķirības starp komersantiem, uzraudzības ietvaros tika iegūta informācija no komersantiem par vairumtirdzniecības vidējām svērtajām cenām par atsevišķiem klientiem visa gada griezumā, tādējādi cenu intervāla plašumu var ietekmēt ne tikai komersanta cenu politika attiecībā uz katru konkrēto klientu, bet arī precīzs autogāzes iegādes brīdis, ņemot vērā, ka autogāzes vairumtirdzniecības cenas (importa cenu izmaiņu ietekmē) gada griezumā ir svārstīgas.

Lai identificētu vairumtirdzniecības līmenī noteikto vidējo uzcenojumu autogāzes iepirkuma cenai, tika salīdzinātas tirgus dalībnieku vidējās svērtās autogāzes importa un vidējās svērtās autogāzes vairumtirdzniecības cenas Latvijā. Ilustratīvi attēlam pievienotas arī vidējās svērtās autogāzes eksporta cenas.

Attēls Nr.12

Vairumtirdzniecības, importa un eksporta vidējās svērtās cenas no 2007.-2011.g., LVL/t

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Starpība starp vidējo SNG eksporta cenu un vidējo importa cenu šajā periodā svārstās intervālā no 6,45 – 24,95 LVL/t, kas ir bijis 1,7 – 9,4% no eksporta vidējās

cenās, savukārt starpība starp vidējo vairumtirdzniecības cenu un vidējo importa cenu periodā svārstās no 60,19 – 105,81 LVL/t, kas ir bijis 14,2 – 32,1% no vairumtirdzniecības vidējās svērtās cenās. Vislielākais importa cenās īpatsvars vairumtirdzniecības cenā ir bijis 2011.gadā (importa cena veidoja 85,8% no vairumtirdzniecības cenās) un 2007.gadā (importa cena veidoja 84,1% no vairumtirdzniecības cenās), bet vismazākais importa cenās īpatsvars vairumtirdzniecības cenās apmērā ir bijis 2009.gadā, kad importa cena veidoja tikai 67,9% no vairumtirdzniecības cenās. Jāatzīmē, ka 2009.gadā autogāzes importa cena perioda ietvaros bija viszemākā, tāpēc arī absolūtais uzcenojuma apmērs veido vislielāko īpatsvaru vairumtirdzniecības cenā, kaut gan vislielākais uzcenojums absolūtos skaitļos ir 2008.gadā, kad uzcenojuma apmērs veidoja 105,81 LVL/t (attiecīgi 2009.gadā tas bija 99,27 LVL/t).

1.5. Mazumtirdzniecības izplatīšanas līmenis

1.5.1. Tirgus dalībnieki

Saskaņā ar VID sniegto informāciju³¹ par komersantiem, kuriem uz 01.01.2012. bija spēkā speciālās atļaujas (licences) naftas produktu mazumtirdzniecībai, kā arī par mazumtirdzniecībā realizētās sašķidrinātās gāzes (autogāzes) apjomiem periodā no 2005.gada līdz 2011.gadam (ieskaitot), laika periodā kopumā autogāzi mazumtirdzniecībā ir realizējušas 66 juridiskas personas – tirgus dalībnieki.

Perioda ietvaros tirgus dalībnieku kopējam skaitam ir neliela tendence samazināties: 2005.gadā tirgū darbojās 52 komersanti, savukārt, nākamajos gados tirgus dalībnieku skaits visu laiku samazinājās, līdz 2011.gadā tirgū darbojās vairs tikai 40 tirgus dalībnieki. No tiem 2011.gadā 5 tirgus dalībnieki darbojās gan autogāzes izplatīšanas vairumtirdzniecības līmenī, gan arī mazumtirdzniecības līmenī (SIA „A un C”, SIA „Intergaz”, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R”, SIA „Virāža A”), vēl 5 tirgus dalībnieki importē autogāzi savai mazumtirdzniecībai (nepārdodot to vairumtirdzniecībā) (SIA „Aksion”, SIA „Eko Gāze”, SIA RK „Galvers”, SIA „HAG”, SIA „Himserviss-autogāze Ventspils”), bet pārējie 30 tirgus dalībnieki darbojās tikai autogāzes izplatīšanas mazumtirdzniecības līmenī (SIA „Aparts”, SIA „Astarte-nafta”, SIA „Augstceltne”, SIA „D.J.”, SIA „Elama B”, SIA „Gāze GA”, SIA „Gotika auto”, SIA „IVI gāze”, SIA „Kalnakrogs”, SIA „Kings”, SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”, SIA „Lūcija”, SIA „Massory LTD”, SIA „MC”, SIA „Nulle 1”, SIA „Passim”, SIA „Pluss 1”, SIA „Pro gāze auto”, SIA „PS Gāze”, SIA „RNS-D”, SIA „Ruslatnafta”, SIA „Sumata”, SIA „Ultramix”, SIA „Valdeko”, SIA „Vega P”, SIA „V.Gaušis un partneri”, AS „Virši-A”, SIA „Zemgales gāze”, SIA „Ziko”, SIA „Žiguli-STM”). Daļa no tirgus dalībniekiem autogāzi izplata kopā ar pārējām degvielām (benzīnu, dīzeļdegvielu), savukārt daļa no tirgus dalībniekiem no visiem degvielu veidiem izplata tikai autogāzi (piemēram, SIA „Eko Gāze”, SIA RK „Galvers”, SIA „Latvijas propāna gāze” u.c.).

1.5.2. Mazumtirdzniecības tirgus apjoms, tirgus sadalījums

Vislielākais autogāzes realizācijas apjoms mazumtirdzniecībā perioda ietvaros bija 2007.gadā (26,8 tūkst. t). Periodā no 2007.gada līdz 2009.gada kopējais mazumtirdzniecības tirgus apjoms ir samazinājies, savukārt 2010. un 2011.gadā kopējais autogāzes mazumtirdzniecības tirgus apjoms atkal pieauga (par 6,9 tūkst. t salīdzinot ar 2009.gadu), sasniedzot 94% no 2007.gada apjoma.

Lielākie 2 tirgus dalībnieki (SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R”) kopā 2011.gadā mazumtirdzniecībā realizējuši vairāk nekā 50% no kopējā autogāzes mazumtirdzniecības tirgus apjoma. Vairāk par 1000 t autogāzes mazumtirdzniecībā ir realizējuši vēl 3 tirgus dalībnieki - SIA „Intergaz”, SIA „Statoil

³¹ VID 02.02.2012. vēstule Nr.10.1.1/8981;

Fuel & Retail Latvia”, SIA „Eko Gāze”. Realizētās autogāzes apjomu visa perioda ietvaros būtiski ir palielinājusi SIA „Eko Gāze”, 2011.gadā realizētās autogāzes apjomam pieaugot par aptuveni 60% salīdzinot ar 2007.gadā realizēto autogāzes apjomu. Tāpat 2011.gadā būtisku realizācijas apjoma kāpumu salīdzinot ar 2010.gadu sasniegusi SIA „Lukoil Baltija R”, t.i., mazumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjoms pieaudzis par aptuveni 114%. Tāpat arī lielākajai daļai pārējo tirgus dalībnieku autogāzes realizācijas apjoms 2011.gadā ir pieaudzis. Visa perioda ietvaros pārējiem tirgus dalībniekiem mazumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjoms ir bijis svārstīgs, tomēr bez izteiktas tendences realizētās autogāzes apjomam periodā kopumā samazināties vai pieaugt.

Nemot vērā kopējo autogāzes mazumtirdzniecības apjomu, kā arī informāciju par konkrētu tirgus dalībnieku mazumtirdzniecībā realizēto autogāzes apjomu, ir iespējams aprēķināt atsevišķu komersantu tirgus daļas (katra atsevišķa komersanta autogāzes mazumtirdzniecības apjoma īpatsvaru kopējā mazumtirdzniecības apjomā Latvijā). Lielāko 10 tirgus dalībnieku (vērtējot pēc 2011.gadā mazumtirdzniecībā realizētā autogāzes apjoma) tirgus daļas un pārējo tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa mazumtirdzniecībā periodā no 2007.-2011.gadam apkopotas tabulā Nr.5.

Tabula Nr.5

Autogāzes mazumtirdzniecības tirgus dalībnieku tirgus daļas no 2007.-2011.g., %

	2007	2008	2009	2010	2011
SIA „A un C”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Eko Gāze”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<20)	(*)(<10)
SIA RK „Galvers”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Intergaz”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)(<30)	(*)(<40)	(*)(<40)	(*)(<40)	(*)(<40)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)(<20)	(*)(<20)	(*)(<20)	(*)(<20)	(*)(<30)
SIA „Pro gāze auto”	(*)(<1)	(*)(<1)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „PS Gāze”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
SIA „Zemgales gāze”	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)	(*)(<10)
Pārējie tirgus dalībnieki kopā	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<30)	(*)(<20)	(*)(<20)
Kopā:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Avots: izveidota pēc VID sniegtās informācijas.

Mazumtirdzniecības tirgū kopumā izteikti vadošās pozīcijas atbilstoši tirgus daļām periodā ieņem 2 komersanti – SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil Baltija R”, vēl 3 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 10%, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir mazākas par 5% no autogāzes mazumtirdzniecības tirgus kopējā apjoma.

Vislielākais tirgus daļas pieaugums ir bijis SIA „Eko Gāze” - tirgus daļa 2011.gadā bija par aptuveni 70% lielāka nekā 2007.gadā, tāpat SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa periodā ir pieaugusi par vairāk kā 40%, bet SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļa - mazāk kā 20%. SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” un SIA „Intergaz” tirgus daļa perioda ietvaros nav būtiski mainījusies, tāpat būtiskas tirgus daļu izmaiņas periodā nav arī pārējiem tirgus dalībniekiem.

1.5.3. CR un HHI

Kā jau 1.5.2.apakšpunktā minēts, autogāzes mazumtirdzniecības tirgū vadošās pozīcijas periodā ieņem 2 komersanti, bet vēl 3 komersantu tirgus daļas ir mazākas par 10%, tāpēc koncentrācijas indekss atspoguļots šo tirgus dalībnieku ietvaros. Papildus identificēta arī 8 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa (koncentrācijas indekss), kas atspoguļo, ka pārējiem tirgus dalībniekiem (ārpus lielākajiem 5 tirgus dalībniekiem) tirgus daļas ir nelielas un būtiski neietekmē kopējo koncentrāciju tirgū.

Tabula Nr.6

Koncentrācijas indekss un Herfindāla-Hiršmana indekss Latvijā no 2007.-2011.g.

	2007	2008	2009	2010	2011
CR, %					
2 lielākie tirgus dalībnieki	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
5 lielākie tirgus dalībnieki	65,4	68,3	70,1	73,7	77,8
8 lielākie tirgus dalībnieki	73,8	78,7	78,7	80,7	83,8
HHI					
HHI (tirgum kopumā)	1266	1400	1616	1853	1862

Avots: izveidota pēc VID sniegtās informācijas.

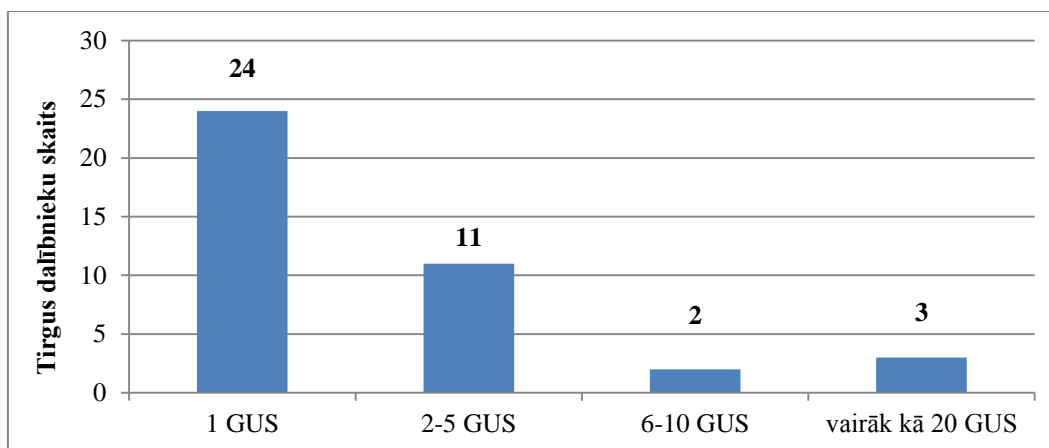
Salīdzinot CR rādītājus izvērtētajā periodā, var secināt, ka 2 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir bijusi lielāka par 40% visā periodā, turklāt visa perioda ietvaros 2 lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļa katru gadu ir pieaugusi, 2011.gadā sasniedzot maksimālo vērtību. Tāpat arī 5 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa periodā ir pieaugusi (no 65,4% 2007.gadā līdz 77,8% 2011.gadā). Nākamo 3 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa periodā ir bijusi intervālā no 6% līdz 10,4%, tomēr jāatzīmē, ka tā perioda ietvaros kopumā ir samazinājusies (2008.gadā tā bija 10,4%, savukārt 2009.gadā - 8,6%, 2010.gadā – 7%, bet 2011.gadā – 6%). Tā kā lielāko tirgus dalībnieku īpatsvars tirgū perioda ietvaros kopumā ir būtiski pieaudzis, arī HHI indekss visa perioda ietvaros ir palielinājies (no 1266 līdz 1862). HHI indekss norāda, ka periodā no 2007.gada līdz 2009.gadam tirgus ir vērtējams kā mēreni koncentrēts, tomēr, HHI indeksam pieaugot virs 1800, 2010.gadā un 2011.gadā tirgus jau ir vērtējams kā augsti koncentrēts.

Gan aprēķinātais HHI indekss (HHI indekss perioda beigās ir virs 1800), gan arī CR rādītāji (2 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai perioda beigās pārsniedzot 50% robežu, savukārt 5 lielāko tirgus dalībnieku kopējai tirgus daļai perioda beigās pārsniedzot 75% robežu) ļauj secināt, ka tirgus perioda beigās (2010. un 2011.gados) ir vērtējams kā augsti koncentrēts.

1.5.4. Autogāzes uzpildes stacijas

Kopumā 2011.gadā Latvijas teritorijā darbojās 149 autogāzes uzpildes stacijas (GUS, ieskaitot arī GUS/DUS, kurās var uzpildīt arī citas degvielas). Tirgus dalībnieku skaits atkarībā no tā, cik GUS katram no tiem darbojās 2011.gadā, identificēts attēlā.

Tirgus dalībnieku skaits atkarībā no GUS skaita 2011.g.

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Kopumā autogāzes mazumtirdzniecības tirgū tikai 5 tirgus dalībniekiem Latvijas teritorijā ir vairāk nekā 5 GUS, t.i., SIA „Pro gāze auto” un SIA „Eko Gāze” 2011.gadā darbojās 6 GUS, SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” – 23 GUS, SIA „Lukoil Baltija R” – 28 GUS, bet SIA „Latvijas propāna gāze” – 33 GUS. Līdz ar to secināms, ka 3 lielākajiem (pēc GUS skaita) tirgus dalībniekiem pieder 56,4% no kopējām GUS, bet 5 lielākajiem tirgus dalībniekiem pieder 76,5%.

Izvērtējot GUS izvietojumu Latvijā, secināms, ka pārsvarā tās ir izvietotas pilsētu administratīvajās teritorijās vai to tuvākajā apkārtnē (116 GUS jeb 78% no kopējā GUS skaita), savukārt lauku teritorijās ir izvietotas tikai 33 GUS (jeb 22%) (tostarp pie galvenajiem autoceļiem izvietotās GUS). Vienlaicīgi jāatzīmē, ka 49 GUS (jeb 32,9%) atrodas Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā vai tās tuvākajā apkārtnē. GUS izvietojums Latvijā ir attēlots pielikumā Nr.1.

Uzraudzības ietvaros (ziņojuma 1.1.apakšpunktā) KP ir definējuši konkrētos tirgus kā autogāzes mazumtirdzniecības tirgus atsevišķu pilsētu administratīvajās teritorijās un aptuveni 20 līdz 30 km apkārtnē. Ņemot vērā minēto un izvērtējot GUS faktisko izvietojumu Latvijā, KP uzraudzības ietvaros Latvijā ir identificējuši 29 konkrētos autogāzes mazumtirdzniecības tirgus: Aizkraukles, Alūksnes, Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jēkabpils, Jelgavas, Jūrmalas, Krāslavas, Kuldīgas, Liepājas, Limbažu, Ludzas, Madonas, Ogres, Preiļu, Rēzeknes, Rīgas, Saldus, Saulkrastu, Siguldas, Talsu, Tukuma, Valkas, Valmieras, Ventspils (konkrēto tirgu karte pievienota pielikumā Nr.1).

Identificējot atsevišķu GUS skaitu pa konkrētajiem tirgiem, secināms, ka tikai 1 no definētajiem konkrētajiem tirgiem ir vairāk nekā 10 GUS (Rīgas), vēl 6 konkrētajos tirgos GUS skaits ir no 5 līdz 10 (Jelgavas, Daugavpils, Jēkabpils, Saldus, Valmieras, Ventspils), savukārt visos pārējos konkrētajos tirgos darbojas mazāk par 5 GUS katrā. Jāatzīmē, ka 4 konkrētajos tirgos darbojas tikai 2 GUS (Balvu, Krāslavas, Limbažu, Preiļu), savukārt vēl 2 tirgos darbojas tikai pa vienam GUS (Alūksnes, Valkas).

Secināms, ka atšķirīgais GUS skaits katrā no konkrētajiem tirgiem ir saistīts ar autogāzes realizācijas kopējo apjomu šajos tirgos (aprēķinātais korelācijas koeficients = 0,85 liecina, ka starp konkrēto tirgu apjomu un tajos darbojošos GUS skaitu ir cieša sakarība). Ir pilnībā pamatoti, ka atsevišķos konkrētajos tirgos, kuros ir neliels autogāzes kopējais pieprasījums, darbojas tikai 1 GUS, un apgrozījums šajos tirgos ir pārāk mazs, lai tirgi būtu „pievilcīgi” potenciālajiem ienācējiem, t.i., lai tirgus dalībniekiem būtu ekonomiski izdevīgi investēt GUS izveidē un uzturēšanā.

1.5.5. Tirgus dalībnieku tirgus daļas un HHI konkrētajos tirgos

Izvērtējot tirgus dalībnieku sniegto informāciju par autogāzes mazumtirdzniecības realizācijas rādītājiem periodā no 2007. – 2011.gadam par atsevišķām GUS, uzraudzības ietvaros tika izvērtētas tirgus dalībnieku tirgus daļas definētajos konkrētajos tirgos un šo tirgu kopējais apjoms (skatīt pielikumu Nr.2). Vienlaicīgi, lai noteiktu koncentrācijas pakāpi katrā no definētajiem konkrētajiem tirgiem, ņemot vērā aprēķinātās tirgus dalībnieku tirgus daļas, tika aprēķināts HHI koncentrācijas indekss katrā no tirgiem (skatīt pielikumu Nr.2).

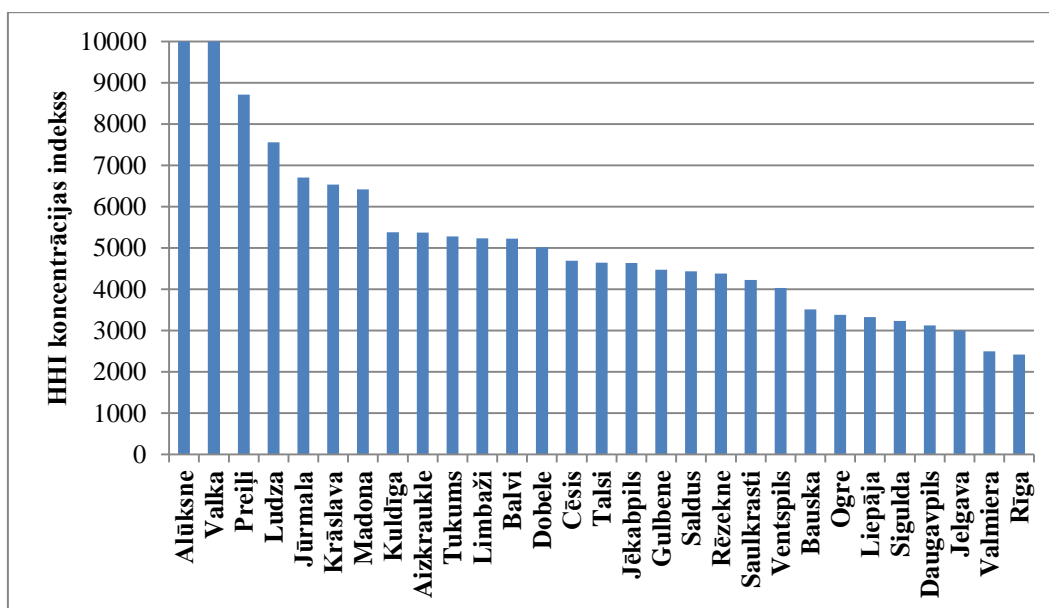
Izvērtējot GUS tīkla pārklājumu, secināms, ka 2011.gadā no kopumā 29 konkrētajiem tirgiem SIA „Latvijas propāna gāze” ir GUS 20 tirgos, SIA „Lukoil Baltija R” - 17, savukārt SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” – 14 konkrētajos tirgos. Vēl 8 tirgus dalībniekiem 2011.gadā GUS ir 2 - 5 konkrētajos tirgos (AS „Virši –A”, SIA „A un C”, SIA „Aksion”, SIA „Augstceltne”, SIA „Gotika auto”, SIA „Intergaz”, SIA „Pro gāze auto”, SIA „Sumata”), bet pārējiem tirgus dalībniekiem GUS ir tikai vienā no konkrētajiem tirgiem.

Atbilstoši autogāzes mazumtirdzniecības atsevišķu tirgus dalībnieku lielajām tirgus daļām kopumā Latvijā (SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil”), arī vairumā no konkrētajiem tirgiem šie komersanti ieņem vadošās pozīcijas. No kopumā 29 definētajiem konkrētajiem tirgiem SIA „Latvijas propāna gāze” darbojas 20 konkrētajos tirgos, 14 no tiem tirgus daļa ir lielāka par 40%, savukārt, SIA „Lukoil Baltija R” darbojas 17 konkrētajos tirgos, 8 no tiem tirgus daļa ir lielāka par 40%. Abi šie tirgus līderi kopā darbojas 12 konkrētajos tirgos, 11 no kuriem abu tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir lielāka par 50% (mazāka par 50% tā ir tikai Daugavpils tirgū). Kopumā no 25 konkrētajiem tirgiem, kuros darbojas kāds no abiem līderiem (vai abi kopā), 23 konkrētajos tirgos šo tirgus dalībnieku tirgus daļa (tirgus daļa atsevišķi kādam no tiem, vai arī abu tirgus daļa kopā) ir lielāka par 40%.

2 konkrētajos tirgos AS „Virši-A” tirgus daļa ir lielāka par 30%, turklāt vienā no tirgiem AS „Virši-A” tirgus daļai pārsniedzot 80%, tāpat SIA „Intergaz” tirgus daļa ir lielāka par 40% Jēkabpilī un Daugavpilī, SIA RK „Galvers” tirgus daļa ir lielāka par 30% Jēkabpilī, SIA „Lūcija” un SIA „D.J.” tirgus daļas katram atsevišķi ir lielākas par 40% Dobelē, SIA „Zemgales gāze” tirgus daļa ir lielāka par 30% Jelgavā, bet SIA „A un C” tirgus daļa ir lielāka par 40% Ogrē. Jāatzīmē, ka 2 tirgos darbojas tikai pa vienam tirgus dalībniekam, tādējādi šie tirgus dalībnieki aplūkotā perioda ietvaros atrodas monopola stāvoklī (tiem ir 100% tirgus daļa) (SIA „Lukoil Baltija R” Alūksnē un SIA „Latvijas propāna gāze” Valkā).

Izvērtējot SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļu izmaiņu tendences par konkrētajiem tirgiem perioda ietvaros (no 2007.-2011.gadam), secināms, ka SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļa 7 konkrētajos tirgos (no 21 tirgus, kuros SIA „Latvijas propāna gāze” darbojās visa perioda ietvaros) ir pieaugusi, 4 tirgos tā nav būtiski mainījusies, bet 10 konkrētajos tirgos tirgus daļa ir samazinājusies. Savukārt SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa ir pieaugusi 12 konkrētajos tirgos (no 17 tirgiem, kuros SIA „Lukoil Baltija R” darbojas), 2 tirgos tā ir palikusi samērā stabila, bet 3 tirgos tirgus daļa ir samazinājusies. Tādējādi, izvērtējot tirgus dalībnieku tirgus daļas pa konkrētajiem tirgiem, secināms, ka SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļas konkrētajos tirgos vairāk ir samazinājušās nekā pieaugušas, savukārt SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļas konkrētajos tirgos vairāk ir pieaugušas.

HHI koncentrācijas indekss par konkrētajiem tirgiem 2011.g.

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Mazākā HHI indeksa vērtība 2011.gadā ir Rīgas tirgū (2416), bet lielākā vērtība ir Alūksnē un Valkā (10000), kur katrā no tirgiem darbojas tikai viens tirgus dalībnieks. HHI koncentrācijas indekss konkrētajos tirgos norāda, ka pilnīgi visi no definētajiem konkrētajiem tirgiem ir vērtējami kā augsti koncentrēti. HHI koncentrācijas indekss konkrētajos tirgos visa perioda ietvaros ir no 2154 līdz 10000.

Izvērtējot HHI koncentrācijas indeksa tendences konkrētajiem tirgiem no 2007. līdz 2011.gadam, secināms, ka HHI indekss ir pieaudzis 8 konkrētajos tirgos, tāpat 7 tirgos tas perioda ietvaros nav būtiski mainījies, bet 14 tirgos HHI indekss ir samazinājies. Līdz ar to, vērtējot atsevišķus konkrētos tirgus, redzams, ka HHI koncentrācijas indekss tirgos perioda ietvaros kopumā vairumā gadījumu ir samazinājies, kas skaidrojams ar tirgus pārdali starp esošajiem tirgus dalībniekiem (respektīvi, vairākos konkrētajos tirgos tirgus dalībnieku tirgus daļas ir līdzsvarojušās, vienmērīgāk izlīdzinoties starp vairākiem tirgus dalībniekiem), tādējādi var uzskatīt, ka tirgus koncentrācija šajos tirgos ir samazinājusies.

1.5.6. Mazumtirdzniecības cenas

1.5.6.1. Cenu noteikšana tirgū

Kopumā KP informāciju par cenu noteikšanas principiem un konkrētajām piemērotajām cenām periodā no 01.07.2011. līdz 31.12.2011. iesniedza 36 tirgus dalībnieki (no kopumā 40 tirgus dalībniekiem, kas 2011.gadā darbojās tirgū). Izvērtējot iesniegto informāciju, secināms, ka autogāzes mazumtirdzniecības cenu GUS, pamatojoties uz precī un pakalpojumu attiecināmajām izmaksām, nosaka 22 tirgus dalībnieki, savukārt pārējie tirgus dalībnieki piemērojas citu tirgus dalībnieku (konkurentu) noteiktajām cenām konkrētajos tirgos, t.i., 14 tirgus dalībnieki nosaka autogāzes mazumtirdzniecības cenu savā GUS, balstoties tikai uz citu tirgus dalībnieku noteiktajām cenām GUS to konkrētajā tirgū (šie tirgus dalībnieki, nosakot cenu, nerēķina uz cenu attiecināmās atbilstošās izmaksas, bet nosaka cenu atkarībā no konkurentu cenas tirgū). Vienlaikus sniegtajā informācijā norādīts, ka pārsvarā gadījumos arī tirgus dalībnieki, kas autogāzes mazumtirdzniecības cenu nosaka aprēķinot savas ar autogāzes realizāciju saistītās izmaksas, tāpat, norādot konkrētas GUS autogāzes mazumtirdzniecības cenu, izvērtē arī konkurentu noteiktās cenas tirgū

attiecīgajā brīdī, tādējādi pēc nepieciešamības gala cenu koriģējot, lai tā būtu konkurētspējīga konkrētajā tirgū.

Tikai atsevišķi tirgus dalībnieki autogāzes mazumtirdzniecības cenu aprēķina, balstoties uz precīzām saistītajām izmaksām katrā konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū atsevišķi. Lielākā daļa komersantu autogāzes mazumtirdzniecības cenu aprēķina balstoties uz kopējām ar autogāzes tirdzniecību saistītajām izmaksām, aprēķinot vienu bāzes cenu visiem konkrētajiem tirgiem, savukārt katrā konkrētajā tirgū cenu koriģē un piemēro vadoties pēc konkrētā tirgus apjoma, GUS atrašanās vietas konkrētajā tirgū, specifiskajiem izmaksas ietekmējošiem apstākļiem, konkurences intensitāti tirgū u.c. faktoriem, kā rezultātā autogāzes realizācijas bāzes cena katrā konkrētajā GUS pēc nepieciešamības tiek koriģēta, - samazināta vai palielināta, iegūstot konkrētās GUS autogāzes mazumtirdzniecības cenu.

1.5.6.2. Mazumtirdzniecības cenas struktūra

Tika apkopota informācija no tirgus dalībniekiem (24 tirgus dalībnieku, kas sniegto informāciju par mazumtirdzniecības cenu veidojošajām pozīcijām un to apmēriem uz 01.07.2011., 01.08.2011., 01.09.2011, 01.10.2011. 01.11.2011. un 01.12.2011. var izdalīt vairākas cenu veidojošas komponentes: (1) iepirkuma cena; (2) tirgus dalībnieka uzcenojums; (3) nodokļi.

1) Iepirkuma cena strukturāli veido vislielāko daļu no autogāzes mazumtirdzniecības cenas, t.i., visa perioda (01.07.2011. – 31.12.2011.) ietvaros iepirkuma cena vidēji tirgus dalībniekiem veidoja 57,2% no autogāzes mazumtirdzniecības cenas (perioda ietvaros atsevišķu tirgus dalībnieku iepirkuma cenas īpatsvaram svārstoties no 45,5-66,7%).

2) Tirgus dalībnieku uzcenojums vidēji periodā ir veidojis 12,8% no autogāzes mazumtirdzniecības cenas un tajā ir ietvertas gan tirgus dalībnieku autogāzes realizācijas saistītās izmaksas, gan arī tirgus dalībnieku peļņa. Izvērtējot tirgus dalībnieku piemērotā uzcenojuma apmēru uz perioda pirmajiem datumiem, secināms, ka visaugstākais vidējais piemērotais uzcenojums autogāzes mazumtirdzniecības cenā bija 1.jūlijā - 0,066 LVL/l, bet zemākais – 1.oktobrī – 0,049 LVL/l.

Izvērtējot atsevišķi to tirgus dalībnieku sniegto informāciju, kuri uzcenojuma apmērā atsevišķi ir identificējuši izmaksas un peļņu (12 tirgus dalībnieki), secināms, ka vidēji izmaksas veido 7,4% no mazumtirdzniecības cenas, bet cenā iekļautā peļņa veido 6,1% no autogāzes mazumtirdzniecības cenas.

3) Autogāzes mazumtirdzniecības realizācijas gala cenā tāpat ir iekļauti arī attiecināmie nodokļi, t.i., akcīzes nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis (PVN). Visa aplūkotā perioda ietvaros autogāzei piemērotais akcīzes nodokļa apmērs ir 90 LVL/t, savukārt PVN likme ir 22%³².

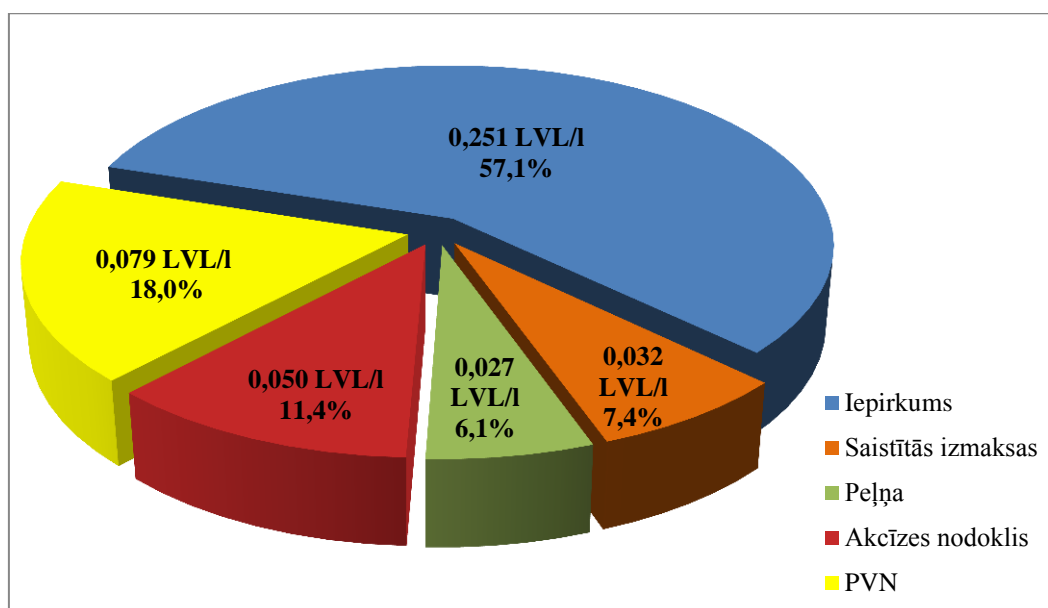
Pārrēķinot akcīzes nodokļa apmēru pēc vidējās tilpumu attiecības (0,5559 kg/l), akcīzes nodoklis uz vienu litru autogāzes vidēji ir 0,05 LVL (jeb 10,8 – 14,4% no periodā piemērotajām mazumtirdzniecības cenām).

Aprēķinātais un piemērotais PVN apmērs veido aptuveni 18% no mazumtirdzniecības cenas apmēra, kas perioda ietvaros ir no 0,063 LVL/l līdz 0,084 LVL/l.

Nemot vērā iepriekš konstatēto, attēlā ir vizuāli atspoguļota autogāzes mazumtirdzniecības cenas 0,439 LVL/l (periodā no 01.07.2011. – 31.12.2011. piemērotā vidējā svērtā autogāzes mazumtirdzniecības cena) struktūra, norādot katras pozīcijas īpatsvaru mazumtirdzniecības cenas apmērā.

³² PVN likme 2011.gadā bija 22%, no 01.07.2012. PVN likme ir 21%;

Autogāzes mazumtirdzniecības cenas struktūra, %

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Tādējādi secināms, ka lielāko daļu no perioda vidējās svērtās autogāzes mazumtirdzniecības cenas (0,439 LVL/l) veido iepirkuma cena, nākamo būtiskāko mazumtirdzniecības cenas sastāvdaļu veido attiecināmie nodokļi, savukārt tirgus dalībnieku vidējais uzcenojums ir 0,059 LVL/l (jeb 13,5%). Tirgus dalībnieku uzcenojumu veido gan tirgus dalībnieku ar autogāzes realizāciju saistītās izmaksas, gan arī peļņa.

Izvērtējot katra tirgus dalībnieka sniegto informāciju par cenu veidojošajām pozīcijām un to apmēriem, secināms, ka periodā vislielākais autogāzes iepirkuma vidējais īpatsvars konkrētā tirgus dalībnieka mazumtirdzniecības noteiktajā cenā ir SIA „Plus 1”, bet vismazākais tas ir SIA „Latvijas propāna gāze”. Jāatzīmē, ka likumsakarīgi arī pārējiem tirgus dalībniekiem, kuri autogāzi importē, autogāzes iepirkuma cenas īpatsvars ir salīdzinoši mazāks, nekā tirgus dalībniekiem, kas darbojas tikai autogāzes mazumtirdzniecības līmenī (autogāzi iepērkot vairumtirdzniecības līmenī).

No 11 tirgus dalībniekiem, kas cenu aprēķina pozīcijās identificēja atsevišķi izmaksu pozīciju un peļņu, mazākais ar autogāzes realizāciju saistīto izmaksu īpatsvars mazumtirdzniecības cenā ir SIA „A un C”, SIA „Intergaz” un SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”, savukārt lielākais saistīto izmaksu īpatsvars autogāzes mazumtirdzniecības cenā ir SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Pro gāze auto”. Savukārt mazumtirdzniecības cenā iekļautās peļņas lielākais īpatsvars ir SIA „A un C”, SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” un SIA „Intergaz”, bet mazākais – SIA „Aparts”, SIA „Ruslatnafta” un SIA „Pro gāze auto”.

Tāpat, izvērtējot tirgus dalībnieku uzcenojuma (saistītās izmaksas un peļņa) absolūto lielumu svārstības periodā, secināms, ka uzcenojums starp atsevišķiem tirgus dalībniekiem periodā svārstās no 0,020 LVL/l līdz 0,128 LVL/l. Izvērtējot uzcenojuma izmaiņas perioda ietvaros (uz katra mēneša pirmo datumu), novērojama kopēja tendence, t.i., 01.07.2011. tirgus dalībnieku uzcenojuma vidējais apmērs bija vislielākais periodā (0,066 LVL/l), tad uzcenojuma apmēram ir tendence samazināties (līdz 0,061 LVL/l 01.08.2011., 0,059 LVL/l 01.09.2011., 0,049 LVL/l 01.10.2011.), bet perioda

beigās vidējais uzcenojuma apmērs atkal ir pieaudzis (līdz 0,052 LVL/l 01.11.2011. un 0,053 LVL/l 01.12.2011.).

1.5.6.3. Cenu salīdzinājums (01.07.2011. – 31.12.2011.)

Vidējā svērtā autogāzes mazumtirdzniecības cena periodā kopumā Latvijā bija 0,439 LVL/l. Perioda sākumā (01.07.2011.) vidējā svērtā mazumtirdzniecības cena Latvijā (visos konkrētajos tirgos kopumā) bija 0,426 LVL/l, bet perioda beigās – 0,454 LVL/l.

Izvērtējot 5 lielāko tirgus dalībnieku (pēc 2011.gada kopējā realizācijas apjoma Latvijā) mazumtirdzniecības cenu svārstības periodā no 01.07.2011. – 31.12.2011. lielāko Latvijas pilsētu konkrētajos tirgos, secināms, ka kopēja tendence perioda ietvaros cenām nedaudz samazināties (aptuveni par 0,005 LVL/l) ir bijusi augusta beigās un septembra sākumā, pēc tam sekojot ilgstošam (periodā no aptuveni 08.09.2011. līdz 22.10.2011.) un pakāpeniskam, tomēr, kopumā salīdzinoši nelielam cenu pieaugumam (aptuveni par 0,030 LVL/l jeb 7,5% salīdzinot ar cenu perioda sākumā). Sākot no aptuveni novembra sākuma līdz pat decembra (perioda) beigām autogāzes mazumtirdzniecības cenas nav būtiski mainījušās.

Kopumā izvērtētā perioda ietvaros autogāzes mazumtirdzniecības cena Latvijā ir svārstījusies intervālā no 0,348 LVL/l Tukuma konkrētajā tirgū (03.10.2011.) līdz 0,463 LVL/l Rīgas konkrētajā tirgū (03.11.2011.), bet, vērtējot cenu izmaiņu intervālu katrā atsevišķā konkrētajā tirgū (starpība starp augstāko un zemāko cenu konkrētajā tirgū perioda ietvaros), vidēji cenu apmērs periodā ir svārstījies 0,046 LVL/l robežās. Vislielākais cenu svārstību intervāls ir Rīgas konkrētajā tirgū (0,086 LVL/l) un Tukuma konkrētajā tirgū (0,086 LVL/l), bet vismazākais tas ir Krāslavas (0,005 LVL/l) un Valkas konkrētajos tirgos (0,005 LVL/l).

Izvērtējot 5 lielāko tirgus dalībnieku mazumtirdzniecības cenu apmēru perioda ietvaros, secināms, ka kopumā augstākais cenu līmenis ir SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”, kam seko SIA „Intergaz”, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Eko gāze” (SIA „Eko gāze” cenu līmenis būtiski neatšķiras no SIA „Latvijas propāna gāze” cenu līmeņa), bet viszemākais cenu līmenis ir SIA „Lukoil Baltija R”, kas, visticamāk, ir saistīts ar zemo iepirkuma īpatsvaru cenā. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka atsevišķos konkrētajos tirgos situācija atšķiras no kopējām tendencēm (piemēram, Rīgā SIA „Eko gāze, SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil Baltija R” cenas perioda ietvaros nav būtiski atšķirīgas), tāpat situācija var arī mainīties perioda ietvaros, piemēram, Rēzeknes konkrētajā tirgū perioda sākumā augstākas cenas bija SIA „Intergaz”, kam sekoja SIA „Latvijas propāna gāze”, bet viszemākās cenas bija SIA „Lukoil Baltija R”, turpretī perioda beigās situācija būtiski mainījās - SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil Baltija R” mazumtirdzniecības cenas bija vienādas, bet SIA „Intergaz” cena bija būtiski zemāka nekā konkurentiem. Minētais apstiprina iepriekš teikto par cenas veidošanu, proti, tirgus dalībnieki pielāgojas konkurentu cenām, jo īpaši, konkrētajos tirgos, kur ir vairāki dalībnieki.

Tāpat jāņem vērā, ka katrs no šiem tirgus dalībniekiem piedāvā dažāda veida atlaides (lojalitātes un/vai apjoma atlaides), tādējādi faktiskā katram klientam piemērotā autogāzes mazumtirdzniecības cena var atšķirties no sākotnēji norādītās bāzes cenas. Tirgus dalībnieki pārsvarā piemēro divu veidu atlaides: (1) lojalitātes programmas ietvaros, kur klientiem tiek piedāvāta standarta atlaide (neatkarīgi no iegādes apjoma), kā arī papildus atlaide atkarībā no iegādātās degvielas apjoma; (2) korporatīvajiem klientiem atlaides lielums ir atkarīgs no iegādātā ikmēneša autogāzes apjoma un tiek noteiktas katram klientam individuāli. Tirgus dalībnieku piedāvāto atlaižu apmērs atkarībā no dažādiem kritērijiem un nosacījumiem svārstās no 0,005 LVL/l līdz pat

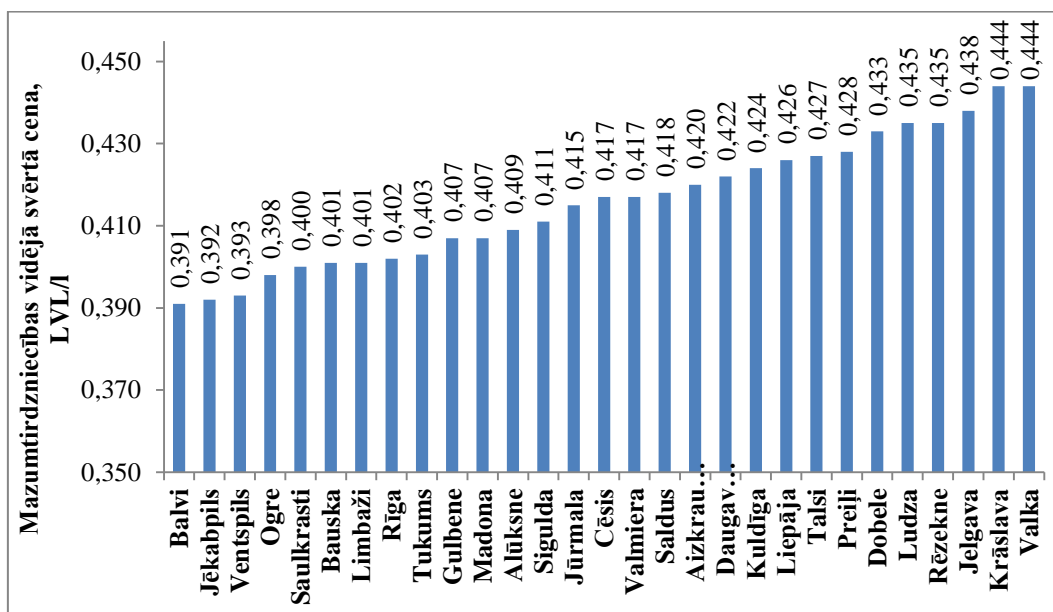
0,040 LVL/l (balstoties uz apjomu un ilgtermiņa sadarbību, individuāli var tikt piešķirtas arī lielākas atlaides).

Savukārt, aplūkojot 5 lielāko tirgus dalībnieku piemēroto cenu izmaiņu periodiskumu un secību, secināms, ka perioda ietvaros pārsvarā gadījumu SIA „Lukoil Baltija R” autogāzes mazumtirdzniecības cenu konkrētajos tirgos maina pirmā, pēc tam cenu izmaiņas veic SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Eko Gāze”, bet SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” cenu izmaiņas pārsvarā veic pēdējā. SIA „Intergaz” seko cenu izmaiņām Daugavpils konkrētajā tirgū (aptuveni vienlaicīgi ar SIA „Latvijas propāna gāze”), savukārt Jēkabpils un Rēzeknes konkrētajos tirgos SIA „Intergaz” cenu izmaiņu laiks un tendences atšķiras no pārējiem tirgus dalībniekiem.

Lai identificētu piemēroto autogāzes mazumtirdzniecības cenu atšķirības starp Latvijas dažādiem reģioniem, tika izvērtētas katrā uzraudzības ietvaros definētajā konkrētajā tirgū piemērotās autogāzes mazumtirdzniecības cenas periodā, nosakot katra konkrētā tirgus dalībnieku piemēroto vidējo svērtu cenu aplūkotā perioda katra mēneša pirmajā datumā (01.07., 01.08., 01.09., 01.10., 01.11., 01.12.). Nākamajos attēlos ilustratīvi attēlotas vidējās piemērotās autogāzes mazumtirdzniecības cenas analizējamā perioda sākumā (01.07.2011.) un beigās (01.12.2011.).

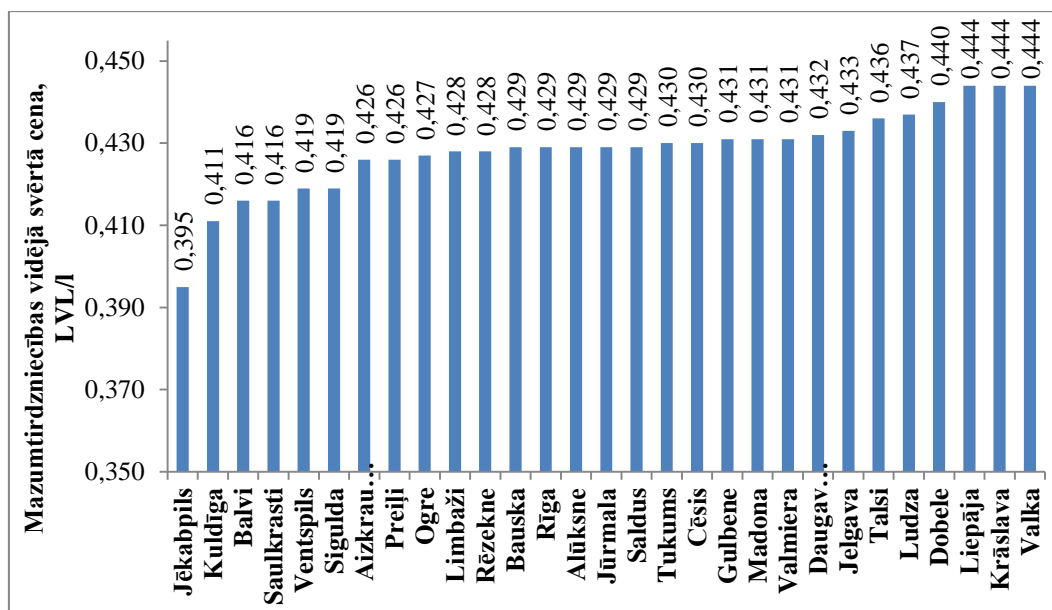
Attēls Nr.16

Autogāzes mazumtirdzniecības vidējā svērtā cena konkrētajos tirgos 01.07.2011., LVL/l

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Autogāzes mazumtirdzniecības vidējā svērtā cena konkrētajos tirgos 01.12.2011., LVL/l

Avots: izveidots pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Tirgus dalībnieku piemēroto cenu atšķirības starp konkrētajiem tirgiem ir samērā svārstīgas un mainīgas atkarībā no konkrētās dienas, kurā cenu atšķirības ir vērtētas, piemēram, viszemākā vidējā autogāzes cena 01.07.2011. bija Balvu konkrētajā tirgū, 01.10.2011. – Siguldas konkrētajā tirgū, bet 01.12.2011. – Jēkabpils un Kuldīgas konkrētajos tirgos. Visaugstākā vidējā autogāzes cena 01.07.2011. bija Valkas un Krāslavas konkrētajos tirgos, bet 01.12.2011. – Valkas, Krāslavas un Liepājas tirgos. Izvērtējot iegūtos rādītāju periodā kopumā, var identificēt konkrētos tirgus, kuros cenas pārsvarā ir zemākas, salīdzinot ar pārējiem Latvijas reģioniem, kā arī identificēt konkrētos tirgus, kuros cenas ir bijušas augstākas. Var secināt, ka visa perioda ietvaros zemākas autogāzes mazumtirdzniecības cenas ir Balvu, Siguldas, Jēkabpils, Saulkrastu konkrētajos tirgos, savukārt augstākās cenas ir bijušas Valkas, Krāslavas, Liepājas, Dobeles un Jelgavas konkrētajos tirgos. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka, ja 01.07.2011. cenu intervāls starp konkrētajiem tirgiem bija 0,053 LVL/l (starpībai vienmērīgi izlīdzinoties starp tirgiem), tad 01.12.2011. cenu intervāls bija 0,049 LVL/l, turklāt 01.12.2011. Jēkabpils konkrētajā tirgū vidējā svērtā mazumtirdzniecības cena ir būtiski zemāka kā pārējos tirgos (t.i., nākamā zemākā mazumtirdzniecības vidējā svērtā cena bija Kuldīgā, kur tā bija par 0,016 LVL/l zemāka), savukārt cenu intervāls starp pārējiem konkrētajiem tirgiem ir tikai 0,033 LVL/l.

Uzraudzības ietvaros veiktā korelācijas analīze (korelācijas koeficients ir 0,02) norāda, ka nav ciešas saistības starp noteiktās cenas apmēru atkarībā no tirgus koncentrācijas līmeņa, respektīvi, nav konstatēta kopēji izteikta tendence, kas norādītu, ka tirgos ar augstāku koncentrācijas līmeni tiek piemērotas augstākas mazumtirdzniecības cenas. Tāpat arī korelācijas analīze norāda (korelācijas koeficients ir 0,04), ka nepastāv saistība starp atsevišķos konkrētajos tirgos noteikto cenu apmēru un šī konkrētā tirgus ģeogrāfisko atrašanās vietu, respektīvi, noteiktās mazumtirdzniecības cenas apmērs nav tieši atkarīgs no tā, cik tālu konkrētā GUS atrodas no Rīgas. Līdz ar to var secināt, ka cenu atšķirības starp reģioniem nav tieši atkarīgas no kāda viena tirgu ietekmējoša faktora, bet piemērotās cenas apmēru katrā atsevišķā GUS kopsakarā var ietekmēt daudzu faktoru kopums, piemēram, konkrētā tirgus apjoms, GUS atrašanās vieta konkrētajā tirgū, specifiski izmaksas ietekmējoši apstākļi, konkurences intensitāte tirgū u.c. faktori.

2. SAISTĪTAIS TIRGUS (AUTOGĀZES IEKĀRTU UZSTĀDĪŠANA)

2.1. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas konkrētais tirgus

2.1.1. Konkrētās preces tirgus

Automašīnu dzinēju darbināšanai šobrīd pārsvarā kā degviela tiek izmantots dažādu marku benzīns vai dīzeļdegviela, tomēr dzinēju darbināšanai pēc nelielas automašīnas degvielas sistēmas pārbūves un pielāgošanas var tikt izmantota arī autogāze.

Autogāzi teorētiski var izmantot kā degvielu gan benzīna dzinējiem, gan arī dīzeļdegvielas dzinējiem, tomēr praktiski dīzeļdzinēju pārbūve un pielāgošana (lai tajos kā degvielu varētu izmantot autogāzi) ir būtiski dārgāka kā benzīna dzinēju pārbūve, tādējādi, ņemot vērā gan nepieciešamo investīciju apjomu autogāzes iekārtas uzstādīšanā šī veida dzinējiem, gan arī citus faktorus (dīzeļdegvielas mazo patēriņu, dzinēja resursu u.c.), dīzeļdegvielas dzinēju pārbūve pasaulē nav ieguvusi popularitāti automašīnu īpašnieku vidū (tostarp Latvijā). Ņemot vērā minēto, faktiski gan Latvijā, gan arī citur pasaulē ar dīzeļdegvielu darbināmu dzinēju pārbūvei (turpmākajai darbināšanai ar autogāzi) nepastāv būtisks pieprasījums.

Savukārt dzinējiem, kuru darbināšanai tiek izmantots benzīns, pārbūve un dzinēja pielāgošana darbināšanai ar autogāzes degvielu tehnoloģiski ir samērā vienkārša, neprasa lielus finanšu ieguldījumus, turklāt arī paredzamais ekonomiskais ieguvums (iekārtas uzstādīšanas un apkopes izmaksas pretstatot benzīna un autogāzes mazumtirdzniecības cenas starpībai kopsakarā ar dzinēja degvielas patēriņa izmaiņām darbinot to ar benzīnu vai autogāzi) ir ātrāks un būtiski nozīmīgāks (nekā dīzeļdzinēju gadījumā). Ņemot vērā automašīnu dzinēju dažādos veidus, degvielas padeves sistēmu atšķirības u.c., arī uzstādāmās autogāzes iekārtas atšķiras pēc to komponentēm, uzstādīšanas un apkopes izpildījuma un sarežģītības. Aptaujājot tirgus dalībniekus, tika noskaidrots, ka uz 2012.gada sākumu Latvijā ir iespējams uzstādīt dažādu paudžu autogāzes iekārtas, kas paredzētas automašīnu benzīna dzinējiem gan ar karburatora degvielas padeves sistēmu, gan ar inžektora sistēmu, tāpat iekārtas, kas paredzētas darbībai automašīnās ar lambda zondi vai bez tās, turklāt autogāzes vadības iekārtas iespējams saslēgt kopā ar automašīnā uzstādīto OBD (On-Board-Diagnostics), kas ļauj automašīnas rūpnīcā uzstādītajām sistēmām kontrolēt autogāzes padevi. Tāpat autogāzes iekārtas atšķiras atkarībā no veida, kādā tiek organizēta autogāzes padeve dzinēja cilindros, respektīvi, autogāzes padeve kopumā degvielas sistēmā, padeve katram cilindram vai izmantojot secīgās izkļiedētās gāzes iesmidzināšanas sistēmu. Uzstādāmo autogāzes sistēmu pamatveidojošās sastāvdaļas ir gāzes balons (autogāzes degvielas tvertne), reduktors, multivārsts, filtri, iesmidzināšanas sprauslas un autogāzes iekārtas vadības bloks. Visas šīs iekārtas sastāvdaļas ir maināmas, un atsevišķā automašīnā uzstādītais autogāzes iekārtas komplekts var sastāvēt no dažādu ražotāju izstrādājumiem, t.i., savstarpēji aizvietojamiem elementiem.

No automašīnu īpašnieku viedokļa autogāzes iekārtas uzstādīšana ir konkrēts pakalpojums, kurš nepieciešams, lai automašīnas dzinēja darbināšanai kā degvielu varētu izmantot autogāzi. Patērētājam nav būtiski kādas markas iekārta tiek uzstādīta vai kādu marku komponentes veido konkrēto uzstādītāja piedāvāto autogāzes iekārtu, tomēr patērētājam ir svarīgi iekārtu darbības rādītāji pēc to uzstādīšanas, t.i., kāds būs autogāzes patēriņš, kādi iespējamie jaudas zudumi automašīnai, kādas un cik bieži būs autogāzes iekārtas apkopes u.tml. Tāpat no pieprasījuma puses ļoti svarīgs aizstājamības faktors ir pašas iekārtas un tās komponentu, tās uzstādīšanas un turpmāko apkopju kopējās izmaksas, īpaši, ņemot vērā, ka patērētāji, kas izlēmuši uzstādīt autogāzes iekārtas un turpmāk automašīnu dzinēju darbināšanai izmantot autogāzi, tādā veidā cenšas samazināt savus ikdienas izdevumus. No pieprasījuma puses pārsvarā autogāzes iekārtas uzstādīšanas pakalpojums ir nepieciešams kā komplekss pakalpojums, t.i.,

patērētājs iegādājas iekārtas komplektēšanas un uzstādīšanas pakalpojumus kopā ar pašu autogāzes iekārtu (atsevišķām autogāzes iekārtu veidojošajām sastāvdaļām). Konkrētajā gadījumā prece (autogāzes iekārta) bez tās uzstādīšanas nefunkcionē, savukārt, lai veiktu autogāzes iekārtu uzstādīšanu, ir jāiegūst CSDD sertifikāts, kurš apliecina tirgus dalībnieka kompetenci un apstiprina automašīnas pārbūves tehniskos noteikumus (tādējādi iekārtu uzstādīt nav tiesīgs pats patērētājs). Ņemot vērā minēto, var pieņemt, ka atsevišķi šai precei (autogāzes iekārtai bez uzstādīšanas) tirgū faktiski nav pieprasījums (protams, var būt atsevišķas situācijas, kad patērētājs iegādājas autogāzes iekārtu pie viena uzstādītāja, savukārt, tās uzstādīšanu veic pie cita tirgus dalībnieka, tomēr tā nav izplatīta prakse, turklāt var pieļaut, ka arī ekonomiski izdevīgāk ir iegādāties šo precī kopā ar uzstādīšanas pakalpojumu pie viena tirgus dalībnieka komplektā). Tādējādi no pieprasījuma puses par konkrēto precī ir pamatoti atzīt autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojumu kopumā, kas ietver arī autogāzes iekārtu veidojošo sastāvdaļu iegādi un komplektēšanu.

Ar autogāzes iekārtu uzstādīšanu var nodarboties tikai CSDD sertificēti uzņēmumi³³, kuri par savu darbu izsniedz atbilstošu dokumentu. Šis sertifikāts jāuzrāda, kad pēc iekārtas uzstādīšanas automašīnas īpašnieks dodas uz CSDD, kur jāveic pārbūvētās automašīnas pārreģistrācija. Tāpat tirgus dalībnieki norāda, ka autogāzes iekārtu uzstādīšanas darbību veikšanai nepieciešami meistari ar atbilstošu kvalifikāciju, zināšanām par autogāzi un izpratni par auto vispārējo mehānisko un elektronisko automašīnas uzbūvi, kuri spēj veikt vispārēju auto diagnostiku, tāpat nepieciešamas apmācības pie autogāzes iekārtu detaļu ražotājiem par katras detaļas specifiskajām un ražotāju sertifikāti vai atļaujas uzstādīt noteikto detaļu. Līdz ar to arī no piedāvājuma puses autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojumu var nodalīt atsevišķi no citiem automašīnu remontdarbiem vai pārbūvēm. To apliecina arī faktiskā atsevišķu tirgus dalībnieku specializēšanās tieši autogāzes iekārtu uzstādīšanā³⁴. Vienlaikus, izvērtējot tirgū esošo pakalpojuma piedāvājumu, secināms, ka autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojums pārsvarā tiek piedāvāts kā komplekss pakalpojums, t.i., iekārtas sastāvdaļu iegāde, komplektēšana un uzstādīšana. Pārsvarā tirgus dalībnieki piedāvā patērētājiem komplektu par vienotu pakalpojuma cenu, kurā ietverta pilna iekārtas uzstādīšana kopā ar iekārtas sastāvdaļu komplektēšanu un iegādi.

Līdz ar to, izvērtējot pieprasījuma un piedāvājuma faktoros, secināms, ka autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojums ir vērtējams kā atsevišķa konkrētā prece, turklāt, ņemot vērā autogāzes iekārtu un to uzstādīšanas specifiku, jāsecina, ka šis tirgus ietver arī pašu autogāzes iekārtu (autogāzes iekārtu veidojošo sastāvdaļu) iegādi pirms to uzstādīšanas automašīnā, t.i., autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojuma tirgus ietver autogāzes iekārtu veidojošo sastāvdaļu iegādi, to komplektēšanu un uzstādīšanu automašīnā.

2.1.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Nosakot ģeogrāfisko tirgu autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojumam, tika ņemti vērā līdzīgie konkurences apstākļi piedāvājuma pusē, kā arī ietekmējošie faktori pieprasījuma pusē.

Konkrētā ģeogrāfiskā tirgus robežas ir tieši atkarīgas no barjerām un šķēršļiem, kas ierobežo patērētāju iespējas piedalīties pakalpojuma iegādē visā Latvijā. Konkrētais pakalpojums tiek sniegts autogāzes uzstādītāju atrašanās vietā, tādējādi var pieļaut, ka patērētāja izvēli par pakalpojuma sniedzēju būtiski ietekmē veicamais attālums līdz pakalpojuma saņemšanas vietai. Turklāt jāņem vērā, ka autogāzes iekārtas uzstādīšana parasti tiek veikta 1-2 darba dienas, radot automašīnu īpašniekiem vēl papildus

³³ Atbilstoši Ministru kabineta 17.08.2004. noteikumiem Nr.725 "Transportlīdzekļu pārbūves noteikumi", pieejami: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=92907>;

³⁴ Piemēram, SIA „Ziemeļu auto” (<http://autogazes.lv/>), SIA „Dimeks” (<http://dimeks.lv/>) u.c.;

izmaksas, kas rodas, lai nogādātu automašīnu uz konkrēto izvēlēto autogāzes iekārtas uzstādīšanas vietu (jāmēro ceļš, lai nodotu automašīnu iekārtu uzstādīšanai, bet pēc tam – lai saņemtu jau ar autogāzes iekārtu aprīkotu automašīnu). Tāpat jāatzīmē, ka atsevišķas autogāzes iekārtas pēc neliela nobraukuma atkārtoti jānogādā uz konkrēto pakalpojuma sniegšanas vietu, lai veiktu autogāzes iekārtas regulēšanu vai iekārtas garantijas ietvaros veiktu kādas iekārtas daļas labošanu vai nomaiņu. Līdz ar to var pieņemt, ka veiktais attālums līdz pakalpojuma sniegšanas vietai var būt pietiekami būtisks, lai autogāzes iekārtu uzstādīšanas ģeogrāfisko tirgu sašaurinātu.

Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 3.punktā noteikto var uzskatīt, ka visiem autogāzes iekārtu uzstādītājiem konkurences apstākļi tirgū ir pietiekami līdzīgi visā Latvijas teritorijā, un no piedāvājuma puses nav pamata tirgu definēt šaurākas ģeogrāfiskās teritorijas robežās.

Precīza ģeogrāfiskā tirgus definēšana neietekmē uzraudzības uzdevumu īstenošanu, tādēļ konkrētās preces ģeogrāfiskā tirgus definīcija var tikt atstāta atvērta. Tirgus uzraudzības ietvaros kā ģeogrāfisko tirgu var apskatīt visu Latviju kopumā atbilstoši piedāvājuma aizstājamībai, tomēr jāatzīmē, ka atsevišķas izvērtējamās lietas ietvaros tirgus var tikt definēts arī šaurāk.

2.1.3. Konkrētie tirgi

Ņemot vērā augstāk minēto, KP secina, ka saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 4.punktu uzraudzības ietvaros izvērtējais konkrētais tirgus ir autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojuma tirgus Latvijā (ietver autogāzes iekārtu veidojošo sastāvdaļu iegādi, to komplektēšanu un uzstādīšanu automašīnā).

2.2. **Autogāzes iekārtu veidi un to uzstādīšanas cenas**

Var izšķirt 2 autogāzes iekārtu veidus, atkarībā no tā, kādiem dzinējiem šīs iekārtas ir domātas, t.i., benzīna vai dīzeļa dzinējiem. Benzīna dzinējiem domātas autogāzes iekārtas sīkāk var iedalīt atkarībā no tā, kāda veida gāze tiek izmantota, t.i., gāzveida SNG, šķidra veida SNG vai gāzveida saspiesta dabas gāze³⁵. Dabas gāzes iekārtas Latvijā vairs neuzstāda, pamatā uzpildes infrastruktūras trūkuma dēļ, savukārt šķidra veida SNG iekārtas netiek izmantotas to augsto izmaksu dēļ (pieckārt lielākas nekā šobrīd izmantojamajām)³⁶.

Atkarībā no autogāzes iekārtu pamatdarbības principiem un veiktajiem sistēmu uzlabojumiem tās iedala paaudzēs:

- 1) Pirmās paaudzes autogāzes iekārtas – tajās ietilpst gāzes aprīkojuma komplekts, ko uzstāda benzīna dzinējiem ar karburatoru vai inžektoriešprici, automobiļos bez lambda zondes;
- 2) Otrās paaudzes autogāzes iekārtas – tajās ietilpst gāzes iekārtas komplekts ar gāzes daudzuma vadības sistēmu, ko papildina elektroniska dozēšanas sistēma, kas darbojas pēc atgriezeniskā principa ar skābekļa padeves adapteri (lambda zonde). Tās uzstāda automašīnām ar inžektora dzinējiem un izstrādātās gāzes katalītiskajiem neitralizētājiem;
- 3) Trešās paaudzes autogāzes iekārtas – faktiski otrās paaudzes gāzes dozēšanas sistēmas pārveidotā monobloka uzstādīšana, ar gāzes atsevišķu padevi katram cilindram. Iekārta nodrošina izkliedētu sinhronu gāzes iesmidzināšanu ar sadalītājdozatoru, kuru vada ar elektronisku bloku;
- 4) Ceturtās paaudzes autogāzes iekārtas – sašķidrinātās naftas gāzes iekārtās tiek pielietota secīgās izkliedētās gāzes iešprīces sistēma, kas nodrošina un garantē dzinēja nevainojamu darbu dažādos ekspluatācijas apstākļos. Lai noteiktu gāzes sprauslu atvēršanās laiku atsevišķi katram cilindram, iešprīces

³⁵ SIA „Autonams” sniegtā informācija;

³⁶ SIA „Autogāze” sniegtā informācija;

sistēmās izmanto benzīna iešprīces vadības signālus, kas atvieglo dzinēja parametru iegūšanu automašīnai, kas darbojas ar gāzi un tādi, kas izmanto benzīnu. Šīs sistēmas ļauj iebūvēt gāzes iekārtu vissarežģītāko dzinēju automobiļos ar dalītu benzīna iešprīci, t.sk., apgādātiem ar borta pašdiagnostikas sistēmām;

- 5) Piektās paaudzes autogāzes iekārtas – dzinēja sadegšanas kamerā tiek padota šķidra gāze (nevis gāzveida). No gāzes balona ar sūkņa palīdzību ar augstu spiedienu pa gāzes maģistrāli gāze tiek padota tieši sprauslā un tālāk cilindrā bez sildīšanas reduktorā.

Latvijā ir pieejamas pirmās, otrās un ceturtās paaudzes autogāzes iekārtas. Trešās paaudzes iekārtas vairs netiek ražotas, bet piektās paaudzes iekārtas 2012.gada sākumā vēl bija testēšanas stadijā, turklāt tās ir ievērojami dārgākas, kas mazina patērētāju interesi par šīs paaudzes iekārtu uzstādīšanu³⁷.

Tāpat iekārtas var iedalīt atkarībā no tā, kādām dzinēju atgāzu EURO normām to darbība atbilst (EURO 1, 2, 3, 4, 5 normas)³⁸.

Apkopojot aptaujāto autogāzes iekārtu uzstādītāju sniegto pakalpojumu cenas, secināms, ka autogāzes iekārtas uzstādīšanas izmaksas (iekārtas un uzstādīšanas kopējā cena) svārstās no aptuveni 270 LVL līdz pat 1200 LVL. Jāņem vērā, ka autogāzes iekārtu kopā ar uzstādīšanu cenu apmēra lielais intervāls ir skaidrojams gan ar dažādām tirgū pieejamajām autogāzes iekārtām (dažādu paaudžu iekārtas) un to komplektācijas (dažādu ražotāju komponentes), gan arī ar katras automašīnas, kurai paredzēts uzstādīt autogāzes iekārtu, tehnisko specifikāciju (dzinēja cilindru skaits, degvielas iesmidzināšanas veids, borta pašdiagnostikas sistēmu esamība u.tml.). Tāpat svarīgi atzīmēt, ka autogāzes iekārta (automašīnā uzstādāmais iekārtu un dažādu tās sastāvdaļu kopums) var tikt komplektēta no dažādu ražotāju atsevišķiem komponentiem, tādējādi katram klientam kopējā cena var būtiski mainīties atkarībā no klienta izvēlētas iekārtas komplektācijas. Šobrīd visvairāk izmantoto iekārtu (4.paaudzes autogāzes iekārtu) uzstādīšanas kopējās izmaksas svārstās aptuveni no 400 LVL līdz 950 LVL dzinējiem ar 4 cilindriem, no 480 LVL līdz 1000 LVL dzinējiem ar 6 cilindriem un no 650 LVL līdz 1200 LVL dzinējiem ar 8 cilindriem. Vidēji iekārtas uzstādīšanas cena (servisa darbs un uzstādītāja uzcenojums) veido no 100 LVL līdz 200 LVL, savukārt pārējo kopējās iekārtas cenu veido pašas iekārtas (iekārtu veidojošo sastāvdaļu) izmaksas.

2.3. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas ekonomiskais pamatojums

Pārsvārā patērētājs, investējot autogāzes iekārtas uzstādīšanā ievērojamus finanšu līdzekļus, ir izvēlējis uzstādīt automašīnai autogāzes iekārtu ar mērķi ekonomēt finanšu līdzekļus (sākotnēji atpelnot ar iekārtas uzstādīšanu saistītos izdevumus). Ņemot vērā autogāzes zemāku cenu salīdzinājumā ar benzīna cenu (piemēram, 06.11.2012. SIA „Lukoil Baltija R” degvielas uzpildes stacijās autogāze bija par 0,483 LVL lētāka nekā 95E markas benzīns³⁹), kā arī tās augstāku patēriņu⁴⁰, izmantojot autogāzi, iespējams būtiski samazināt izmaksas. Kopējais iegūtais degvielas izmaksu samazinājums atkarīgs no automašīnas degvielas patēriņa, kā arī nobrauktā attāluma – jo lielāks degvielas patēriņš un nobraukums, jo lielāks ir potenciālais ieguvums degvielas izmantošanā, pārorientējoties no benzīna izmantošanas un autogāzes izmantošanu.

³⁷ SIA „AG Systems”, SIA „Dimeks” sniegtā informācija, publiski pieejamā informācija <http://www.heinrihs-gaze.lv/informacija/gazes-uzpildes-paaudzes/>;

³⁸ SIA „Autogāze” sniegtā informācija;

³⁹ Pieejams: <http://www.leta.lv/news/latvia/66FC53D6-6186-426C-81E2-31BA9DA9F5AE/>;

⁴⁰ Autogāzes iekārtu uzstādītāju sniegtā informācija liecina, ka degvielas patēriņš (izmantojot autogāzi) vidēji pieaug par 10% (salīdzinot ar benzīna patēriņu);

Autogāzes un benzīna patēriņa izmaksu atšķirības, LVL⁴¹

Nobraukums gadā (km)	Benzīna patēriņš (litri uz 100 km)			Autogāzes patēriņš (litri uz 100 km)			Izmaksu atšķirība		
	7,0	9,0	11,0	7,7	9,9	12,1			
5000	324,1	416,7	509,3	170,6	219,3	268,0	153,5	197,4	241,3
10000	648,2	833,4	1018,6	341,1	438,6	536,0	307,1	394,8	482,6
15000	972,3	1250,1	1527,9	511,7	657,9	804,0	460,6	592,2	723,9
20000	1296,4	1666,8	2037,2	682,2	877,1	1072,1	614,2	789,7	965,1
25000	1620,5	2083,5	2546,5	852,8	1096,4	1340,1	767,7	987,1	1206,4
30000	1944,6	2500,2	3055,8	1023,3	1315,7	1608,1	921,3	1184,5	1447,7

Avots: izveidota izmantojot tirgus dalībnieku sniegto informāciju.

Ar autogāzes iekārtas uzstādīšanu saistītās izmaksas ir pietiekami augstas, lai iekārtas uzstādīšana nebūtu ekonomiski izdevīga pilnīgi visos gadījumos. Uzraudzības ietvaros aptaujāto tirgus dalībnieku piedāvātās autogāzes iekārtu aptuvenās uzstādīšanas izmaksas atkarībā no automašīnas dzinēja cilindru skaita un citiem automašīnas tehniskajiem raksturlielumiem, kā arī iekārtas kvalitātes svārstās robežās no 270 līdz 1200 LVL. Tāpat uzraudzības ietvaros secināts, ka šobrīd visvairāk izmantoto iekārtu (4.paaudzes autogāzes iekārtu) uzstādīšanas kopējās izmaksas dzinējiem ar 4 cilindriem svārstās aptuveni no 400 LVL līdz 950 LVL. Tādējādi secināms, ka pie nobraukuma, kas ir mazāks par 10 tūkst. km gadā, autogāzes iekārtas uzstādīšanas cena varētu atmaksāties tikai vairāku gadu garumā (ņemot vērā aprēķina piemērā izmantotos rādītājus). Tāpat vairāku gadu garumā iekārtas uzstādīšanas izmaksas atmaksājas arī pie nobraukuma 10 tūkst. km, ja automašīnas degvielas patēriņš ir zem 11 litriem / 100 km. Savukārt jau pie nobraukuma 15 tūkst. km vai mazāka nobraukuma ar automašīnu, kuras degvielas patēriņš ir lielāks par 9 litriem / 100 km, autogāzes iekārtas uzstādīšanas investīcijas iespējams atgūt jau viena gada laikā.

Papildus ir jāņem vērā, ka uzstādītai autogāzes iekārtai ir nepieciešams veikt periodiskas tehniskās apkopes (papildus ierastajām apkopēm), kas arī rada papildu izmaksas iekārtas lietotājam, palielinot kopējo periodu, kurā autogāzes iekārtas uzstādīšana ekonomiski atmaksājas.

To, ka autogāzes iekārtu uzstādīšana ne vienmēr ir pamatota un ekonomiski izdevīga norāda arī eksperti, paužot viedokli, ka vidēji gadā ar automašīnu nobraucot 10-20 tūkst. km, gāzes iekārtas uzstādīšana ekonomiski neatmaksājas⁴².

2.4. Autogāzes izmantošanas priekšrocības un trūkumi

Autogāzes izmantošana kā automobiļu degviela salīdzinājumā ar benzīna vai dīzeļdegvielas izmantošanu paredz gan vairākas priekšrocības, gan arī trūkumus.

Galvenā priekšrocība, izmantojot autogāzi, ir iespēja samazināt izmaksas – autogāze Latvijā ir aptuveni divas reizes lētāka nekā benzīns un dīzeļdegviela. Neskatoties uz to, ka autogāzes patēriņš pārsvarā gadījumu nedaudz pārsniedz benzīna

⁴¹ Ņemta vērā autogāzes iekārtu uzstādītāju sniegtā informācija par autogāzes patēriņa vidējo pieaugumu par 10% salīdzinot ar benzīna patēriņu; aprēķinā par piemēru izmantota 06.11.2012. SIA „Lukoil Baltija R” degvielas uzpildes stacijās piemērotās autogāzes (0,443 LVL/l) un 95E markas benzīna (0,926 LVL/l) cenas, pieejams: <http://www.leta.lv/news/latvia/66FC53D6-6186-426C-81E2-31BA9DA9F5AE/>;

⁴² „Gāzes iekārta ne vienmēr būs medusmaize”, U.Andersons, Dienas bizness, 24.10.2012. Pieejams: <http://www.db.lv/auto/gazes-iekarta-ne-vienmer-bus-medusmaize-381073>;

patēriņu⁴³, degvielai patērēto naudas līdzekļu ekonomija jebkurā gadījumā ir pietiekami ievērojama. Autogāzes patēriņa attiecība pret benzīna patēriņu ir atkarīga no uzstādītās autogāzes iekārtas veida, t.i., autogāzes patēriņš var būt pat 30% lielāks nekā benzīna patēriņš vecākas paaudzes autogāzes iekārtām, savukārt, uzstādot jaunākās paaudzes autogāzes iekārtas, autogāzes patēriņš attiecībā pret benzīna patēriņu būtiski nemainās. Tāpat autogāzes iekārtu uzstādītāji⁴⁴ norāda, ka, izmantojot autogāzi, tiek radīti mazāki toksiskie izmeši, jo autogāze nesatur kaitīgos piemaisījumus (svinu, sēru), tāpat, izmantojot autogāzi kā degvielu, tiek samazināts kopējais ogļskābās gāzes izmešu daudzums par 15 - 20%. Nozīmīga autogāzes degvielas priekšrocība salīdzinājumā ar benzīnu ir tā, ka autogāze nenomazgā eļļas plēvi no cilindra sienām un neatšķaida eļļu karterī, tādējādi saglabā motorresursu un motoreļļas lietderīgo mūžu. Tāpat autogāze viegli sajaucas ar gaisu un vienmērīgāk piepilda cilindrus ar viendabīgu maisījumu, tādēļ dzinējs strādā līdzīgāk un klusāk. Tā kā autogāze sadeg lēnāk nekā benzīns, tas pazemina slodzi uz virzuļu grupu un kloķvārpstu, tādējādi dzinējs strādā „mīkstāk”, turklāt autogāzes maisījums sadeg pilnībā, tādēļ degkamerā neizveidojas uzdegums. Papildinot minētās priekšrocības, autogāzes iekārtu uzstādītāji norāda, ka visā pasaulē autogāze ir atzīta kā lēta, ekoloģiski tīra degviela, kas daudzās savās īpašībās pārspēj benzīnu.

Kā *trūkumus*, izmantot autogāzi kā automašīnas degvielu, autogāzes iekārtu uzstādītāji norāda nelielu automašīnas dinamisko rādītāju pazemināšanos par 2-5% atkarībā no dzinēja kompresijas pakāpes, izmantojot autogāzi dzinēja jauda nedaudz samazinās, tāpat gada aukstajā laikā dzinēju nav iespējams iedarbināt ar autogāzi (dzinēju darbina ar benzīnu, līdz tas uzsilst). Vienlaikus nedaudz pieaug automašīnas svars, turklāt autogāzes balons (degvielas tvertne) aizņem vietu bagāžas nodalījumā (ir toroidālie baloni, kas ir uzstādāmi rezerves riteņa nišā, bet tie ir dārgāki, turklāt, ja automašīnā grib vest arī rezerves riteni, tas tāpat jānovieto bagāžas nodalījumā). Sākotnējās investīcijas, kas nepieciešamas autogāzes iekārtas uzstādīšanai, ir samērā būtisks autogāzes iekārtu izmantošanas attīstības trūkums, – izmaksas par iekārtas uzstādīšanu atkarībā no automašīnas modeļa, dzinēja u.c. tehniskajiem parametriem var svārstīties no aptuveni 270 LVL līdz pat 1200 LVL. Turklāt jāņem vērā, ka arī turpmākajā autogāzes iekārtas izmantošanā būs nepieciešams veikt autogāzes iekārtas tehniskās apkopes (papildus ierastajām apkopēm), t.i., ik pēc 10 – 20 tūkst. km nobraukuma (atkarībā no uzstādītās iekārtas) būs nepieciešams veikt autogāzes iekārtas tehnisko apkopi (iekārtas diagnostika, pēc nepieciešamības arī tās darbības pielāgošana, tāpat arī apkopes laikā tiks nomainīti autogāzes filtri). Atsevišķi iekārtu uzstādītāji norāda, ka šķērslis pārejai uz automašīnu darbināšanu ar autogāzi ir ierobežojums automašīnām ar autogāzes degvielas iekārtām izmantot slēgtās apakšzemes autostāvvietas, retāk pieejamās autogāzes uzpildes stacijas, kā arī nedaudz sarežģītāka degvielas patstāvīga iepildīšana (var būt nepieciešama operatora palīdzība).

2.5. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus apjoms

Ņemot vērā, ka pēc autogāzes iekārtas uzstādīšanas automašīnas īpašnieks dodas uz CSDD, lai veiktu pārbūvētā automobiļa pārreģistrāciju, tirgus uzraudzības ietvaros tika iegūta informācija no CSDD⁴⁵ par transportlīdzekļu skaitu, kuriem uzstādītas

⁴³ The Royal Automobile Club of Queensland. Pieejams:

http://www.racq.com.au/motoring/cars/car_advice/car_fact_sheets/lp_gas;

Aptaujāto autogāzes iekārtu uzstādītāju sniegtā informācija;

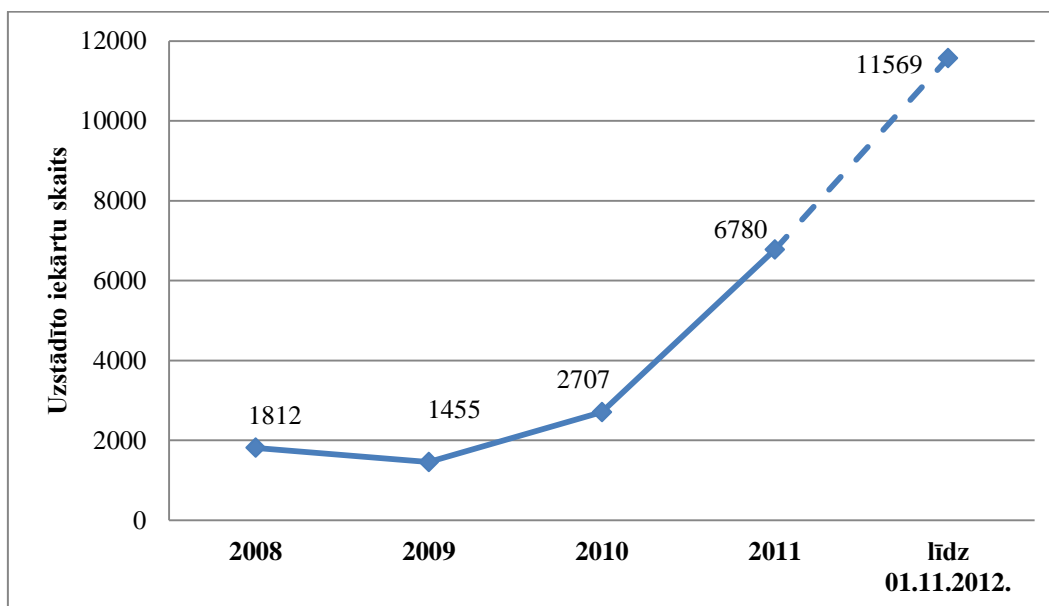
⁴⁴ Uzraudzības ietvaros kopumā informāciju sniedza 9 autogāzes iekārtu uzstādītāji: SIA „Electro leader”, SIA „Dimeks”, SIA „Ziemeļu auto”, SIA „AG Systems”, SIA „ADS Serviss”, SIA „Autonams”, SIA „Gāzes serviss”, SIA „Abi MV”, SIA „Autogāze”;

⁴⁵ CSDD 25.01.2012. vēstule Nr.11.11-8/153 un 20.11.2012. vēstule;

(veiktas pārbūves) autogāzes iekārtas. Iegūtā informācija, kas atspoguļota attēlā, precīzi identificē autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus kopējo apjomu.

Attēls Nr.18

Transportlīdzekļos uzstādīto autogāzes iekārtu skaits 2008.-2012.gada 1.novembrim

Avots: izveidots pēc CSDD datiem.

Kopējais uzstādīto autogāzes iekārtu skaits 2008.gadā bija tikai 1812, bet 2009.gadā tika pārbūvētas vēl mazāk automašīnas – 1455. Sākot ar 2010.gadu pārbūvēto automašīnu skaits ik gadu ir pieaudzis, t.i., līdz 11569 veiktajām pārbūvētām 2012.gada 10 mēnešos. 2011.gadā veikto pārbūvju skaits bija 2,5 reizes lielāks nekā iepriekšējā gadā, savukārt 2012.gada 10 mēnešos veikto pārbūvju skaits ir 1,7 reizes lielāks nekā visā 2011.gadā kopumā. Kopumā salīdzinot 2012.gada 10 mēnešos veikto pārbūvju skaitu ar 2008.gada rādītājiem, secināms, ka pārbūvju skaits 2012.gada 10 mēnešos ir 6,4 reizes lielāks nekā 2008.gadā, turklāt 2012.gada 10 mēnešos ir veiktas gandrīz tik pat daudz pārbūves cik iepriekšējā izvērtētajā periodā (no 2008.gada līdz 2011.gadam) kopumā. Lielo autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus apjoma pieaugumu 2011. un 2012.gadā var izskaidrot ar 2011.gada beigās izvērsto informatīvo kampaņu⁴⁶ par autogāzes kā degvielas izmantošanas priekšrocībām un ieguvumiem, kā arī benzīna cenu pieaugumu (1 LVL/l cenas „psiholoģiskās robežas” pārsniegšanu 2012.gada sākumā).

2.6. Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus attīstība

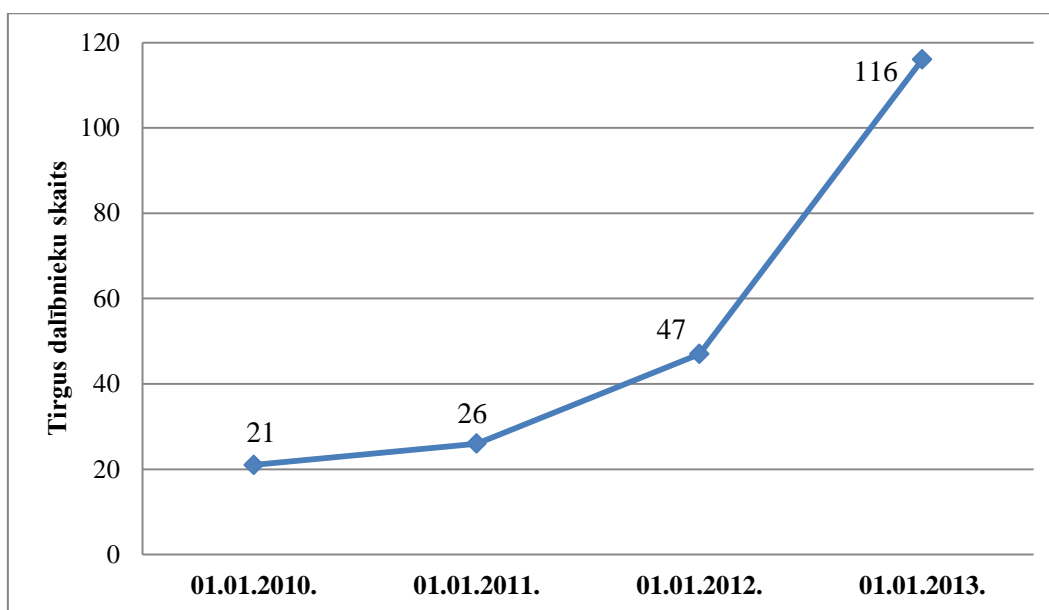
2.6.1. Konkurences situācija tirgū

Lai veiktu autogāzes iekārtu uzstādīšanu, ir jāiegūst CSDD sertifikāts, kurš apliecina tirgus dalībnieka kompetenci un apstiprina automašīnas pārbūves tehniskos noteikumus, līdz ar to faktiski ar autogāzes iekārtu uzstādīšanu var nodarboties tikai CSDD sertificēti uzņēmumi⁴⁷. Komersantu skaits pa gadiem, kuriem izsniegti un konkrētajā gadā bija spēkā CSDD sertifikāti, ir atspoguļoti attēlā.

⁴⁶ SIA „Autonams”, SIA „Inchcape”, SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”, SIA „Sixt Leasing”, CSDD un AS „Swedbank” informatīvā kampaņa „Maini degvielu. Maini vidi.”, publiski pieejama informācija: <http://www.delfi.lv/auto/zinas/kampanas-ietvaros-aicina-autovaditajus-izmantot-autogazi.d?id=41948754>;

⁴⁷ Atbilstoši Ministru kabineta 17.08.2004. noteikumiem Nr.725 "Transportlīdzekļu pārbūves noteikumi", pieejami: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=92907>;

Tirgus dalībnieku skaits 2010.-2013.g.

Avots: izveidots pēc CSDD datiem.

Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgū 01.01.2010. darbojās tikai 21 tirgus dalībnieks, 01.01.2013. tas pieauga jau līdz 116 tirgus dalībniekiem, kas ir 5,5 reizes vairāk nekā apskatītā perioda sākumā. Salīdzinot tirgus dalībnieku skaita izmaiņas par gadiem ar kopējo tirgū uzstādīto iekārtu skaitu (pieņemot, ka katra gada 1.janvārī esošie tirgus dalībnieki ir veikuši pārbūves iepriekšējā kalendārajā gadā), redzams, ka abu rādītāju tendences savā starpā korelē, t.i., pieaugot tirgus apjomam, pieaug arī tirgū darbojošos dalībnieku skaits. Attiecinot uzstādīto autogāzes iekārtu skaitu uz tirgus dalībnieku skaitu perioda ietvaros katrā konkrētajā gadā, secināms, ka kopumā 2009.gadā viens tirgus dalībnieks vidēji uzstādīja 69 autogāzes iekārtas, 2010.gadā - 104 autogāzes iekārtas, bet 2011.gadā - 144 autogāzes iekārtas. 2012.gada 10 mēnešos kopā Latvijā tika uzstādītas 11569 autogāzes iekārtas, tādējādi 2012.gada 10 mēnešos viens tirgus dalībnieks vidēji uzstādīja 100 autogāzes iekārtas.

Vienlaikus jāatzīmē, ka autogāzes iekārtu uzstādītāji darbojas visā Latvijā, jo redzams, ka, piemēram, 01.01.2013. tirgus dalībnieki savu darbību ir sertificējuši kopumā 21 Latvijas pilsētā (un to teritorijās). Lielākā daļa tirgus dalībnieku darbojas Rīgā un tās apkārtnē (50%).

Visi uzraudzības ietvaros aptaujātie autogāzes iekārtu uzstādītāji norāda, ka konkrētā pakalpojuma tirgū konkurence ir ļoti liela, tirgū darbojas daudz sertificēti uzņēmumi, turklāt arī jaunu tirgus dalībnieku ienākšanai tirgū nepastāv būtiski šķēršļi vai kādi ierobežojumi. Tirgus dalībnieki norāda, ka, lai komersants varētu ienākt tirgū un sākt sniegt autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojumu, tam ir nepieciešami apmācīti atbildīgie speciālisti, ir jāizstrādā autogāzes iekārtu uzstādīšanas tehniskie noteikumi un tie jāaskaņo ar CSDD, kā arī ir nepieciešamas atbilstoši aprīkotas telpas (servisa telpas ar pacelāju vai bedri) pamata servisa darbiem nepieciešamie instrumenti, automašīnas atgāzu analizators un auto diagnostikas aparatūra. Tirgus dalībnieki norāda, ka nepieciešamās finanšu investīcijas minēto nosacījumu izveidei ir aptuveni 10 – 20 tūkst. LVL.

Vienlaikus tirgus dalībnieki norāda, ka nepastāv nekādi ierobežojumi attiecībā uz autogāzes iekārtu veidojošo komponentu (detāļu) pieejamību, respektīvi, Latvijas tirgus dalībniekiem ir pieejamas visas ES esošo vadošo zīmolu (Eiropas tirgū ir aptuveni

6 ražotāju autogāzes iekārtas un atsevišķas iekārtu detaļas) autogāzes iekārtu detaļas (no ražotāju pilnvarotajiem pārstāvjiem Latvijā vai tieši no ražotāja). Turklāt autogāzes iekārtas komplekts (detaļu komplekts, ko nepieciešams uzstādīt) var tikt komplektēts no atsevišķām dažādu ražotāju detaļām.

Tirgus dalībnieki norāda, ka, ņemot vērā konkrētā pakalpojuma veikšanas sagaidāmo rezultātu (uzstādīta autogāzes iekārta, lai transportlīdzekļos kā degvielu varētu izmantot autogāzi) un klientu samērā nelielās zināšanas par autogāzes iekārtu zīmoliem (konkrētiem ražotājiem), iekārtu specifiku, iekārtu veidojošo sastāvdaļu dažādām komplektēšanas iespējām, konkurence tirgū, galvenokārt, notiek ar konkrētā pakalpojuma cenu. Autogāzes iekārtu uzstādītāji norāda, ka klientiem konkrētā pakalpojuma cenas faktors ir būtiskākais, par ko liecina arī fakts, ka klienti ļoti bieži pirms konkrēta pakalpojuma sniedzēja izvēlēšanās veic iepriekšēju tirgus cenu aptauju, pārsvarā priekšroku dodot tieši tam pakalpojuma sniedzējam, kurš piedāvā zemāku cenu. Tāpat klientiem, izvēloties pakalpojuma sniedzēju, svarīgs faktors ir piedāvātās autogāzes iekārtas kvalitāte (ko visbiežāk clients saista ar iekārtas garantijas perioda ilgumu) un konkrētās iekārtas paredzamajiem darbības rādītājiem, t.i., cik bieži būs jāveic iekārtas tehniskās apkopes, kāda ir paredzamā degvielas patēriņa attiecība (benzīns / gāze) u.tml.

2.6.2. Autogāzes kā degvielas tirgus attīstības kavēkli

Autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgus dalībnieki uzraudzības ietvaros ir norādījuši uz būtiskākajiem šķēršļiem, kas kavē autogāzes tirgus attīstību, t.i., kas kavē autogāzes kā transportlīdzekļu degvielas izplatību:

- 1) Latvijā ir maz iespēju patērētājiem iegādāties jaunu automašīnu ar automašīnas ražotāja (vai tā pārstāvja) iebūvētām autogāzes iekārtām, turklāt, ja arī atsevišķu zīmolu auto šāda iespēja ir, tas netiek popularizēts;
- 2) Auto lietotāju iespēju uzstādīt autogāzes iekārtu par paša lietotāja līdzekļiem automašīnās, uz kurām vēl tiek attiecināta automašīnas ražotāja garantija, liedz automašīnas garantijas nosacījumi;
- 3) Lai izmantotu autogāzi kā degvielu, automašīnas lietotājam nepieciešams ieguldīt papildus naudas līdzekļus autogāzes iekārtas uzstādīšanai;
- 4) Latvijā ir maz autogāzes uzpildes stacijas (salīdzinot ar iespēju uzpildīt benzīnu), patērētāju veicamie attālumi līdz uzpildes vietai kļūst lielāki;
- 5) Autogāzes uzpildes iekārtas DUS teritorijā ir izvietotas atstatus, turklāt tās parasti nav izvietotas zem jumta, kā tas ir pārējo degvielu uzpildes iekārtām;
- 6) Lietotāju piesardzība pret augstākas bīstamības klases degvielas (autogāzes) lietošanu un uzpildīšanu;
- 7) Plaši izplatītā informācija un stereotipi par autogāzes izmantošanas trūkumiem, kas lielākoties attiecināmi uz vecu paaudžu autogāzes iekārtu izmantošanu;
- 8) Informācijas trūkums par autogāzes kā degvielas izmantošanas priekšrocībām un ekonomiskajiem ieguvumiem;
- 9) Nav valsts atbalsta autogāzes kā „zaļākas” un ekonomiski izdevīgākas degvielas izmantošanai (informācijas kampaņas – popularizēšana, iekārtu uzstādīšanas dotācijas, transportlīdzekļa nodokļa atlaide automašīnām, kas izmanto autogāzi, stāvvietu maksas atlaides u.tml.);
- 10) Autogāzes uzstādītāju reputācijas un atpazīstamības trūkums, kā arī autogāzes izmantošanas reputācija kā trūcīgo cilvēku degvielas izvēle.

2.7. Jaunu auto pieejamība, auto garantijas nosacījumi

Ņemot vērā KP apzinātos iespējamās autogāzes tirgus attīstību kavējošos faktorus (uzsākot tirgus uzraudzību), kas turklāt lielā mērā atbilst arī autogāzes iekārtu uzstādītāju viedoklim, viens no uzraudzības ietvaros definētajiem uzdevumiem bija izvērtēt jaunu automašīnu pieejamību Latvijas tirgū ar automašīnu ražotāju iebūvētām autogāzes iekārtām, kā arī izvērtēt jaunu automašīnu garantijas nosacījumus attiecībā uz autogāzes iekārtas uzstādīšanas iespēju garantijas perioda ietvaros.

Uzraudzības ietvaros tika aptaujāti 13 automašīnu tirgotāji (dīleri un importētāji), kuri kopumā pārstāv 29 dažādu Latvijas tirgū pieejamu zīmolu automašīnas. Apkopojot automašīnu tirgotāju iesniegto informāciju un izvērtējot publiski pieejamo informāciju⁴⁸, secināms, ka tirgū var iegādāties 6 zīmolu jaunas automašīnas, kuras ir iespējams komplektēt ar jau rūpnīcā uzstādītu autogāzes iekārtu – Ford, Opel, KIA, VW, Renault un Mercedes-Benz (tikai mikroautobuss Sprinter 316 LGT). Pārējo automašīnu zīmolu pārstāvji norāda, ka šāda komplektācija (ar autogāzes iekārtu) no auto ražotāja puses netiek piedāvāta. Vienlaikus SAAB automašīnu dīleris Latvijā norādīja, ka, lai arī rūpnieciski automašīnas ar autogāzes iekārtu netiek piedāvātas, tomēr autogāzes iekārtas uzstādīšanu jaunai automašīnai ir iespējams veikt pie speciāli pilnvarotiem pārstāvjiem.

Automašīnu tirgotāji norāda, ka automašīnas īpašnieks drīkst (tā ir auto īpašnieka brīva izvēle) uzstādīt autogāzes iekārtu automašīnai, kurai ir spēkā ražotāja noteiktā jaunas automašīnas garantija, tomēr autogāzes iekārtas uzstādīšanas gadījumā automašīnas ražotāja rūpnīca neuztur garantiju automašīnas mezgliem, kas saistīti ar autogāzes iekārtas uzstādīšanu (jāatzīmē, ka pārējiem automašīnas mezgliem garantija paliek spēkā), t.i., garantija nesedz automašīnas darbības traucējumu un remontdarbu izmaksas, kas radušies trešās puses autogāzes iekārtas uzstādīšanas un autogāzes kā degvielas izmantošanas dēļ.

Pārsvārā visu automašīnu zīmolu garantijas noteikumos ir iekļauti nosacījumi, ka: (1) klients zaudē garantiju gadījumos, ja klienta automašīnai izdarītas izmaiņas vai pārveidojumi, ko nav paredzējis automašīnas ražotājs vai kas veikti neievērojot ražotāja tehniskos norādījumus; (2) garantija nesedz ražotāja neapstiprinātu uzņēmuma veiktu remontdarbu, pārveidojumu un izmaiņu sekas, kā arī ražotāja neapstiprinātu papildaprīkojumu uzstādīšanas sekas; (3) zaudējumus, kas radušies automašīnas ražotāja neapstiprinātu, neoriģinālu vai sliktas kvalitātes šķidrumu, detaļu, papildaprīkojuma, kā arī degvielas un tās papildvielu izmantošanas seku rezultātā.

Automašīnu tirgotāji norāda, ka autogāzes iekārtas uzstādīšana ir ļoti nopietna auto pārbūve (uzstādot autogāzes iekārtu, notiek gan mehāniska, gan elektroniska iejaukšanās esošajās automobiļa sistēmās un iekārtās), par kuru automobiļa ražotājs vairs nevar uzņemt atbildību un attiecīgi garantēt ar šo pārbūvi saistīto sastāvdaļu normālu darbību. Ražotājs autogāzes iekārtas nav sertificējis, nav skaidrs, kā šīs iekārtas ietekmēs automobili, jo ražotājs motorus, elektroiekārtas, degvielas sistēmu u.c. nav paredzējis tādām pārbūvēm, nav veikti šo iekārtu darbības kopā ar uzstādītu autogāzes sistēmu testi, kas notiks ceļu satiksmes negadījumu laikā utt. Līdz ar to ražotājs nevar nest atbildību par šādu pārbūvi un saglabāt garantiju, kā arī šādas pārbūves gadījumā nevar saglabāt savu atbildību par preču un pakalpojumu drošumu.

⁴⁸ Pieejams: <http://www.ergauto.lv/Jaunami-30>;

SECINĀJUMI

- (1) Viss Latvijā patērētais (un arī tālāk eksportētais) SNG apjoms tiek ievests. Importa apjoms periodā ir pieaudzis, tomēr, galvenokārt, uz tālākā eksporta apjoma pieauguma rēķina, kopējam SNG patēriņam valstī būtiski nemainoties. Lielākie importētāji un eksportētāji ir SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Intergaz” un SIA „Lukoil Baltija R”. SNG importa un eksporta cenas periodā (2007. - 2011.) kopumā ir palielinājušās.
- (2) Latvijas tirgū patēriņam nodotais autogāzes apjoms periodā (2007. - 2012.) ir bijis mainīgs, pēdējos gados pieaugot gan patēriņam nodotajam autogāzes apjomam, gan arī autogāzes īpatsvaram kopējā degvielas patēriņā, tādējādi tirgus vērtējams kā pieaugošs, kas, galvenokārt, skaidrojams ar autogāzes cenas pievilcību.
Latvijas autogāzes patēriņa apjomu raksturojošie rādītāji (autogāzes īpatsvars kopējā degvielas patēriņā ir 3,4%, bet ar autogāzes iekārtu aprīkoto transportlīdzekļu skaita īpatsvars – 5,7%) ir būtiski zemāki par pasaules „autogāzes patēriņa līdervalstīm”, tomēr tie ir aptuveni vienādi ar valstīm, kurās benzīna un autogāzes cenu attiecība ir līdzīga Latvijā esošajai cenu attiecībai.
- (3) Komersantu skaits, kas periodā (2005. - 2011.) nodevuši patēriņam autogāzi, ir bijis samērā nemainīgs, 2011.gadā patēriņam autogāzi nododot 13 tirgus dalībniekiem. Lielāko autogāzes apjomu patēriņam Latvijā nodevuši SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Intergaz” un SIA „Lukoil Baltija R” (trīs dalībnieku kopējā tirgus daļa > 90% visā periodā), vēl 5 komersantu tirgus daļas periodā ir < 10% katram, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir < 1%.
SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļa patēriņam nodotajā apjomā 2011.gadā strauji pieauga, savukārt SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Intergaz” tirgus daļas samazinājās. SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļas pieaugums ir skaidrojams gan ar vairumtirdzniecības, gan ar mazumtirdzniecības apjomu pieaugumiem, kas, visticamāk, ir noticis zemu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenu piemērošanas rezultātā.
Vērtējot tirgus koncentrācijas līmeni pēc patēriņam nodotās autogāzes apjoma, secināms, ka tirgus ir augsti koncentrēts visa perioda (2007. – 2011.) ietvaros.
- (4) Autogāzes vairumtirdzniecības darījumus 2011.gadā ir veikuši 6 tirgus dalībnieki. Vadošās pozīcijas pēc tirgus daļām ieņem SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz” (dalībnieku kopējā tirgus daļa ir > 90% visā periodā), vēl 2 komersantu tirgus daļas ir < 10% katram, bet 1 komersanta tirgus daļa ir < 1%. Perioda (2007.-2011.) ietvaros SIA „Latvijas propāna gāze” tirgus daļa ir bijusi stabila, SIA „Intergaz” tirgus daļas apmēram ir tendence samazināties, savukārt SIA „Lukoil Baltija R” tirgus daļas apmēram ir tendence pieaugt. Tirgus daļu pārdale starp SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Intergaz”, visticamāk, ir notikusi dēļ vairumtirdzniecības cenu atšķirībām starp komersantiem.
Vērtējot vairumtirdzniecības tirgus koncentrācijas līmeni, secināms, ka tirgus ir augsti koncentrēts visa perioda (2007. – 2011.) ietvaros.
- (5) Autogāzes mazumtirdzniecības tirgū kopumā Latvijā 2011.gadā darbojās 40 tirgus dalībnieki, no kuriem lielākā daļa autogāzi izplata kopā ar pārējām degvielām (benzīnu, dīzeļdegvielu), no tiem: 24 tirgus dalībniekiem ir 1 GUS; 11 tirgus dalībniekiem ir no 2 līdz 5 GUS; 5 tirgus dalībniekiem ir > 5 GUS. Vadošās pozīcijas atbilstoši tirgus daļām kopumā Latvijā ieņem SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Lukoil Baltija R” (abu tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa ir > 40% visā periodā),

vēl 3 komersantu tirgus daļas ir < 10% katram, bet pārējo komersantu tirgus daļas ir < 5% katram. Gan 2 lielāko tirgus dalībnieku, gan arī 5 lielāko tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa perioda (2007. – 2011.) ietvaros pieaug.

Vērtējot mazumtirdzniecības tirgus koncentrācijas līmeni Latvijā kopumā, secināms, ka periodā no 2007. - 2009.gadam tirgus ir vērtējams kā mēreni koncentrēts, savukārt, 2010. un 2011.gadā tirgus ir vērtējams jau kā augsti koncentrēts. Izmaiņas izskaidrojamas gan ar tirgus dalībnieku skaita samazināšanos tirgū, gan arī ar lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļu (īpatsvara tirgū) pieaugumu perioda beigās.

(6) Uzraudzības ietvaros KP ir identificējusi 29 konkrētos autogāzes mazumtirdzniecības tirgus, secinot, ka 2011.gadā:

- SIA „Latvijas propāna gāze” darbojas 20 konkrētajos tirgos;
- SIA „Lukoil Baltija R” – 17;
- SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia” – 14;
- vēl 8 tirgus dalībnieki darbojas 2 - 5 konkrētajos tirgos;
- 29 tirgus dalībnieki darbojas tikai vienā - kādā no konkrētajiem tirgiem.

SIA „Latvijas propāna gāze” 14 konkrētajos tirgos tirgus daļa (pēc realizētā autogāzes apjoma) ir > 40% katrā, savukārt, SIA „Lukoil Baltija R” 8 konkrētajos tirgos tirgus daļa ir > 40% katrā. Abi tirgus līderi kopā darbojas 12 konkrētajos tirgos, 11 no kuriem abu kopējā tirgus daļa ir > 50%. Kopumā no 25 konkrētajiem tirgiem, kuros darbojas kāds no abiem līderiem (vai abi kopā), 23 konkrētajos tirgos tirgus daļa (atsevišķi kādam no tiem, vai arī abu tirgus daļa kopā) ir >40%. Tostarp, SIA „Lukoil Baltija R” Alūksnē un SIA „Latvijas propāna gāze” Valkā atrodas monopola stāvoklī (tiem ir 100% tirgus daļa).

Vērtējot autogāzes mazumtirdzniecības konkrēto tirgu koncentrācijas līmeni, secināms, ka pilnīgi visi no definētajiem konkrētajiem tirgiem ir vērtējami kā augsti koncentrēti visa perioda (2007. – 2011.) ietvaros. HHI indekss ir pieaudzis 8 konkrētajos tirgos, 7 tirgos tas nav būtiski mainījies, bet 14 tirgos HHI indekss ir samazinājies, kas izskaidrojams ar tirgus pārdali starp esošajiem tirgus dalībniekiem.

(7) Autogāzes mazumtirdzniecības cenu 14 tirgus dalībnieki nosaka, piemērojoties konkurentu noteiktajām cenām konkrētajos tirgos, savukārt 22 tirgus dalībnieki - veicot cenu aprēķina kalkulācijas. Lielākā daļa tirgus dalībnieku aprēķina vienu bāzes cenu, katrā konkrētajā tirgū cenu koriģējot atkarībā no dažādiem konkrēto tirgu ietekmējošiem faktoriem.

Izvērtējot 5 lielāko tirgus dalībnieku piemērotās mazumtirdzniecības cenas, secināms, ka kopumā Latvijā augstākais mazumtirdzniecības cenu līmenis ir SIA „Statoil Fuel & Retail Latvia”, kam seko SIA „Intergaz”, SIA „Latvijas propāna gāze”, SIA „Eko gāze”, bet viszemākais cenu līmenis kopumā tirgū ir SIA „Lukoil Baltija R” (Rīgas konkrētajā tirgū SIA „Lukoil Baltija R”, SIA „Latvijas propāna gāze” un SIA „Eko gāze” piemēroto cenu līmenis būtiski neatšķiras). Tāpat tirgus dalībnieki piedāvā dažāda veida cenu atlaides.

Perioda (01.07.2011. – 31.12.2011.) ietvaros pārsvarā gadījumu SIA „Lukoil Baltija R” mazumtirdzniecības cenu maina pirmā, pēc tam seko pārējie konkrēto tirgu dalībnieki.

Kopumā periodā (01.07.2011. – 31.12.2011.) zemākas autogāzes mazumtirdzniecības cenas ir Balvu, Siguldas, Jēkabpils, Saulkrastu konkrētajos tirgos, savukārt, augstākās - Valkas, Krāslavas, Liepājas, Dobeles un Jelgavas konkrētajos tirgos.

Mazumtirdzniecības cenas apmērs konkrētajā tirgū nekorelē ar tirgus koncentrācijas līmeni, tāpat arī korelācijas analīze norāda, ka mazumtirdzniecības cenas apmērs nevar tikt viennozīmīgi izskaidrots ar konkrētā tirgus ģeogrāfisko atrašanās vietu.

- (8) Perioda (2008.-2012.) ietvaros pieaugot kopējam autogāzes iekārtu uzstādīšanas pakalpojuma tirgus apjomam, būtiski ir pieaudzis arī tirgus dalībnieku skaits, autogāzes iekārtu uzstādītājiem darbojoties visā Latvijā.
Tirgū kopumā ir spēcīga konkurence, nepastāv būtiskas tirgus barjeras vai iekārtu pieejamības ierobežojumi. Konkurence tirgū, galvenokārt, notiek ar konkrētā pakalpojuma cenu.
Latvijā var iegādāties 6 zīmolu jaunas automašīnas, komplektējot tās ar rūpnīcā uzstādītu autogāzes iekārtu. Patstāvīgas autogāzes iekārtas uzstādīšanas gadījumā ražotāja rūpnīca neuztur garantiju automašīnas mezgliem, kas saistīti ar autogāzes iekārtas uzstādīšanu.
- (9) Autogāzes tirgus attīstību Latvijā kavē: iespējas iegādāties jaunu automašīnu ar autogāzes iekārtām, kā arī garantijas iespējamais atteikums, patstāvīgi uzstādot iekārtas; nepieciešamie naudas līdzekļi iekārtas uzstādīšanai; nepietiekošs autogāzes uzpildes staciju tīkla pārklājums; korektas informācijas trūkums; valsts atbalsta autogāzes izmantošanai trūkums u.c.
- (10) Gan autogāzes vairumtirdzniecības tirgus, gan arī mazumtirdzniecības tirgi ir augsti koncentrēti, tie ir vērtējami kā oligipola vai atsevišķos gadījumos pat kā monopola tirgi, norādot uz augstiem iespējamajiem godīgas konkurences riskiem, tomēr uzraudzības ietvaros nav iegūta informācija, kas pirmšķietami liecinātu par iespējamajiem Konkurences likuma normu pārkāpumiem tirgus dalībnieku darbībā.
Pamatojoties uz uzraudzības ietvaros iegūto informāciju, autogāzes iekārtu uzstādīšanas tirgū (tirgū pastāvot spēcīgai konkurencei) netika identificēti iespējami konkurenci ierobežojoši vai deformējoši riski.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

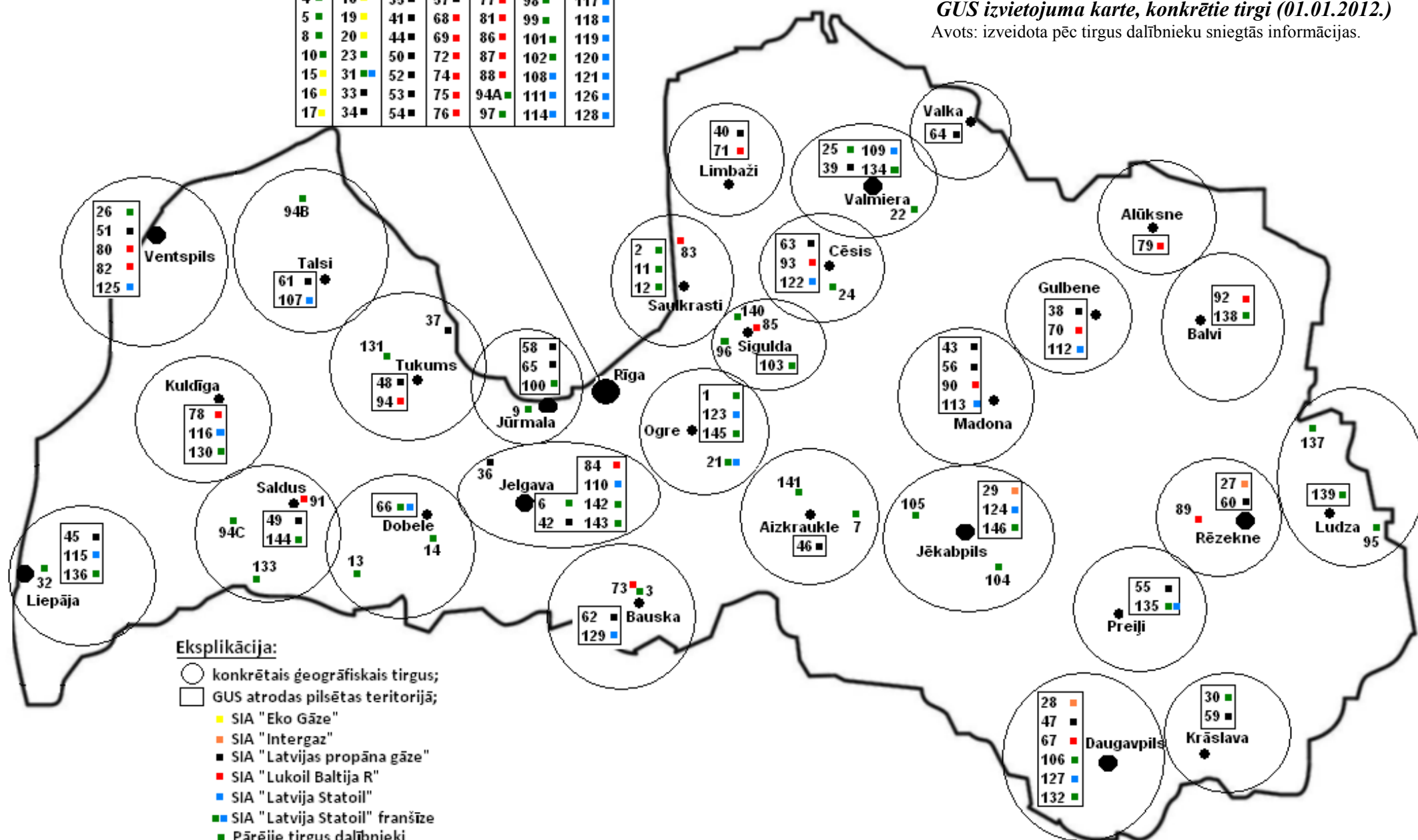
PIELIKUMI

GUS izvietojuma karte, konkrētie tirgi (01.01.2012.)

Avots: izveidota pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas.

Rīga un tuvākā apkārtnē:

4	18	35	57	77	98	117
5	19	41	68	81	99	118
8	20	44	69	86	101	119
10	23	50	72	87	102	120
15	31	52	74	88	108	121
16	33	53	75	94A	111	126
17	34	54	76	97	114	128

Kartēs izmantoto GUS numuru atšifrējums

Nr. kartē	Tirgus dalībnieks	Ģeogrāfiskais tirgus (pilsēta un aptuveni 20 līdz 30 km apkārtnē)	GUS adrese
1	SIA "A un C"	Ogre	Daugavpils iela 72, Ogre
2	SIA "A un C"	Saulkrasti	Melnvila iela 2, Saulkrasti
3	SIA "AKSION"	Bauska	Bauskas DUS, "Graši", Jauncode, Codes pag., Bauskas nov.
4	SIA "AKSION"	Rīga	Mārupes GUS, Upesgrīvas iela 3, Mārupe, Mārupes nov.
5	SIA "Aparts"	Rīga	Maskavas 450k, Rīga
6	SIA "Aparts"	Jelgava	Rīgas iela 56, Jelgava
7	SIA "ASTARTE NAFTA"	Aizkraukle	Koknese- 1905.g. ielā 14a, Kokneses pag., Kokneses novads
8	SIA "AUGSTCELTNE" Grupa "Kurši"	Rīga	"Dreiliņi" Grauvas, Stopiņu pag., Stopiņu nov.
9	SIA "AUGSTCELTNE" Grupa "Kurši"	Jūrmala	"Sloka", Ventpils šos.70, Jūrmala
10	SIA "AUGSTCELTNE" Grupa "Kurši"	Rīga	Daugmale, Augstceltne, Daugmales pag., Ķekavas nov.
11	SIA "AUGSTCELTNE" Grupa "Kurši"	Saulkrasti	Saulkrasti 1 Kurši, Saulkrastu pag., Saulkrastu nov.
12	SIA "AUGSTCELTNE" Grupa "Kurši"	Saulkrasti	Saulkrasti 2, Kurši, Saulkrastu pag., Saulkrastu nov.
13	SIA "D.J."	Dobeles	Raiņa 30, Auce, Auces nov.
14	SIA "D.J."	Dobeles	Vītoli, Auru pag., Dobeles nov.
15	SIA "EKO GĀZE"	Rīga	"Dreiliņu gāze", Dreiliņi, Stopiņu pag., Stopiņu nov.
16	SIA "EKO GĀZE"	Rīga	Brīvības gatve 438E, Rīga
17	SIA "EKO GĀZE"	Rīga	Ciema iela 3, Rīga
18	SIA "EKO GĀZE"	Rīga	Daugavgrīvas iela 31g, Rīga
19	SIA "EKO GĀZE"	Rīga	Maskavas iela 271, Rīga

20	SIA "EKO GĀZE"	Rīga	Vienības gatve 115a, Rīga
21	SIA "Elama B" (Statoil franšīze)	Ogre	"Priežkalni 2", Jumpravas pag., Lielvārdes nov.
22	SIA "Gāze GA"	Valmiera	Stacijas iela 1a, Smiltene, Smiltenes nov.
23	SIA "GOTIKA AUTO"	Rīga	"Brekši", Babītes pag., Babītes nov.
24	SIA "GOTIKA AUTO"	Cēsis	Saulrīti, Purteteri-Saulrīti, Vaives pag.
25	SIA "HAG"	Valmiera	Kauguru pag., Beverīnas nov.
26	SIA "Himserviss-Autogāze Ventpils"	Ventpils	Kuldīgas iela 158, Ventpils
27	SIA "INTERGAZ"	Rēzekne	Brīvības iela 14a, Rēzekne
28	SIA "INTERGAZ"	Daugavpils	Cietokšņa iela 80, Daugavpils
29	SIA "INTERGAZ"	Jēkabpils	Neretas iela 28, Jēkabpils
30	SIA "IVI gāze"	Krāslava	Vasarnieku iela 9, Krāslava
31	SIA "Kalnakrogs" (tagad Statoil franšīze)	Rīga	"Degvielas bāze", Ķekavas pag., Ķekavas nov.
32	SIA "KINGS"	Liepāja	Lielā iela 8, Grobiņa
33	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	"Cerības", Ķekavas pag., Ķekavas nov.
34	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	"Jaunskabārži", Salaspils nov.
35	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	"Jaunvoitāni", Baldones nov.
36	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Jelgava	"Kalnciems", Tīreļi, Valgundes pag., Jelgava
37	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Tukums	"Valdaiši", Smārdes pag., Engures nov.
38	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Gulbene	Brīvības iela 19, Gulbene
39	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Valmiera	Cempu iela 12, Valmiera
40	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Limbaži	Cēsu iela 36, Limbaži
41	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Dārziema iela 69, Rīga

42	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Jelgava	Dobeles šoseja 61, Jelgava
43	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Madona	Dumpu iela 13, Madona
44	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Ganību Dambis 29a, Rīga
45	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Liepāja	Grīzupes iela 3, Liepāja
46	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Aizkraukle	Jaunceltnes iela 1, Aizkraukle
47	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Daugavpils	Jelgavas iela 2, Daugavpils
48	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Tukums	Kandavas iela 17, Tukums
49	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Saldus	Kuldīgas iela 84a, Saldus
50	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Kurzemes prospekts 15a, Rīga
51	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Ventspils	Kustes Dambis 33, Ventspils
52	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Prauliņi, Garkalnes nov.
53	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Rīgas - Siguldas šoseja 6, Garkalnes nov.
54	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Rīgas - Siguldas šoseja 7, Garkalnes nov.
55	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Preiļi	Rīgas iela 5, Preiļi
56	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Madona	Saules iela 46, Madona
57	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rīga	Skanstes iela 6, Rīga
58	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Jūrmala	Slokas iela 46, Jūrmala
59	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Krāslava	Sporta iela 14, Krāslava

60	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Rēzekne	Stacijas iela 2, Rēzekne
61	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Talsi	Stendes iela 8, Talsi
62	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Bauska	Upmalas iela 6, Bauska
63	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Cēsis	Valmieras iela 4, Cēsis
64	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Valka	Vienības gatve 2, Valka
65	SIA "Latvijas Propāna Gāze"	Jūrmala	Viestura prospekts 21, Jūrmala
66	SIA "Lūcija" (Statoil franšīze)	Dobele	Dobele, Dobeles nov.
67	SIA "Lukoil Baltija R"	Daugavpils	18. novembra iela 119, Daugavpils
68	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Annīpmuižas bulvāris 75, Rīga
69	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Apūzes 47, Rīga
70	SIA "Lukoil Baltija R"	Gulbene	Baložu iela 19, Gulbene, Gulbenes nov.
71	SIA "Lukoil Baltija R"	Limbaži	Cēsu iela 32, Limbaži, Limbažu nov.
72	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Daugavpils šos.3, Stopiņu nov.
73	SIA "Lukoil Baltija R"	Bauska	Dīči 1, Codes pag., Bauskas nov.
74	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Džutas iela 16, Rīga
75	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Emmas iela 45, Rīga
76	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	G.Astras iela 7, Rīga
77	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Gaigalas iela 19a, Rīga
78	SIA "Lukoil Baltija R"	Kuldīga	Graudu iela 9, Kuldīga, Kuldīgas nov.
79	SIA "Lukoil Baltija R"	Alūksne	Gulbenes iela 1C, Alūksne, Alūksnes nov.
80	SIA "Lukoil Baltija R"	Ventspils	Inženieru iela 2, Ventspils
81	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Krasta iela 50, Rīga
82	SIA "Lukoil Baltija R"	Ventspils	Kurzemes iela 59, Ventspils
83	SIA "Lukoil Baltija R"	Saulkrasti	Laiciemkursīši, Vārzas, Skultes pag., Limbažu nov.
84	SIA "Lukoil Baltija R"	Jelgava	Lietuvas šoseja 72, Jelgava

85	SIA "Lukoil Baltija R"	Sigulda	Lorēni, Siguldas pag., Siguldas nov.
86	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Lubānas iela 129A, Dreiliņi, Stopiņu nov.
87	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Mazsvilpi, Ķekavas pag., Ķekavas nov.
88	SIA "Lukoil Baltija R"	Rīga	Pleskodāle, Mārupes nov.
89	SIA "Lukoil Baltija R"	Rēzekne	Rīgas iela 52, Viļāni, Viļānu nov.
90	SIA "Lukoil Baltija R"	Madona	Rūpniecības iela 19, Madona, Madonas nov.
91	SIA "Lukoil Baltija R"	Saldus	Skorpions, Brocēni, Brocēnu nov.
92	SIA "Lukoil Baltija R"	Balvi	Stacijas iela 13, Balvi, Balvu nov.
93	SIA "Lukoil Baltija R"	Cēsis	Valmieras iela 12, Cēsis, Cēsu nov.
94	SIA "Lukoil Baltija R"	Tukums	Zemgales iela 25, Tukums, Tukuma nov.
94A	SIA "MASSORY LTD."	Rīga	Konsula iela7, Rīga
94B	SIA "MC"	Talsi	Talsu iela 23, Dundaga, Dundagas nov.
94C	SIA "Nulle 1"	Saldus	Vakara iela 1, Skrunda
95	SIA "PASSIM"	Ludza	Lomoši, Zilupes novads
96	SIA "PLUSS 1"	Sigulda	Rīgas-Veclaicenes šos. 37 km., Inčukalna pag.
97	SIA "PRO GĀZE AUTO"	Rīga	Buļļu 2A, Rīga
98	SIA "PRO GĀZE AUTO"	Rīga	Duntes iela 13, Rīga
99	SIA "PRO GĀZE AUTO"	Rīga	G.Zemgala g.13, Rīga
100	SIA "PRO GĀZE AUTO"	Jūrmala	Jūrkalnes 6, Jūrmala
101	SIA "PRO GĀZE AUTO"	Rīga	Mūkusalas iela 73, Rīga
102	SIA "PRO GĀZE AUTO"	Rīga	Tīraines 4, Rīga
103	SIA "PS GĀZE"	Sigulda	Ventas iela 16a, Siguldas novads
104	SIA "RNS-D"	Jēkabpils	"Jaunā Muiža", Turku pag., Līvānu nov.
105	SIA "RNS-D"	Jēkabpils	"Klintaine", Oliņkalns, Klintaines pag., Pļaviņu nov.
106	SIA "Ruslatnafta"	Daugavpils	Vizbuļu 8a, Daugavpils

107	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Talsi	„Jaunratnieki”, Jaunzemes, Ģibuļu pagasts, Talsu nov.
108	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Anniņmuižas bulvāris 25a, Rīga
109	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Valmiera	Ausekļa iela 26, Valmiera
110	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Jelgava	Brīvības bulv.1, Jelgava
111	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Brīvības gatve 265, Rīga
112	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Gulbene	Brīvības iela 89A, Gulbene, Gulbenes nov.
113	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Madona	Cesvaines iela 10, Madona, Madonas nov.
114	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Deglava iela 164c, Rīga
115	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Liepāja	Esperanto iela 2/8, Liepāja
116	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Kuldīga	Ganību iela 22, Kuldīga, Kuldīgas nov.
117	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Gunāra Astras iela 17, Rīga
118	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	K.Ulmaņa gatve 110, Rīga
119	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Krasta iela 101, Rīga
120	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Krasta iela 70, Rīga
121	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Lubānas iela 119a, Rīga
122	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Cēsis	Piebalgas iela 91, Cēsis, Cēsu nov.
123	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Ogre	Rīgas iela 19, Ogre, Ogres nov.
124	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Jēkabpils	Rīgas iela 218G, Jēkabpils

125	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Ventspils	Rūpniecības iela 4, Ventspils
126	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Tvaika iela 2a, Rīga
127	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Daugavpils	Ventspils iela 28, Daugavpils
128	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Rīga	Vienības gatve 105, Rīga
129	SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	Bauska	Zaļā iela 10, Bauska, Bauskas nov.
130	SIA "SUMATA"	Kuldīga	Graudu 19, Kuldīga
131	SIA "SUMATA"	Tukums	Pūre, Daigones 13a, Pūres pagasts, Tukuma nov.
132	SIA "Ultramix"	Daugavpils	Dostojevskas iela 6, Daugavpils
133	SIA "V.Gaušis un partneri"	Saldus	Ezeres pag., Saldus nov.
134	SIA "VALDEKO"	Valmiera	Valmieras apvedceļa 10,3km, Valmieras pag., Burtnieku nov.
135	SIA "VEGAP" (Statoil franšīze)	Preiļi	Preiļu pag., Preiļu nov.
136	SIA "VIRĀŽA A"	Liepāja	Lauku iela 59a, Liepāja
137	SIA "VIRŠI-A"	Ludza	Kārsava, Passim, Malnavas p., Kārsavas novads
138	SIA "VIRŠI-A"	Balvi	Krasta iela 3, Balvi
139	SIA "VIRŠI-A"	Ludza	Ludza, "Bērziņi-S", Cirmas p., Ludzas nov.
140	SIA "VIRŠI-A"	Sigulda	Ragana, Krimuldas pag., Krimuldas nov.
141	SIA "VIRŠI-A"	Aizkraukle	Skrīveri, Zemkopības institūts 2a, Skrīveru pag., Skrīveru nov.
142	SIA "Zemgales gāze"	Jelgava	Rīgas iela 48A, Jelgava
143	SIA "Zemgales gāze"	Jelgava	Rūpniecības iela 77B, Jelgava
144	SIA "ZIKO"	Saldus	Apvadceļš 11, Saldus
145	SIA "ŽIGULI-STM"	Ogre	Upes iela 17, Ogre
146	SIA RK "GALVERS"	Jēkabpils	Rīgas iela 243, Jēkabpils

Tirgus dalībnieku tirgus daļas un HHI konkrētajos tirgos⁴⁹

	2007		2008		2009		2010		2011	
	Apjoms	Tirgus daļa	Apjoms	Tirgus daļa	Apjoms	Tirgus daļa	Apjoms	Tirgus daļa	Apjoms	Tirgus daļa
Aizkraukle	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Astarte-nafta”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>60)
AS „Virši-A”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
Kopā:	505,1	100,0	479,7	100,0	328,5	100,0	396,4	100,0	441,6	100,0
HHI		8128		6542		6175		5994		5369
Alūksne	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		10000		10000		10000		10000		10000
Balvi	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>60)
AS „Virši-A”	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>30)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		5026		5167		5015		5002		5225
Bauska	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Aksion”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
SIA "Aparts"	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	X	X	X	X
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<30)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>40)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	1353,9	100,0	1065,4	100,0	921,7	100,0	989,9	100,0	1114,7	100,0
HHI		3009		3072		3292		3387		3515

⁴⁹ Autogāzes mazumtirdzniecības realizācijas apjoms konkrētajos tirgos apkopots no tirgus dalībnieku sniegtās informācijas, tomēr atsevišķu tirgus dalībnieku mazumtirdzniecībā realizētās autogāzes apjoms pilnībā vai daļēji pārrēķināts no VID sniegtās informācijas par komersantu mazumtirdzniecības realizācijas apjomiem pēc vidējā autogāzes tilpumu pārrēķina koeficienta 0,5559 kg/l (SIA „A un C”, SIA „Elama B”, SIA „Himserviss-autogāze Ventspils”, SIA „Kalnakrogs”, SIA „Nulle 1”, SIA „Zemgales gāze”, SIA „Žigulu-STM”).

Cēsis	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Gotika auto”	X	X	X	X	X	X	X	X	(*)	(*)(<1)
SIA „Latvijas propāna gāze”	X	X	X	X	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	475,0	100,0	671,1	100,0	891,0	100,0
HHI		8294		7217		5614		4675		4689
Daugavpils	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Intergaz”	X	X	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
SIA „Ruslatnafta”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	X	X	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA „Ultramix”	X	X	X	X	X	X	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	1399,8	100,0	1221,9	100,0	2001,1	100,0	2241,9	100,0	2704,9	100,0
HHI		5084		4496		3498		3156		3128
Dobele	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „D.J.”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)
SIA „Lūcija” (Statoil franšīze)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>50)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		5001		5037		5020		5001		5015
Gulbene	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>50)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	X	X	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	(*)	100,0	344,8	100,0	275,5	100,0	273,3	100,0	367,9	100,0
HHI		5589		4459		3759		4599		4475
Jēkabpils	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Intergaz”	X	X	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>50)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	X	X	X	X	X	X
SIA „RNS-D”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA RK „Galvers”	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)
Kopā:	1776,4	100,0	1613,6	100,0	3235,8	100,0	3338,5	100,0	3580,2	100,0
HHI		5801		5562		4718		4786		4632

Jelgava	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Aparts”	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<10)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA „Zemgales gāze”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)
Kopā:	2246,5	100,0	1750,2	100,0	1384,3	100,0	1509,6	100,0	1807,6	100,0
HHI		3333		3306		3565		3549		3002
Jūrmala	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Augstceltne”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)
SIA „Pro gāze auto”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	579,6	100,0	534,3	100,0	556,6	100,0	790,1	100,0	1006,2	100,0
HHI		5094		4881		5645		6787		6706
Krāslava	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „IVI gāze”	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>70)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		5002		6017		7164		7099		6535
Kuldīga	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>60)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
SIA „Sumata”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)
Kopā:	552,6	100,0	459,6	100,0	410,9	100,0	467,3	100,0	665,2	100,0
HHI		4013		3729		3762		4222		5378
Liepāja	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Kings”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA „Virāža A”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)
Kopā:	1951,2	100,0	1656,7	100,0	1487,6	100,0	1673,4	100,0	1967,7	100,0
HHI		3770		3757		3790		3710		3328

Limbaži	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>60)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<40)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		6649		7463		7482		7243		5233
Ludza	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Passim”	X	X	X	X	X	X	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
AS „Virši-A”	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		10000		10000		10000		8113		7558
Madona	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>70)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<30)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	1176,8	100,0	971,1	100,0	760,8	100,0	829,5	100,0	1006,3	100,0
HHI		6914		7267		7789		7730		6416
Ogre	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „A un C”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)
SIA „Aksion”	(*)	(*)(<20)	X	X	X	X	X	X	X	X
SIA „Elama B” (Statoil franšīze)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA „Žiguli-STM”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
Kopā:	1542,2	100,0	1090,2	100,0	1035,4	100,0	1042,6	100,0	1092,1	100,0
HHI		2753		3164		3384		3790		3382
Preiļi	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>90)	(*)	(*)(>90)	(*)	(*)(>90)	(*)	(*)(>90)
SIA „Vega P” (Statoil franšīze)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		5008		8505		9143		9090		8708
Rēzekne	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Intergaz”	X	X	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>50)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)
Kopā:	(*)	100,0	643,3	100,0	846,7	100,0	1021,8	100,0	1049,1	100,0
HHI		6159		6015		4466		4604		4382

Rīga	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Aksion”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA „Aparts”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)
SIA „Augstceltne”	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)
SIA „Eko Gāze”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)
SIA „Gotika auto”	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<1)
SIA „Kalnakrogs” (Statoil franšīze)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)	(*)	(*)(<1)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)
SIA „Massory LTD”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA „Pro gāze auto”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	13328,5	100,0	11394,9	100,0	10424,4	100,0	12024,3	100,0	17451,9	100,0
HHI		2233		2154		2260		2406		2416
Saldus	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>50)
SIA „Lukoil Baltija R”	X	X	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA „Nulle 1”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA „V.Gaušis un partneri”	X	X	X	X	X	X	X	X	(*)	(*)(<1)
SIA „Ziko”	X	X	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
Kopā:	(*)	100,0	1011,4	100,0	938,0	100,0	1115,3	100,0	1439,5	100,0
HHI		7955		4837		4880		5364		4435
Saulkrasti	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „A un C”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)
SIA „Augstceltne”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>50)
Kopā:	345,9	100,0	400,1	100,0	340,8	100,0	402,8	100,0	504,2	100,0
HHI		4569		3452		3431		3396		4223
Sigulda	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Lukoil Baltija R”	X	X	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)
SIA „Pluss 1”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)
SIA „PS Gāze”	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)
AS „Virši-A”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	1513,2	100,0	1457,1	100,0	1261,0	100,0	1372,7	100,0	1689,9	100,0
HHI		4968		3635		3751		3399		3234

Talsi	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>60)	(*)	(*)(>50)
SIA „MC”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(>50)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)
Kopā:	676,5	100,0	666,1	100,0	576,8	100,0	640,8	100,0	749,1	100,0
HHI		4772		4578		4710		4876		4639
Tukums	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>70)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>80)	(*)	(*)(>60)
SIA „Lukoil Baltija R”	X	X	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)
SIA „MC”	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<1)	X	X	X	X
SIA „Sumata”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)
Kopā:	769,4	100,0	755,4	100,0	727,9	100,0	680,4	100,0	1201,1	100,0
HHI		7396		6136		7826		7147		5276
Valka	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
Kopā:	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0	(*)	100,0
HHI		10000		10000		10000		10000		10000
Valmiera	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Gāze GA”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)
SIA „HAG”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)
SIA „Valdeko”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	2582,5	100,0	2051,7	100,0	1709,7	100,0	1842,6	100,0	2020,7	100,0
HHI		2546		2594		2727		2819		2496
Ventspils	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%	tūkst.l	%
SIA „Himserviss-autogāze Ventspils”	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<20)
SIA „Latvijas propāna gāze”	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<30)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<20)
SIA „Lukoil Baltija R”	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(>40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(<40)	(*)	(*)(>60)
SIA "Statoil Fuel & Retail Latvia"	(*)	(*)(<10)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<20)	(*)	(*)(<10)
Kopā:	764,7	100,0	597,0	100,0	502,5	100,0	544,2	100,0	761,1	100,0
HHI		3241		2939		2762		2816		4031

Avots: izveidota pēc tirgus dalībnieku un VID sniegtās informācijas.